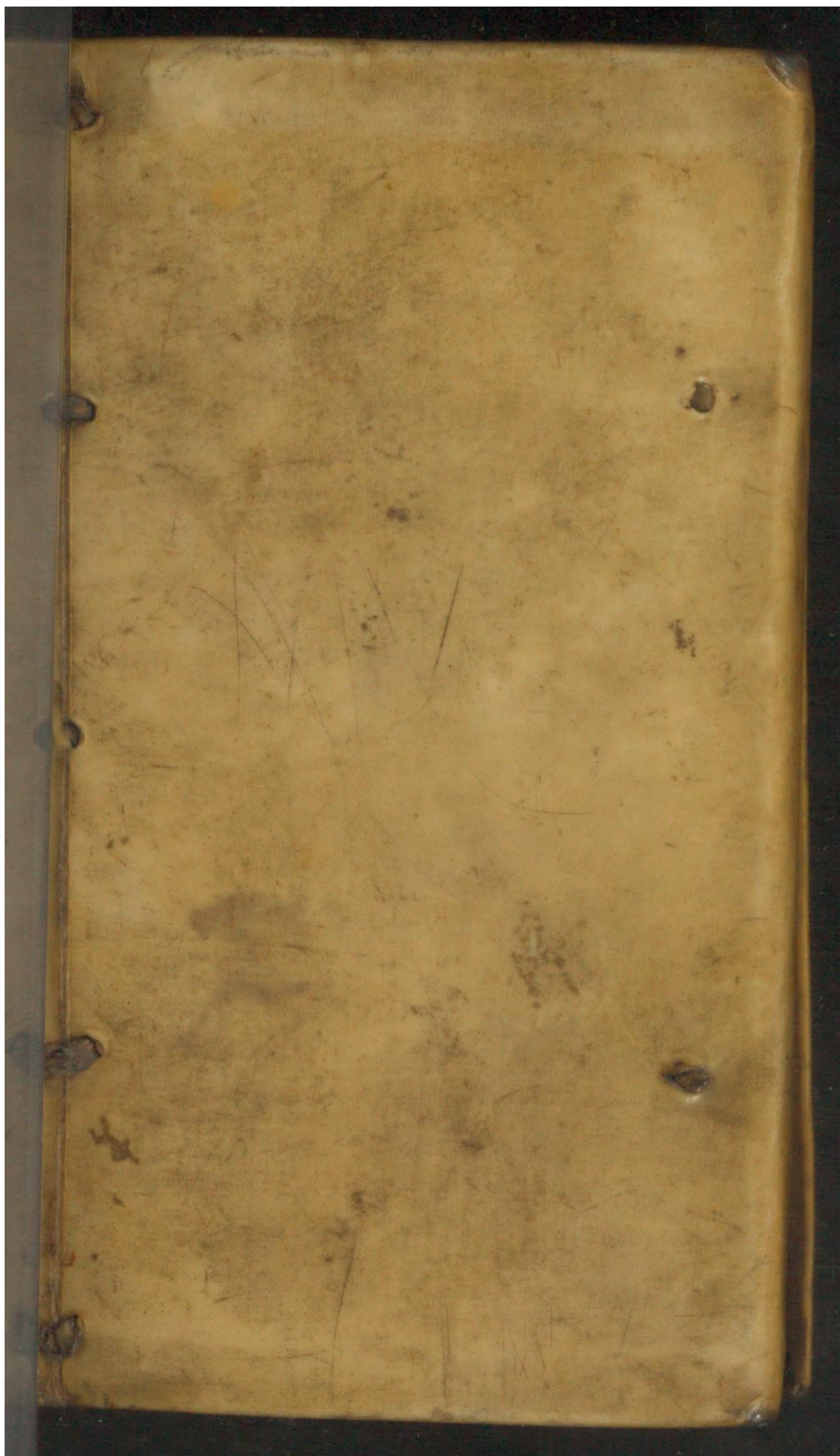

1945/A

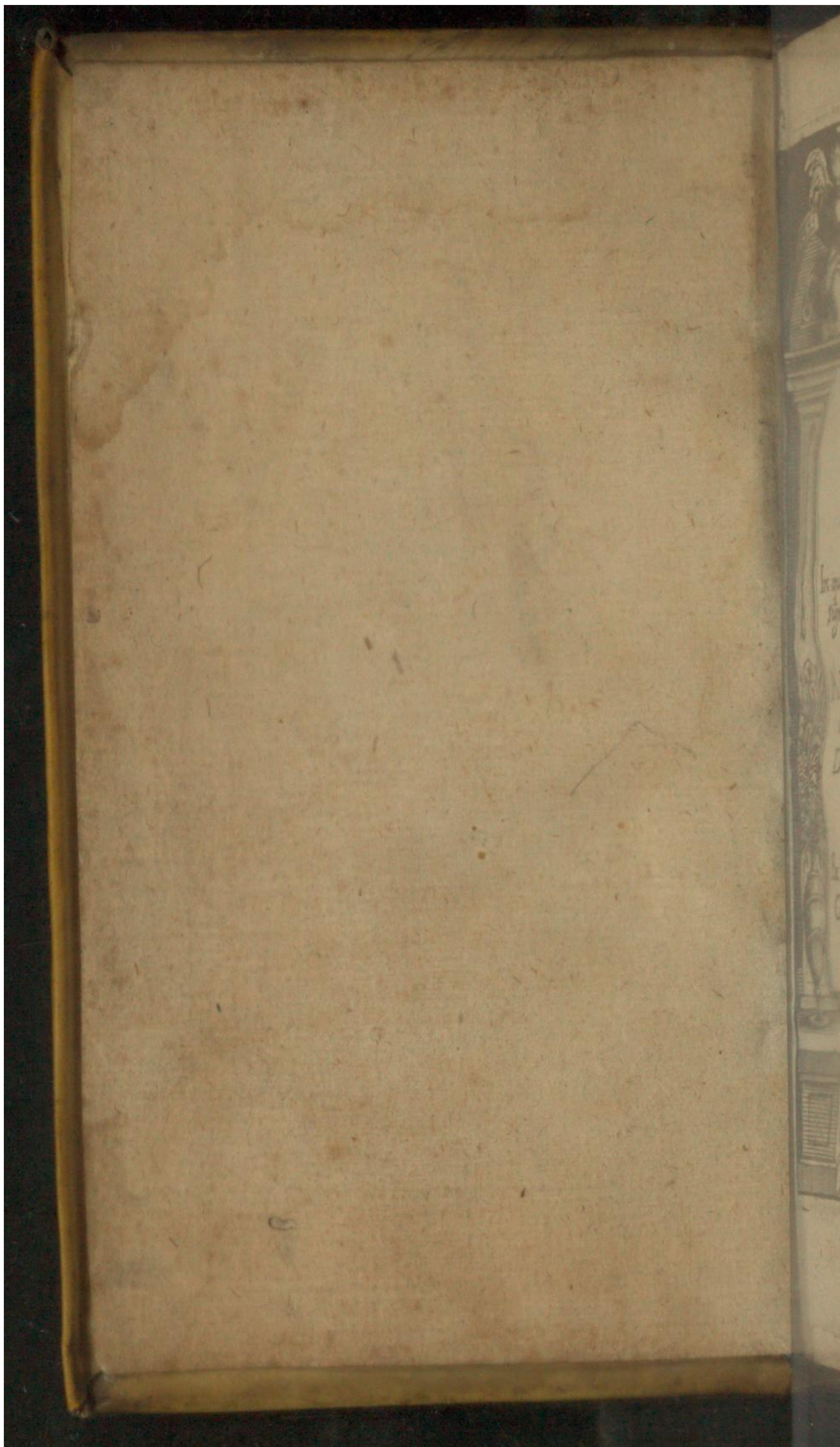
F. x. w

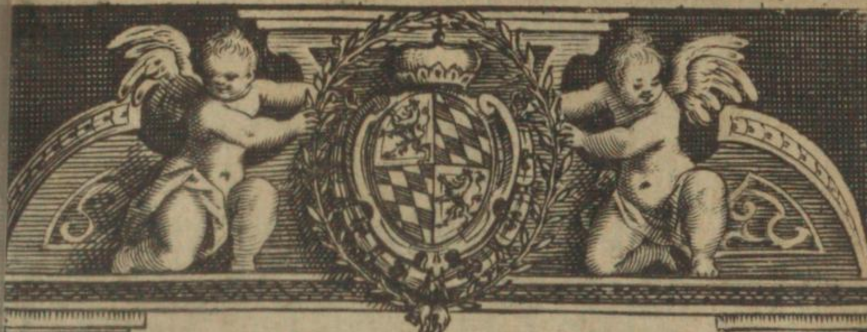
17

DULAURENS

4/53

9/7

DISCVRSVS
Philosophicus et Medicus
DE MELANCHOLIA
et
CATARRHO,

In quo de eorum differentijs, causis, signis, et curandi ratione accurate disseritur,

A Ioanne Theodoro Schönlino Philos. et Medicinæ Doctore, Serenis. Bauariæ Ducis Consiliario et Medico, Physico prouinciali Landishutano.

Ex Clariss. Andreæ Laurentij Regis Galliarũ Consiliarij et Archiatri Gallico libello Latio adscriptus.

Augustæ Anno CHRISTI: M.DCXX.

R. Custodis. F.

REVERENDISSIMIS,

ILLVSTRIBVS, GENEROSIS, NOBILISſimis & Ampliſſimis Inclyti Ducatus Bauariæ Inferioris Statibus, Dominis ſuis Clement.

IOANNES THEODORVS SCHÖNLINVS dedicat conſecratque.

SI Medicinã, artem præſtantiſſimam, quicquam comẽndat, Reuerendiſſ. Illuſtres, Generoſi, Nobiliſſimi & Am-

plissimi BAVARIÆ STATVS, Domini mei clement. id facit sanitatis dignitas ac præcellentia, quam sartam tectam seruare, aut amissam restituere diurnis nocturnisque vigilijs enititur.

Et san[illegible]cquid omnia mortalium [illegible], honor, nobilitas, eruditio, diuitiæ, fortunæq́; adeò omnes gratiæ habent, ab hac vna mutuātur, aut sine hac non habent. Gratiam hanc plenissimo Gratiarū versu describit Ariphron Sycionius, quem clarissimum Medicinæ nostræ decus Sennertus felici vena sic expressit.

O Sanitas beata,
O Sanitas amanda,
O Sanitas colenda,
Tecum mihi beatè
Reliquum agitare vitæ
Liceat! mihi perennis
Comes O adosto vitæ!
Nam quicquid est bonorũ,
Et quicquid est leporum,
Et quicquid est honorum,
Et quicquid est amorum,
Magnis in auri aceruis,
In liberis venustis,
In munerum decore,
In Principum fauore,
Et quicquid est, quod amplè
Largitur orbis autor,
Quietis à labore,
Gaudijq; post dolorem,
Tecum viget, viretq;.
O Sanitas beata,
Tu Ver facis suaue
Fulgere Gratiarum:
Sine te nihil beatum.

Vt ergò ſanitate nihil in hac vita gratius, nil jucundius: ita Medica arte huius ſeruatrice ac reparatrice nil præſtantius, quæ ſalubris ſtatus commoda ſollicito ſtudio cuſtodiens, incommoda grauiſſima morborum procul arcens, vitæ mortalis ſuauiſſimum condimentū jure merito æſtimari poteſt. Hunc autem feliciſſimum vitæ noſtræ ſtatum, è reliquo morborum numero, frequentiſſimè conuellunt Catarrhus & Melancholia, nec facilè quiſquam ab horum incurſu paulò diutiùs im̄unis ſubſiſtit. Quis enim vel ſaluberrimam ab ortu na-

ctus

ctus corporis constitutionē non aliquos annuatim Catarrhi impetus sustinet? quis paulò grauioribus distentus curis Melancholiæ molestissimas incursiones non persentiscit? Intestini sunt hi, & connati hostes, quorum materiam causamq; semper circumferimus, nec alia mala nisi his comitata malis nos pessundant. Egregiè omninò Langius, qui catarrhos ac febres curare queat, omnium morborum se Herculem ac domitorem jactare possit, atqui ego pro febri melancholiam catarrho adnumerare, & in hunc numerum generalium morborū

accenſere volo, cum præſertim miſerabili hoc ſæculo neminem ab hac immunẽ Clariſſim. Laurentius noſter aſſerat. Videmus tenellos ætate, maximè quibus hæreditarium hoc morbi genus, ad dies aliquot ſine cauſa triſtes oberrare, nullo ſolatio mulceri, nulla recreatione exhilarari.

Quid de adultis ſentiemus, quibus curæ animum excedunt, & humorem illum benignum, ſyncerum ſanguinem, lætitiæ ac hilaritatis omnis fontem, exurunt, & velut in cineres redigunt. Teſtatur Manlius expertiſſimum olim Lipſiæ Medicum Au-

Aurbachium poſt quadraginta añorum praxin de varijs in re medica ſucceſſibus interrogatum, in hæc verba prorupiſſe: Ego in quadraginta añis, in maximo ægrorum mihi oblatorum numero, reipſa cōperi, plures homines melancholia & dolore animi, quàm violenta morte interire; quod hęc lues ſenſim ſerpendo, ſpiritus vitaleq́ue robur, vt tinea lignum, exedens ſtragem maiorem inferat, quàm reliqui affectus violenta incurſione edant.

Quæ cum ita ſint, æquum eſt, vt qui Medicinæ ſacris initiati ſunt, duobus hiſce

monſtris debellandis operã ac induſtriam omnem impendant. Ne itaque vt otioſus ſpectator Medicinæ nomen dediſſe videar, diſcurſus hos è Clariſſ. Andreæ Laurentij Gallico libello in Latinum trãsferendos ſumpti, ne tanti viri nobiliſſima opuſcula ſolis Galliæ finibus coërceantur, ſed boni publici gratia omni hominum generi legenda proponantur.

Verſionem hanc, ſecundum ingenij mei fœtum, nomini veſtro Reuerendiſſ. Illuſtres, Generoſi, Nobiliſſimi & Ampliſſimi Bauariæ inferioris STATVS, Domini mei clement. inſcribo, vt

quod à practicis laboribus, quos vestro fauore ac gratia vndecimum nunc annum in prouincia hac lubens sustineo, subcæsiuum mihi tempus est, non ignauo otio, sed publicæ vtilitati, & scientiæ Medicæ pro ingenij mei modulo illustrandæ me impendere vobis constet.

Atque vt sereno vultu clementerque hunc meum qualemcunque laborem suscipiatis, meque vestro patrocinio gratiaq; porrò prosequamini submissè oro: salutem vobis, & inconcussam sanitatem à Deo. O. M. ex animo vouens, vt auspicijs, ductu, atque auctorita-

te vestra Bavaria nostra æternùm floreat. Landishuti pridie Calend. Ianuar. Anno Christiano M. DC. XX.

In

IN LIBELLVM DE MELANCHOLIA ET CATARrho Excellentissimi & nobilissimi Viri Domini

ANDREÆ LAVRENTII, GALLIARVM REGIS Consiliarij & Archiatri; ex idiomate Gallico Latinè redditum per Excellentissimum itidem Dominum IOANNEM THEODORVM SHÖNLINVM Phil. & Medicinæ Doctorem Serenissimi Bauariæ Ducis, &c.

Consiliarium, Physicum Prouincialem Landishutanum.

QVid libro hoc SHÖNLINE geris? sunt semina mortis:
Spargis ita in Mundo Gallia quæ genuit?
Hos etenim morbos sequitur mors, fumus vt ignem:
Pandora ergò tuus pyxis acerba liber.
Atra necat bilis, sternunt quoq; reumata multos;
Nā fera, fons, factus viuere cessat homo.

Parcius ista tamen; iusta nil detraho famæ
Longè alium intẽdit mens tua forte scopũ?
Optime agis SHöNLIN *dum tanta pericula prodis:*
Spicula enim feriunt mortificata minus.
Per te præclarum toto spectatur in orbe
Lumen, quod retinet Francia sub cinere.
Gallica non passim, qua lingua Latina vagatur;
Hinc ope Vir magnus lucet vbiq; tua.
Cũ laude hac laudandus eris: nam parta tueri
Non minor est Virtus, quærere quam studio.

R. P. F. Ambrosius Zinckh. ex eruditissimo Conuentu Canonicorum Regularium Rohræ.

ALIVD.

ATra melancholico regnet si in corpore bilis,
Humida diuexet vel pituita caput:
Declaras curã docto SCHöNLINE *libello,*
Quæ geminieq; doces sint adhibenda malis.

Atq;

Atq; licet Lachesis filum producere tentes,
Longior ut docto vita labore fluat:
Mors tamen, ut requies cunctis optata dolorum,
Vtramq; abrumpit falce inopina luem.
Ergò age, cautus homo, fluxam sic transige vitam;
Æternùm ut discas viuere posse DEO.
Hac SCHöNLINE vouent nostra tibi carmina Musæ;
Obsequii ut firmus pignore constet amor.

Albertus Fyrstius, in Herbsthaim, Regiminis Ducalis apud Landishutanos Σύνεδρος.

ALIVD.

POeonia clarus nimiũ LAVRENTIVS arte
Inter Doctorũ sidera PHOEBVS erat;
At dulcis tantum Patria per limina visus,
Dixit enim hunc solem Gallia sola suum:
Nunc infert Latio ramos, vibratq; coruscos
Trans Sequanam radios; PHOEBVS in Orbe micat.

Quod

Quod donum THEODORE tuum eſt,
tua gratia, Gallis
Tradita dum ſolis, omnibus apta facis.
Cum tua condecoret PHOEBEIVM
dextra nitorem,
Inferior PHOEBO num potes eſſe tuo?
Eſſe Paris nolo; tua viuat dextera PHOE-
BVS
Splendoris ſocium te iubet eſſe ſui.

Albertus Menzelius Phil. & Medicinæ Doctor eiuſdemq; in celeberrima Ingolſtadienſi Profeſſor primarius, Sereniſſ. DVCIS Neoburgenſis &c. Conſiliarius & Archiater.

ALIVD.

DElituit multos cur pagina docta per an-
nos,
Atra quæ docuit bilis abire malum:
Tradidit & fluxus dextrè curare moleſtos,
Quæq; necant hominum reumata dira
genus?

Do-

Delituit Gallo dudum sermone sepultus
Qui liber, ac tineis esca futurus erat:
SCHÖNLINI studio Romano idiomate lucet,
Altera pars meriti nunquid honoris erit?
Ergo cui cerebrum tenebrescit sanguinis atri
Colluuie, & toto mens agitata furit
Corpore, pertæsus vitæ mortemq; timescit,
Furtiuæ metuens prælia gentis opum:
Cui caput humorũ congessit fortè saburram,
Quem naso stillans arcta coryza premit:
Cui dolet assiduo pars corporis vlla catarrho,
A cerebroq; fluunt grandinis instar aquæ.
Auscultato, breui, sed certa, viuere librum
Dictantem incolumis qua ratione queas.
Neu dubites, sperata salus continget in annos,
Viuere quos sanos pagina versa docet.
Attamen autorem translatoremq́; decora,
Sanus vbi, grates ferto cuiq; suas.
Immaturo obitu nomenq́; decusq́; sepultum
Fac Patris vt redeat, Frater, in ora virũ.
Macte animo, solers proprio THEODORE labori
Vsus vbi accedet gloria maior erit.

Exi-

Eximiam laudem (rogo Zoile inepte sileto)
Hinc aufers; quantam propria scripta dabunt.

Fraterni amoris debiti ergò dicatum à Philippo Mauritio Schönlino, Phil. & Medicinæ Doctore Reuerendiss. Episcopi Frisingensis &c. Consiliario, & Archiatro.

INDEX

INDEX CAPITVM
DISCVRSVS PRIMI DE *MELANCHOLIA*,

In quo de morbis Melancholicis agitur, quaque ratione curandi ij sint.

XIII. De

DISCURSUS SECUNDI.

DE GENERATIONE Catarrhi eiusque cura.

DI-

DISCVRSVS. I.

DE MELANCHOLIA,

IN QVO DE MORBIS MELANCHOLICIS agitur, quaque ratione curandi ij sint.

CAPVT I.

Hominem diuinum & politicum esse animal, & potentias tres nobiles specialiter obtinere, Imaginationem, Rationem & Memoriam.

BDALAS Sarracenus importuna quęstione sollicitatus, vt renũciaret, quid in rerum natura maximè putaret admirabile: non barbarè sed sciẽtèr, & pro summi Philosophi sapientia

pientia & grauitate respondisse fertur, hominem vnum esse, qui admirationem omnem superet. Cum enim homo in anima insculptam expressamq; DEI, gerat imaginem, & corpus obtineat cœteris omnibus creatis ita antecellens, vt corporeorum μέτρον & regula dici possit, in omnia momento temporis, Protei instar, se transformat, aut vnico instanti, Chamæleontis more, mille colorum varietates suscipit. Fauorinus nihil in terris magnũ, præter hominem agnouit: sapientes Ægyptiorum titulo Dei mortalis eum insignierunt: Mercurius termaximus appellat animal diuinitate plenum, Deorum nuncium, Dominum rerum inferiorum, & amicum familiaremque superiorum: Synesius horizontem corporeorum & incorporeorum: Zoroaster audacissi-

Laus hominis.

ciſſimæ, & omnia confidentèr molientis naturæ decus: Plato admirabilium admirabile: Ariſtoteles animal politicum, plenũ ratione & conſilio, quod omnia eſt; omnia ſcilicet non ſecundum materiam, vt volebat Empedocles, ſed per ſpecierum receptionem: Plinius mundi epitomen, & naturæ delicias: Theologi nuncuparunt omnem creaturam, quod cum omnibus creaturis naturæ communicatione conſpiret, exiſtat cum lapidibus, viuat cum plantis, ſentiat cum beſtijs, intelligat cum Angelis.

Alij rectorem vniuerſi, rerum omnium finem, cui ſublunaria omnia ſeruiunt. Deniq; perfectiſſimum operis diuini exemplar, & animantium nobiliſſimum dici poteſt. Iam verò ſingularia hæc encomia non ſortitur à corpore, licet figura, tem-

perie, proportione cæteris omnibus præcellat, & corporeorum omnium mensura sit & exemplar, atque ad id, tanquam Polycleti regulam, omnia referant artifices; non, inquam, sortitur à corpore materiali & corruptioni obnoxio, sed ab altiori quodã, ab anima nimirum forma cœlesti & diuina, quæ non ex potentia materiæ, vt plantarum & bestiarum, educitur. Creatur enim, non generatur, & cœlitùs immissa corpori gubernando præficitur, quamprimum id suis organis sufficientèr instructum est. Eius nobilitatem euidentèr demõstrant facultates, indeque pronatæ actiones, nam vltra vim vegetatricem, & sensitiuam tres obtinet potentias, quarum beneficio cœteris præcellit animantibus, Imaginationem, Rationem, & Memoriã. Suprema est Ratio, reli-

Excellentia hominis.

Tres nobiles animæ potentiæ.

eliquæ duæ, quod huius functio-
ibus deseruiant, vna internun-
ij, altera notarij titulo, priuile-
ijs nobilitatis gaudent, regiam-
que incolunt proximè ad Ratio-
nis domicilium locatæ, cum vna
n salutatorio, altera in interiori
conclaui diuersetur. Imaginatio
a rerum simulacra, quæ à com-
muni sensu percepit, intellectui
offert, quæq; à sensibus externis,
velut exploratoribus, renuncia-
ta sunt, explicat, ex his intellectis
conclusiones deducit falsas qui-
dem illas sæpenumerò, vbi phan-
tasia concreditas sibi notiones
minùs fidelitèr repræsentat. Et
quemadmodum exercitatissimi
belli duces falsis exploratorum
indicijs seducti imprudentèr &
temerariè in hostem feruntur; ita
ratio phantasiæ erronea denun-
ciatione decepta absurdos dis-
cursus fabricatur.

Imaginatio.

Opinio Græcorum contra nobilitatem imaginationis.

Græci quidam Philosophi hoc nobilitatis titulo imaginationem spoliare conati sunt, eiusq; operationem ab alijs sensitiuæ facultatis functionibus nulla singulari prærogatiua distingui, asseruerunt. Euoluendo veterum monumenta duplicem antehac deprehendi opinionem, prima est eorum, qui nullam imaginationis vim in nobis seorsim insidere, hancque à sensu communi nihil differre contendunt, altera illorum, qui nullo discrimine imaginationem bestijs & hominibus attribuunt, ideoq; hanc singulari aliqua præcellentiæ commendatione non extollendam. Verùm quàm absurda opinione Philosophiam contaminarint, omnibus planum apertumq; reddam.

Error Græcorum Philosophorũ.

Rectè philosophantium recepta sententia percrebuit, imaginationem aliud quid, longeque diuer-

diuerſum eſſe à ſenſu communi, qui rerum omnium imagines ad ſe, velut lineas ab orbis ambitu ad centrum deuergentes, à miniſtris & nuntijs ſenſibus allatas ſuſcipit, diſcernit, & dijudicat, ſiquidem hic eodem momento quo ſenſus externi, & in præſentia reali obiecti (vt philoſophicis terminis rem clariùs exprimam) ſpecies recipit; at imaginatio externis rebus abiunctis ſimulacra admittit, eademque retinet imaginatio jungit, componitq; inuicem ſpecies, vt ex auro & monte aureum montem fingendo inducit, quod à ſenſu communi fieri nequit. Præterea princeps ſiue communis ſenſus non niſi ab externis ſenſibus hauſta comprehendit, imaginatio verò vlteriùs prouehitur, nam ouis viſo lupo horrendum quiddam & formidoloſum comminiſcens, inimi-

Differentia inter imaginationem & ſenſum communē.

citiam elicit; inimicitia hæc non percipitur ſenſibus, cum ſenſibile obiectum non ſit: ſupereſt itaque vt imaginatio eam effingat, agnoſcatque. Quamobrem à ſenſu communi plurimùm diſtat imaginatio, quæ beſtijs quidem obtigit, verùm non in eo perfectionis gradu, quo homini à ſupremo rerum conditore indita eſt. Diſcrimen palàm & apertum fiet ſequentibus. Brutorum imaginatio perſequendis motibus appetitus inſeruit, totaque praxi dicata eſt, dum id quod commodum eſt ſectatur, quod inutile deuitat ac fugit; humana verò & praxi & ſpeculationi deſeruit. Illa nullam ſpeciem niſi præſente obiecto elicit effingitque; hæc quicquid lubet concipit, & remoto etiam obiecto rerum ſimulacra è theſauro ſuo, memoria videlicet, eruit.

Differentia inter imaginationem hominis & beſtiarũ.

Prima.

Secunda.

Bruta

Brūta imaginātur dum in opere ſunt, homo quando ac quomodocunque lubet. Illa vbi quid imaginatione cōceperunt, quàm primùm id perſequuntur, à quo appetitus incitatur; homo nequaquam omni appetitus motione obſequitur, cum à ratione ſæpius retrahatur, errorisq; à ſuperiori hac potentia arguatur. Brutorum imaginatio nunquam in ea trahitur, quæ rerum natura & vniuerſi ordo non admiſerit, vt mōtes aureos, ſphynges, Chimæras, aſinos volantes, comprehendas. Deniq; imaginatio hominis cum in multa feratur ſenſu non percepta quodam̄odò vim imitatur rationalem. Nam viſo leone picto, nil formidandum indicat, eodemq; momēto rationi ſe iungens ſecuritatem decernit. Ecce quanto interuallo humana à brutorum imaginatione ſeiungatur;

Tertia. *Quarta.* *Quinta.* *Sexta.*

gatur, qua ratione etiam motus potentijs animæ nobilioribus, eam accenseo. Arabes vsque adeo eam extulerunt, vt sibi persuaserint, animam phantasiæ efficacia prodigia & ostenta procurare, penetrare cœlos, cogere elementa, æquare montes, & colles imponere vallibus, denique animas hac facultate præditas illustres ac nobiles appellabant, quod absolutum in formas materiales imperium exerceant. Itaque princeps est animæ facultas Imaginatio.

Imaginationis vis.

Sequitur Intellectus, qui phantasiæ internuncio excitatus è singulis rebus, quæ sensibus obuersantur, vniuersales formas à materia diuellit & exuit, discurrit, argumentatione plurima comparat, ab effectibus ad causas, à principijs ad finem per media prouehitur. Hunc in duplicem po-

Secunda animæ potentia quæ est intellectus.

potentiam agentem, & patientem partiti ſunt Philoſophi. Patiens ſimulacra omni materia libera & exuta ſuſcipit, quæ deinceps, velut proprium ſubiectum, continet atq; ſeruat. Agens, luminis inſtar, patientem perficit, & illuſtrat, hinc rectè altera materiæ, formæ altera aſſimilatur, exurgitq́; ea vtraq; Ratio, omnium animæ partium princeps & regina, ſoli homini conceſſa, ſimplex, incorporea, impatibilis, immortalis, imitatione Deo proxima, & vtplurimùm nullius inſtrumenti corporei indiga, hocq́; potiſſimum à ſenſibus diſtans, quod nequaquam obiecti excellentia corrumpatur. Annon percipis lædi auditum ſono acuto & terribili; guſtum ſapore extremo, viſum ſplendore nimio (quo crudeli artificio captiuos excæcabat Siciliæ tyrannus) intellectū

Intellectus paſſibilis.

Agens.

Ratio.

Vt ratio à sensibus differat.

verò quò nobilius obiectum percipit, eò magis perfici, dumque res summas ac diuinas contemplatur, abripi, & jucundissimis satiari cogitationum epulis, atq; in his, velut supremo bono, acquiescere? Sola hæc facultas declinante corporis vigore incrementa suscipit, deficientibus membris efflorescit, relaxata, & receptui canente sensitiua parte fatigatur, & laborat, fertur per aërem, spatiatur per vniuersum orbem corpore immobili, somnoque ligatis sensibus diuinitatis suæ radios, futura prædicens, sæpê exhibet, atq; nisi vaporibus à cibi potusque sordida intemperantia subministratis detrahatur ac præpediatur, supra mundum omnem propriamq́; naturam eleuata Angelorum gloriam, & cœli mysteria comprehendit. Denique Ratio postquam vniuer-

uerſam mundi machinam, quæq; extra eam concipere poteſt, peragrauit, & mille diſtinctas elegantesq; aſciuit ideas, ne præpropere hæ elabantur, Memoriæ, expertæ inprimis fidei cuſtodi ſeruandas tradit, eiq́; nobiliſſimum animæ theſaurum, ceu depoſitum, committit. Hæc opulenta illa eſt arcaria, continens vnico conclaui omnes ſcientias, omnemq; rerum à mundi primordijs ſeriem, & hiſtoriam; quæ omnia citrà confuſionẽ recipit, quæ tempus, circumſtantias & ordinem obſeruat, & vt Plato inquit, fluxum perpetuum intellectus ſiſtit ac continet. Potentia hæc Reminiſcentia nuncupatur, hominique propria eſt, nam belluæ ſpeciem quidem aliquam memoriæ obtinent; verùm temporis, ordinis, & circumſtantiarum, quod ſine ſyllogiſmo fieri non *Memoria.*

potest, recordari nequeunt. Est itaque anima trinario nobilium potentiarum numero comitata, Imaginationis, Rationis, & Memoriæ, quæ in vno palatio, ac turri illa rotunda, quæ Caput appellatur, stationes suas obtinuerunt. Verùm an per totum cerebri corpus diffusæ sint, an verò locis receptaculisq; certis disiungantur, nondum planè perspicuum est. Non me latet plenam controuersiæ litem inter Græcos ac Arabes Medicos hac de re existere, neq; hactenus eos in concordiam adduci potuisse. Græci in toto cerebri corpore eas locāt: Arabes peculiare cuiq; domicilium assignant.

Diuersæ opiniones de sede potentiarum

Græci defendunt, vbi ratio est, ibi & imaginationem & memoriam indiuiduo adhęrere consortio, omnesq́; tres tam anteriore quàm posteriore parte collocari, deni-

Græci totum cerebrum pro sede assignant.

deniq; totas in toto, ac totas in qualibet Cerebri parte exiſtere. Nituntur verò hac potiſſimum ratione, quod actio ſimilaris tota per totum ſubiectum diffuſa ſit, vt nutritio per totũ os æqualiter extenditur, & quæcunque oſſis pars aſſignetur, in ea quatuor potentiæ attractrix, retentrix, concoctrix, & expultrix reperiuntur. E diuerſo Arabum ſchola ſingulis facultatibus ſingulas ſedes aſſignat. Rationes, quibus nituntur, elegantes admodum ſunt. Nam primò extra controuerſiam eſt, plures in cerebro manſiones reperiri, quas Anatomici ventriculos appellant, quæ ſanè manſiones non fruſtrà, ſed ad domicilia diſtincta tribus his facultatibus deputata productæ ſunt; atq; inde imaginatio in anterioribus ventriculis, ratio in medio, memoria in poſteriore ven-

Sententia Arabum contraria.

Prima ratio.

ventriculo locanda eſt. Ratio in promptu eſt. Imaginatio ſenſilium ſpectra & imagines concipit apprehenditq;: debuit ergò in anteriore ſede collocari, cùm ſenſus ferè omnes in anteriore capitis parte reſideant. Imaginatio obiecta rationi offert, quæ immaterialia & vniuerſalia ipſa reddit; huic itaq; proxima fictrici debetur ſedes.

Intelligentia diſcretas rerum ideas memoriæ commendat, quas altiùs quaſi in theſaurum condit, continet, aſſeruat; eius in poſtremo ventriculo omnium ſicciſſimo eſt ſedes. Præterea imaginatio, cùm ſit conceptio, & ſola receptione fiat, molliorem requirit cerebri ſubſtantiam, cùm ſpecies molliori corpori faciliùs imprimantur: memoria duriorem, vt reconditas ſpecies diu cuſtodiat, alioquin enim ſi-

Secunda.

mul

mul imprimerentur ac oblitera-rentur: ratio vtpote nobilior tẽ-peratam ac mediocrem cerebri ſedem jure ſuo depoſcit. At an-terior cerebri pars mollior eſt, poſtrema durior, media medio ſe habet modo. Erit igitur imagi-natio in anterioribus ventriculis, ratiocinatio in medio, memoria in poſteriore. Quibus phyſio-gnomiæ arcana ſcrutari placuit, eos qui amplum̄ habent occiput, memoria valere dicunt: quibus ſinciput & frons prominent, feli-cem imaginationem adſcribunt: contra quibus deeſt vterque pro-ceſſus, hos fatuos & ſtolidos ar-guunt. Dum accuratiùs quid concipere animus eſt (Ariſtotele in Problematis teſte) frontem contrahimus, dum in memori-am quid reuocandum capite de-miſſo occiput fricamus, quod imaginationem anteriori, me-

Tertia.

Quarta.

moriam

moriam posteriori cerebri parti
Quinta. insidere demonstrat. Sæpè animaduersum est læsa posteriore cerebri parte memoriam in instanti penitus abolitam fuisse. Ad-
Sexta. jungam pro astruendo Arabum placito, quod forma & capacitas ventricularum cerebri distinctas harum potentiarum sedes ad amussim declaret. Quartus cerebri ventriculus acuminatus est, vt species magis vniantur, & reflexio ad tertium, vbi ratio sita est, promptior sit: anteriores duo plus spatij continent, quod prima obiecta nondum puriora reddita suscipiant: medius rationi aptissimus est, vt prioribus imagines recipiat, & obliuioni traditas è posteriori, velut è thesauro,
Septima. accersat. Demum vt hanc de principum facultatum disiunctis sedibus opinionem mordicùs tuerētur Arabes, persuasit & hoc, quod

quod læſa aut percunte earum altera, incolumis altera remaneat. Sæpè enim contingit imaginationem lædi illæſa ratiocinatione, & contra, quot videmus phreniticos&melancholicos, qui benè ratiocinantur perſiſtente, nihilomin9 ſtulta & abſurda imaginatione? Galenus duas recenſet phreniticorum hiſtorias, quorum alteri imaginatio læſa erat, ratione integra, alteri verò turbata ratio, imaginatione incolumi exiſtente. Innumeros videmus qui deperdita penitùs memoria optimè diſcurrunt. Narrat Thucydides eo tempore, quo vniuerſam quaſi Græciam ſæua illa peſtis depopulata eſt, infinitos ad tantam rerum omnium obliuionem deueniſſe, vt ne proprij quidem nominis recordarentur, ratione nihilominus ſalua& illæſa. Meſſala Coruinus è difficili

morbo

morbo reualeſcens proprij nominis oblitus eſt. Trapezuntius omni doctrinæ genere imbutus fuit juuenis, vbi ſenectutem attigit, omnium oblitus eſt. Quare cum vnaquæq; ſeorſim alijs illæſis vitiari poſſit, facultates has ſedibus diſcluſas eſſe neceſſariò fatendum eſt. Si mearum eſſet partium litem hanc componere, dicerem Græcos veriorem, & Philoſophiæ ſubtiliori magis cõuenientem amplecti ſententiam; cum tamẽ Arabum opinio, quod veriſimilior appareat, vulgo magis arrideat. Neq; verò eſt cur in hac diſputatione vlteriùs progrediar. Sufficit mihi declaraſſe, quòd anima tribus eximijs potentijs ſit dotata, quæ ſingulæ in cerebro reſident, hominemque præ omnibus creaturis admirabilem præſtant, totius mundi imperio aptum reddunt, ac demum

titulo animalis politici & ſociabilis inſigniunt.

CAPVT II.

Diuinum hoc animal interdum vſqueadeo abiici, & per morbos infinitos deprauari, vt ad beſtiarum quaſi ſtatum deueniat.

HActenus hominem ad ſupremum gloriæ faſtigium extuli, vtpote perfectiſſimum animans, gerens inſculptam animæ DEI imaginem, & corpori impreſſum totius vniuerſi exemplar. Iam verò exhibebo maximè caducum & miſerabile animans totius mundi hominem omnibus priuatum dotibus, judicij, rationis, conſilij expertem, inimicum hominum & ſolis, errantem & per loca ſolitaria vagabun-

Miſeria hominis.

bundum, atq; adeò à priori nobilitate desciscentem, vt hominis non nisi nomen retineat. Depra-

Solius animæ deprauatio.

uatio hæc nonnunquam in sola anima deprehenditur corpore sano, integro, & illæso: velut cum maligna voluntate impulsus homo, desertoris & apostatæ instar diuinum obliterat characterem, & sordibus peccati sanctum DEI templum polluit, dum inordinato appetitu vsque adeo affectibus vt iræ, odio, ingluuiei, ac ventris voluptati obsequitur, vt furore leonem, inhumanitate tygridem, sordicie porcum anteuertat. Hunc defectum Theologis curandum relinquo, legatur philosophia moralis, quæ temperandis passionibus oportuna remedia subministrat. Alteram aggredior depra-

Deprauatio vitio corporis obtingens.

uationem coactam illam, & quæ religiosissimo cuiuis accidere potest;

test; dum corpus, velut animæ nauis, ita corrumpitur, vt nobilissimæ potentiæ deprauentur, appareantq; sensus exorbitantes, motus incompositi, imaginatio deprauata, discursus stolidi & temerarij, memoria penitus instabilis. Prior defectus, vtpote voluntarius, & malitiæ soboles, pœna dignus est; posterior, qui violentèr, & morbi sæuientis impetu hominem prehendit, omnium comiserationem meretur. Morbi qui propiùs animam inuadũt, eamq́; duabus potentijs inferioribus captiuam tradunt, tres sunt Phrenitis, Mania & Melancholia. Intuere actiones & mores phrenetici, aut maniaci, nihil humani in ijs deprehendes: mordet, vlulat, mugit ferina voce, rotat ardentes oculos, hinc inde se præcipitat, & nonnunquam violenta manu mortem sibi consciscit.

Morbi animam inuadentes.

ſciſcit. Viden' vt melancholicus non rarò ſe vſqueadeo abijciat, vt beſtijs ſe conjungat, & non niſi ſolitarijs locis delectetur. Sed vi-uis eum coloribus depingam, vt quiſnam ſit, æqua rationis libra expendere poſſis. Verus melan-cholicus (loquor de eo, cuius af-fectus in cerebro ſedem fixit) ex-cors eſt, meticuloſus, ac tremens, omnia timet, ac ſemetipſum vt beſtia, quæ ſui ſpeciem contem-platur, reformidat; fugam me-ditatur, nec progredi valet, ſuſpi-rijs ac ſingultibus omnia com-plet cum triſtitia inſeparabili, quæ ſæpenumerò in deſperatio-nem abit, perpetua corporis & animi inquietudine diuexatur, hinc vigilijs conſumitur, illinc ſomno turbulento, & horrendis inſomnijs fluctuante torquetur. Dum enim paſſionibus ſuis quie-tem aut inducias ſomno impe-

Elegans melancholici deſcriptio.

ſtare cogitat, quamprimùm palpebras obfirmare tentat, ecce tibi occurſum mille phantaſmatum, ſpectrorum horribilium, chimærarum & ſomniorum terribilium: quod ſi cuiuſpiam opem implorare tentet vox faucibus hæret, balbutiendo auxilium flagitat, fugit omne conſortium, & vt verbo dicam, animal eſt Syluestre, vmbratile, ſuſpicioſum, ſolitarium, fugitans ſolem, cui nihil placet, niſi nauſea ac tædium rerum omnium, mille falſas vanaſque imaginationes procudens.

Expende nunc, vtrum quæ homini ſæpiùs encomia tribui, diuinum ac politicum animal indigitans, melancholico competere poſſint. Neque verò ſubeſt (O Athee) vt hinc deducas animam in eſſentia ſua quidquam perpeti, ideoq; corruptibilem eſſe: nunquam

Contra Atheos qui animam mortalem exiſtimãt.

quam alterationem ſubit ipſa, neq; patitur quidquam, ſolum ipſius organum offenſum maleq; diſpoſitum eſt. Percipies hoc, ſi lubet, exemplo Solis, quemadmodum enim ſol nullam fulgoris ac luminis ſui diminutionem patitur, licet obſcurari aut deliquium pati videatur, quod fit aut nubium craſſitie, aut Lunæ interpoſitione; ita anima noſtra pati nonnunquam videtur, cum tamen non niſi inſtrumentum & organum ipſius malè affectum ſit. Hippocrates ſub finem libri primi de diæta hoc exprimit verbis auro inſculpendis.

Inſigne teſtimoniū immortalitatis animæ.

Anima noſtra, inquit, quoad eſſentiam, mutari non poteſt, aut alterari ſiue cibi, ſiue potus, ſiue cuiuscunq; rei alterius exceſſu; referenda eſt enim alterationum omnium cauſa aut ad Spiritus, quibus ſe immiſcet, aut ad vaſa, ſiue

iue organa è quibus emanat.
am verò organum potentiarum
iusmodi nobilium est cerebrũ,
quod sub Medici contemplatio-
nem cadit, aut vt pars similaris,
eiusq́; integritas consistit in justa
& conuenienti temperie; aut vt
organica, eiusq́; sanitas laudabili
cõformatione corporis aut mea-
tuum continetur. Vtraq; per-
que necessaria est ad functiones
rium illarum facultatum; licet
Galenus plus temperamento
quàm conformationi tribuat, &
bro integro validis rationum
momentis astruit, quod mores
nimi sequantur temperamen-
tum corporis, vt capite sequenti
declarabitur. Neque verò tan-
tum est aut temperamento, aut
conformationi attribuendum, vt
nimam omninò cogere eiq́; vim
nferre valeant; siquidem innati
mores habitu, vt vocant Philo-

Ad actionum animæ integritatem requiritur temperies & conformatio.

ſophi, acquiſito emendantur; quod euidentèr ex Socratis hiſtoria demonſtratur. Zopyrus inſignis Philoſophus, qui profitebatur ex Phyſiognomiæ principijs ſolo intuitu de moribus cuiuſq; iudicium ſe ferre poſſe, cum vidiſſet Socratẽ profitentem, aſſiſtentium importuna flagitatione coactus renunciare, quid de Socratis moribus ex corporis ac faciei lineamentis coniectaret, reſpondit tandem, videri ſibi ſceleratiſſimum totius mundi hominem. Socrates de judicio hoc per diſcipulum aliquem certior factus irriſit Zopyrum; ſed nihilominus præ admiratione exclamauit: O eximium Philoſophum qui integerrimè mores naturæq; impetus meos agnouit; nam ex inſitis naturæ primordijs ad omnia propendebam vitia, niſi Philoſophia ad virtutis tramitem me deflexiſ-

Hiſtoria elegans de Zopyro & Socrate.

ſet

ſet. Erat enim Socrates capite oblongo & malè conformato, facie deformi, & naſo diſtorto præditus. Itaq; natiui iſti mores qui à temperamento, aut conformatione corporis defluunt, dummodò vtriuſq; vitia extrema non ſint, vt melancholicis accidit, cohiberi & corrigi poſſunt ſalubribus Philoſophiæ inſtitutis, eruditorum librorum lectione, & hominum virtute præcellentium conſortio.

CAPVT III.

Quinam ſint ij quos Melancholicos vocamus, & vt Melancholici ſani ab ægris diſtinguendi ſint.

NOn omnes ij, quos Melancholicos appellamus, miſerabili illo affectu, quem Melan-

choliam dicimus, molestantur: sunt quidam temperamento melancholici, degentes intra sanitatis terminos, qui (si antiquitati credimus) non exiguam latitudinem amplectuntur. Vt itaque subiectum hoc exquisita tractemus methodo expediendæ sunt melancholicorum differentię, ne splendori discursus nostri nominum obscuritas aut similitudo officiat. Res est in Medica arte perspicua & euidens quatuor humores in corpore nostro contineri, sanguinem, phlegma, bilem & melancholiam, qui omni tempore, ætate, anni statu in venis mixti & confusi, licèt inæqualitèr deprehenduntur, quemadmodum enim nullum datur corpus, in quo pari pondere elementa commixta sint, neq; temperamentum, in quo contrariæ qualitates quatuor in omnibus, & per omnia

Quatuor humores in corpore nostro sunt.

omnia æquales exiſtant; verùm vt vna reliquas exuperet neceſſe eſt: ita nullum reperitur animal perfectum, in quo humores quatuor æqualiter permixti conueniant, ſed ab vnius dominatu, & vbertate temperamento nomen imponitur. Cui enim ſanguinis, eiusq; optimi, plurimum ineſt, is jure ſanguineus dici debet, vt cui bilis flaua exuperat, bilioſus, cui atra, melancholicus, cui deniq; pituita, pituitoſus. Humores hi quatuor ſi juſta proportione ac quantitate ſint commoderati, cum integra ſanitate conſiſtere poſſunt; nullam enim actionibus corporis ſenſibilem notam inferunt, verùm quidem eſt temperamentum quoduis peculiares progignere effectus, qui functiones animæ promptiores tardioreſue reddunt. Phlegmatici plerunq; ſtupidi ſunt & hebetes,

Semper humorum vnus prædominatur.

Effectus humoris phlegmatici.

tes, judicium tardum omnesq; nobiles animæ potentias, velut sopore mersas, ligatasq; obtinēt; siquidem crassa nimis est eorum cerebri substantia, vt & spiritus quos progignit, hi neq; ad maioris momenti negocia suscipienda apti, neque ad nobiliores scientias capessendas habiles, sed ad lectum & culinam ablegandi sunt. Sanguinei societati & amicitiæ nati, nil nisi amores meditantur, risu delectantur & facetijs, inculpatæ sanitati & diuturnæ vitæ accommodatissima hæc est complexio, quod duobus vitæ principijs calido & humido abundet, verùm ad munia grauiora, & consilia explicatu difficilia inhabiles sunt, quod impatientes sint, neq; vni rei diutius vacare, animumue intendere possint, cum facilè per sensus ac delicias, quibus naturæ impetu addicti

Complexio sanguinea ad qua procliuis.

ꝯcti diſtrahantur. Bilioſi, vtpote calidi ac ſicci, ſubtili ingenio, & judicio ad præclara inuenta, prompto ac expedito prædīti ſunt; ſed profundis ſeſe contemplationibus vix dedunt: neq; committenda ſunt ijs negocia, quæ longitudinem temporis aut vires corporis exquirant, quod hiſce vacare nequeant corporis ac ſpirituum obſtaculo, ſpiritus ſiquidem tenaces ac facilè diſſipabiles, vt & corpus infirmum, diuturnis vigilijs non ſufficiunt, adijciam quod ab Ariſtotele in Ethicis ipſis adſcribitur, quod varietate obiectorum delectentur, ideoq; conſilijs grauioris momēti adhibendi non ſint. Melancholici negocijs grauioribus aptiſſimi cenſentur. Ariſtoteles in Problematis prodit melancholicos cœteris ingenij acumine præſtare, qnod ſano modo intelligendum

Bilioſorū inclinatio.

Melancholici ingenioſi.

Tres melancholiæ species.

dum est, cùm plurimum melancholiæ species inter se varient. Est enim alia terrestris & crassa, sicca omninò ac frigida: alia calida & adusta, atra bilis nuncupata, alia est sanguine contemperata, plus tamen sicci quàm humidi obtinens. Frigida & terrestris hebetes ac stupidos reddit homines, in omni functione siue corporis siue animi tardos, timidos, desides, absq; judicio, diciturq; melancholia Asinina, calida & adusta furiosos homines reddit, & ad omnia munia inhabiles. Itaque nō nisi illa, quæ portione mediocri sanguinis temperata est, ingenio prętantes reddit homines, alijsq; iudicij acumine præcellere facit, rationes manifestæ admodum sunt. Cerebum eiusmodi melancholicorum nec in mollitie, nec in duritie excessum patitur; licèt siccitas prædominetur.

Cur melācholici ingeniosi.

Iam

ım verò, Heracliti teſtimonio, ımen ſiccius animam ſapien- orem reddit, paucis eorum ce- ebrum excrementis redundat, irit⁹ puriores clarioresq; ſunt, eq; facilè diſſipantur, aut à ſen- ıum impetu in diuerſum abri- iuntur; imaginatio ſubtilis eſt & rofunda, memoria ſtabilis ac rma, corpus perferendis labori- us aptum, dumq; hic humor va- ore ſanguinis incaleſcit, excitat peciem ſancti furoris, qui Enthu- aſm⁹ dicitur, philoſophiæ, poë- ;os, ac prophetiæ effectus ſingu- ares depromens, ita vt diuinum uid ſortiri videatur. Atq; hi unt quatuor complexionum, in- ra ſanitatis limites ſubſiſtenti- ım, effectus. Quare non de ijs nelancholicis hîc nobis ſermo rit, qui ſalubritèr degunt; verũ os deſcribemus, qui ægri ſunt & moleſtiſſimo melancholiæ af- fectu plurimũ torquentur. Ca-

CAPVT IV.

De Melancholiæ definitione & differentiis.

MOrbi corpus humanum infestantes denominationem sumunt, aut à parte quam afficiunt, aut à molesto eosq; concomitante symptomate, aut à causa, cui originem suam acceptam deferunt. Melancholia ex vltimo fonte appellationem sortitur, quod ei hoc nomen attributum sit, quia ab humore melancholico ortus sui primordia desumit. Nos definimus cum classicis authoribus, delirium sine febre, cum metu & mœstitia, sine euidenti causa. Delirium generis nomen obtinet, Græcis aptiùs παραφροσύνη dicitur. Delirium aliud cum febre, aliud sine febre exi-

Vnde nomen desumat melancholia.

Delirii differentia.

ſiſtit, quod cum febre aut con-
nuum eſt, aut interruptum cer-
ſq; ex interuallis ægrum mole-
at, continuum Phrenitis dicitur,
uius cauſa eſt inflammatio aut
erebri & membranarum ipſius,
ut diaphragmatis, quod veteres
ræci φρένες indigitabant: inter-
uptum in ardentiſſimarum fe-
rium, aut tertianæ intermitten-
s vigore ſuſcitatur, diciturque
αραφρενίτις. Altera delirij ſpeci-
s ſine febre exiſtens aut cum fu-
ore & rabie eſt, Mania nuncu-
ata, aut cum metu & mœſtitia,
Ielancholiæ nomen obtinens.
Ielancholia itaq; delirium ſine
ebre eſt, cum metu & mœſtitia.
Delirium dicimus, vbi nobilis a- *Delirium quid ſit.*
iqua animæ potentia velut Ra-
io, aut Imaginatio deprauatur.
Melãcholicis perturbata eſt Ima-
ginatio, quia plurima à ratione
& conſilio abhorrentia, & obie-

cta quę non sunt effingunt quib⁹ & Ratio nonnunquam vacillat. Itaq; extra omnem controuersiam meloncholia delirium est, sed sine febre, quod sicci humoris sit soboles, qui vtraq; qualitate, frigida nimirum & sicca, putredini resistit; adeò vt hinc veluti ex cineribus putridus vapor, qui cor petat, & febrim accendat, exhalare penitùs nequeat. Metus & mœstitia inseparabiles miserandæ huius passionis comites sunt, ob rationes, quas capite sequenti fusiùs prosequemur.

Cur melancholia sine febre sit.

Atq; hæc est descriptio Melancholiæ Symptomatis, siue accidentis, quod refertur ad actionem læsam, imaginationem scilicet, & rationem deprauatam. Accidens hoc causæ cuiuspiam effectus est, & immediatè à morbo aliquo dependet, vt enim vmbra comitatur corpus, & ab ipso defluit,

defluit, in symptoma necessariò à morbo deriuatur. Medici omnes Græci causam huius accidentis agnoscunt morbum similarem, intemperiem videlicet frigidam & siccam cerebri, quare cerebrum est pars offensa, non quidem in conformatione, cùm nullus pręter naturam tumor adsit, ventriculi eius neq; compressi, neq; obstructi sint, vt in Apoplexia & Epilepsia accidit; verùm in propria substantia ac temperamento, quod nimia frigiditate ac siccitate alteratum est, & à mediocritate deflectit. Hippocrates in Epidemijs & Aphorismis accuratè hoc animaduertit. Epileptici, inquit, fiunt melancholici, & melancholici epileptici, prout humor melancholicus vētriculos, aut substantiam cerebri occupat, vbi enim humor hic corrumpit cerebri temperiem, quam

Melancholia est morbus similaris.

Cerebrum quoad tēperamentum affectum.

Quomodo melancholici fiant epileptici.

quam animam appellant (quod nobiliores animæ actiones temperamento adſcribantur) extra controuerſiam melancholiam excitat : ſi verò ventriculos aut meatus cerebri occupat, epilepſiam producit, dum enim ventriculi comprimuntur, & ſpirituum commeatus in neruos impeditur, cerebrum contrahitur, quo fit, vt & appendicem, à qua nerui omnes deriuātur, verſus principium abducat, & vniuerſalis illa contractio ſuccedat. Videtur Melancholiæ deſcriptio exiguo hoc diſcurſu perſpicuè declarata, procedamus ad ipſius differentias quas triplici diſcrimine aſſignant authores. Prima proprio cerebri vitio obtingit : ſecunda per conſenſum totius corporis, cuius vniuerſa temperies, totusq; habitus melancholicus eſt ; vltima ex hypochondrijs ſuſcitatur, id eſt, à viſce-

Differentia melancholia.

visceribus in ipsis contentis, potissimùm ab hepate, liene, & mesenterio. Prima absolutè Melancholia vocatur, vltima cum additione hypochondriaca, aut flatulenta nominatur.

Prima omnium molestissima est, continuis tormentis, nullaq́; interposita quiete subiectum suum exagitans: hypochondriaca non vsq; adeo inclementer sæuit, sed periodis certis, & inducijs nonnunquam concessis ægrum exercet. Prima pluribus est distincta malitiæ gradibus: si nihil extraordinarij obtinet, nomen non immutat: si maiore corporis impetu, & mentis perturbatione laborantes impellit, vt quasi feræ & im̃anes belluæ in obuios dentib⁹, vnguib⁹ & pugnis inusitata rabie petulanter inuadant Lycanthropia nuncupatur: si à violenta ac furiosa Amoris passione deriuatur,

tur, Erotica dicitur. De tribus hisce ordine instituetur sermo, sumpto exordio ab ea quæ in cerebri substantia sedem posuit.

CAPVT. V.

De Melancholia quæ in cerebro sedem fixit, de accidentibus ipsius: vnde metus & mœstitia, vigiliæ, terribilia somnia, aliaq; symptomata proueniant.

MElancholia ab intemperie frigida & sicca cerebri exorta immania horrendaq; symptomata excitat, vt quemuis ad compatiendum meritò commouere possit, non enim corpus solum affligit; verùm & animam, plus ipso corpore, torquet & afficit. Atq; vt in theatrum adducam melancholici tyrannos & carnifices:

Accidentia quæ melancholicum affligunt.

ices : metus ipsi adhæret comes
ndiuiduus, tãtusq; sæpe numero
tupor eum prehendit, vt semet-
psum timeat; tristitia nunquam
eum deserit, suspicio insequitur:
suspiria, vigilias somnia terribi-
ia, silentium, solitudinis amor,
pudor, luminis solaris horror mi-
erandi huius affectus accidentia
sunt velut inseparabilia. Aperitur
hîc nobis insignis Philosophiæ
campus, in quo iucundo excursu
accidentiũ Melancholiæ causas
omnes peruestigabimus, sumpto
à timore exordio. Præstantissi-
mi Medici magna contentione
inter se dissident, de causa huius
pauoris. Galenus causam omnẽ
refert in humoris colorem atrũ,
censetq; spiritibus de puritate ac
nitore natiuo deiectis, & substan-
tia cerebri velut tenebrosa reddi-
ta obiecta omnia tanquam hor-
renda offerri, & animam in per-
petuis

petuis tenebris oberrare. Quemadmodum enim videmus noctē non ſolum infantibus, ſed etiam adultis & animoſioribus horrorem incutere; pari ratione melancholici, cum in cerebro continuam noctem tenebrasq; circumferant, in perpetua triſtitia vitam agitant. Auerroes ſubtilior Philoſoph⁹ quàm Medicus, & iuratus Galeni hoſtis rationē hanc riſu excipit. Color, inquit, timorem hunc progignere nequit, quia non niſi oculū alterare poteſt, & ſolius viſus obiectum eſt, dum anima ſine oculo nihil intuetur. Verùm in cerebro nullus eſt oculus, quid igitur nigredine humoris melancholici turbabitur, quam videre non poteſt? Accedit pro illuſtranda Auerrois opinione, quod tantum abſit vt niger color timorem hunc in melancholicis efficiat, vt hūc ipſum prę-

Auerroes ridet Galenum.

Ratio prima.

Color non eſt cauſa timoris.

Secunda.

æteris coloribus ament, & am-
ectantur, inimici enim ſunt lu-
minis, & radiorum ſolarium, te-
nebras vndiquaq; ſectantur, loca
tenebricoſa, obſcura exquirunt,
nocte ſæpenumerò, & maiori cũ
confidentia, vagantur. Præterea *Tertia.*
Maniæ cauſa humor eſt æquè ni-
ger ac melancholia, hanc enim
progignit atra bilis perfectè ni-
gra, & picis inſtar ſplendens, vt
atro colore ſpiritus & cerebrũ in-
ficere poſſit. Atqui Maniaci nul-
latenus timidi ſunt, ſed potiùs fu-
rioſi & audaces, nullo periculo
mouentur, per flammas & gladios
præcipiti inſania feruntur. Huc *Quarta.*
demum perſuadendi neceſſitas
ex hoc accedit, quod ſi color ater
timidos nos redderet, albus è cõ-
tra animos audaciamq; adderet;
cum tamen ij, quibus pituito-
ſus humor ſuperfluit, plerunque
timidi ſint. Colori itaq; timoris
huius

huius causa imputanda non est, sed potiùs, inquit, temperamēto humoris melancholici frigido, quod contrarios calori effectus producit. Calor enim homines audaces, agiles, & in omnibus actionibus præcipites; at frigus timidos, tardos, stupidosq́; efficit. Qui temperamentum frigidum ab ortu nacti sunt, formidolosi existunt. Vnde & mulieres viris, pueri adultis, senes iuuenibus timidiores sunt, moresq́; animi temperamentum corporis consectantur. Verùm enimuerò diffidétes eximios hosce autores duos inter se recōciliari, omnéq́; controuersiam dirimi posse existimo, si vtraq; causa conjungatur, temperies nimirum humoris, vt primaria, & color ater spirituum, vt secundaria & adiuuās. Humor melancholicus frigidus cum sit, qualitatem hanc non solum

Opinio Auerrois.

...m cerebro, ſed & cordi, poten-
...æ iraſcibilis & audacis ſedi, im-
...erſit, eiusq; ardorem infringit,
...nde timor exoritur: idem hu-
...nor, niger cum ſit, animales ſpi-
...tus, quos ſubtiles, lucidos &
...uros eſſe conuenit, opacos, te-
...ebricoſos, & obſcuros reddit;
...nde cum ſpiritus primum ſint
...nimæ inſtrumentum, ſi atri ſi-
...nul ac frigidi exiſtunt, nobilio-
...es eius potentias, ac potiſſimùm
...naginationem turbant, ſpecies
...igras eidem & obiecta horrenda
...fferunt, quæ licèt intus condita
...int ab oculo tamẽ conſpici poſ-
...unt, ſubtilitas hæc eſt, quam for-
...an nemo adhuc percepit, quæq;
...ro illuſtranda Galeni ſententia
...lurimùm momẽti obtinet: ocu-
...us non ſolum ea quæ extra ſunt
...ntuetur, ſed & quæ intus latent,
...icèt externa judicet. Quibus ſuf-
...uſionis principia moleſta ſunt,

Quod aliqua intus condita intueri poſſimus.

ijs corpora quædam volitanti
muſcæ, formicæ, pili longi viden-
tur, vt & vomentibus. Hippocra-
tes & Galenus inter ſigna critica
hæmorrhagiæ recenſent ſpectra
hæc falſa, videntur enim corpora
rubra in aëre circumferri, quæ il-
lic omnino nō ſunt, quod omni-
bus conſpicua forent, vapor eſt
quidam internus, qui cryſtallino
pro coloris ſui varietate offertur;
ſi à ſanguine oritur, ruber appa-
ret, ſi à bile, flauus, quid igitur
obſtat, quo minus vapor humo-
ris melancholici, & ſpirituum,
qui omninò nigri ſunt, proprio
ſuo colore imbutus primum o-
culo, dein & imaginationi offera-
tur. Melancholicus, id quod in
cerebro ſuo conditum eſt, aſpice-
re poteſt; ſed ſub aliena ſpecie, ſi-
quidem ſpiritus & vapores nigri
per neruos, venas, & arterias cō-
tinuo à cerebro ad oculum de-
fluunt,

uunt, qui plurimas in aëre vm-
bras & phantaſmata repræſentãt,
ab oculo dein ſpecies hę ad phan-
taſiam deferũtur, quas cum præ-
ſentes ſemper habeat, perpetua
formidine ac metu percellitur. Vt
autem colorē atrum frigido tem-
peramēto adiungā, hac potiſſimũ
adducor ratione, quod ſæpenu-
merò frigidũ deprehendatur ce-
rebrũ, vbi neq; eiuſmodi timor,
neq; horrenda illa ſpectra repe-
riuntur. Pituita melãcholico hu-
more frigidior eſt, nihilominus
imaginationē non turbat, quòd albe-
dine ſua ſubſtantię cerebri cōfor-
mis ſit, & colore claritateq; ſpiri-
tib9; humor autē melancholicus
penitùs ei inimicus, & contrarius
eſt. Spiritus noſtri frigus & tene-
bras, vt hoſtes capitales auerſan-
tur, vbi frigus percipiunt, ad in-
teriora retrocedunt, imminen-
tibus tenebris ad arcem refugi-
unt, extrema corporis deſerunt,

Humor melancholicus ſpiritibus noſtris omninò contrarius eſt.

& somnum inducunt. Humor melancholicus vtrumq; obtinet, frigus & tenebras, quare mirum non est, si nobiles animæ potentias obturbat, quum inficiat & velut denigret princeps eius organum, spiritum, qui à cerebro ad oculum, & ab oculo ad cerebrum vicissim commeans spectra illa nigra efformat & animæ continuè repræsentat. Atq; hoc primum est melancholicorum accidens: in continuo versantur metu, timent omnia, etiam tutissima quæq;, excordes sunt, inimicos honore afficiunt, amicos despiciunt, mortem formidant, eamq; nihilominus (quod admiratione dignum est) frequenter desiderant, vt semetipsos præcipiti jactu deijciant; sed tum in desperationem abit timor, hocq; maniacis frequentiùs quàm melancholicis accidit, Rara sunt exem-

Sæpius maniaci quā melancholici mortē sibi consciscunt.

empla verè melancholicorum,
i ſibimetipſis violentas manus
tulerint, ſed furioſorum, & qui-
em magni nominis virorum,
amplurima. Empedocles A-
igentinus furore percitus in
mmas Ætnæ montis ſe præci-
tauit. Aiax Telamonius men-
alienatus, quod in armorum
chillis petitione repulſam paſ-
s fuerit, & Græcorum judicio
lyſſi ceſſerint, furioſa cæde in
eſtias debacchatꝰ eſt, exiſtimãs
Vlyſſem eiuſq; ſocios interi-
ere. Cleamenes inſanus pro-
ria claua ſibi vitam ademit. Ore-
es poſtquam Clytemneſtræ ma-
i ſuæ violentas manus intulit,
matricidio ſe polluit, mania
ſqueadeò horrenda exagitatus
it, vt niſi ſollicita Pyladis inte-
errimi amici cuſtodia ſeruatus
uiſſet, cẽties præcipitio ſibi mor-
em conſciuiſſet. Quare frequen-

tiùs accidit, vt maniaci quàm melancholici manus sibi afferant.

Cur melancholici tristes sint.

Secundum accidens quod plerunque melancholicos infestat tristitia est, lacrymantur, lugent & dolent, causam ignorantes, videtur intemperies humoris tristitiæ huic originẽ præbere, quemadmodum enim lætitia ex calore & humore moderatis proficiscitur, ita tristitia contrarijs qualitatibus, quas humor hic obtinet, procreatur. Sanguinei vtplurimum læti hilaresq; sunt, quod calidi & humidi commoderota mixtione potiantur, biliosi anxij & acerbi, quod calorem obtineant siccum & velut acrimonia quadam pungentem, melancholici timidi, morosi, & caperatæ frontis, quia frigidi & sicci sunt. Ita miser ille Bellerophon, hinc inde vagabundus, loca deserta plan-

anctu & lamentis complebat.
t Heraclitus Philoſophus Ephe-
us in perpetuo viuebat fletu,
uod, vt Theophraſtus teſtatur,
nelancholicus eſſet, hoc & ſcri-
ta eius confuſa, & velut atra ob-
curitate obducta atteſtantur.

Suſpicio dicta duo accidentia
elut è veſtigio inſectatur, melã-
holicus ſemper ſuſpicatur, vbi
uos aut tres ſermonem confe-
entes cernit, de ſe putat omnia
ici. Cauſa ſuſpicionis eſt timor,
x judicij ſiue diſcurſus depraua-
io, cum enim perpetuo ſibi ti-
neat, inſidias ſibi ſtrui, aut mor-
em intentari veretur. Melan-
holici (teſte Ariſtotele) errant
lerunq; in rebus, quę ab electio-
e dependent, quia frequenter
ropoſitiones vniuerſales, in qui-
bus honeſtum conſiſtit, ex me-
moria deponunt, & ſtultæ ima-
ginationis ſuæ impetus conſe-
ctantur.

Quare melancholici ſuſpicioſi.

Cur inquieti. In perpetua corporis & animi inquietudine verſantur, interrogati reſpondere nequeunt, & variata diſcurſuum vice inconſtantiam produnt. Inquietudinem profert diuerſitas obiectorum, quæ ſibi proponunt, dum enim ſpecies omnes recipiunt, eaſque ſub forma inconuenientis & noxij ſibi imprimunt, ſæpe variare & nouas ſcrutari ſpecies coguntur quæ nihilò prioribus acceptiores, inquietudinem hanc alunt & ſuſtentant.

Cur ſapius ſuſpirent. Melancholici frequentèr ſuſpirant, quod anima phantaſmatum varietate impedita reſpirationis obliuiſcatur, vt dein natura tantum aëris vno ſpiritu attrahere cogatur, quantum duabus aut ttibus ſpirationibus adduxiſſet, diciturq; hæc maior reſpiratio, ſuſpirium, quod velut duplicatus eſt anhelitus, Idem omninò accidit

it amantibus, atq; ijs quibus animus profunda aliqua contemplatione diſtinetur; maximè verò bardis ac ſtupidis, in elegantis alicuius picturæ aſpectu defixis, qui inſigni ſuſpirio anhelitum reparare coguntur, voluntate ſcilicet (reſpirationis cauſa effectrice) diſtracta, & in ſola imagine intuenda occupata.

Cur vigiles & ſomnum capere nequeant.

Eſt & aliud moleſtiſſimum accidens melancholicorum vires corpuſq; atterens, continuæ nimirum vigiliæ. Vidi qui trimeſtri integro ſpatio inſomnes perſtiterunt. Harum vigiliarum cauſas facilè deprehendemus: ſi ſomni originem perſcrutabimur. Cauſas eius numerant, materialem, finalem, formalem, & inſtrumentariam. Materialis ſua-

Cauſa ſomni.

uis eſt vapor, qui à prima & ſecunda concoctione eleuatus madore ſuo neruos relaxat ac ob-

struit, & vacationem quandam feriarum vice sensibus ac motui inducit. Finalis est spirituum reparatio, quibus per vigilias supra modum disperditis ac dissipatis, ne agitationis vigor prolabatur, quiætem suffici necesse est, quæ sanè obtineri nequit, nisi anima functionum omnium opifex trãquillitate aliqua potiatur:

Sic animi infelix turbatur Dido, nec vnquam
Soluitur in somnos, oculi sue aut pectore somnum
Accipit. ———————

Caussa vigiliarum in melancholicis. Forma somni consistit in reuocatione spirituum, & caloris natiui à partibus exterioribus ad internas, siue à circumferentia ad centrum. Instrumentaria est cerebrum, quod temperatum esse decet; si enim calidius sit, vt in phre-

reneticis, aut ſiccius, vt in de-
epitis, placidum obrepere ſom-
um impoſſibile eſt. In melan-
olicis materia deficit, anima
uiete non fruitur, cerebrū ma-
l diſpoſitum eſt, materia eſt hu-
or melancholicus, cineris in-
ar ſiccus, vnde ſuauis benig-
uſq; vapor eleuari nequit, cere-
rum intemperatum eſt peni-
uſq; reſiccatum, anima perpe-
uis turbis agitatur; ſiquidem ti-
nor horrendis ſpectris eos con-
inuè affligens arrodenſq; à ju-
unda ſomni fruitione excludit.
Quod ſi ſomno aliquo prehendi
contingat, moleſtus vſqueadeò
& ſpectrorum ſomniorumq; tur-
bulenta concurſione horrendus
eſt, vt vigilias huic quieti præfe-
rant. Cauſa eiuſmodi ſomnio- *Cauſa terribilium ſomniorum.*
rum eſt humoris proprietas, vt
enim phlegmatico plerunque in
ſomno obuerſatur aquarum elu-

uies, bilioso incendium; ita melancholico funera, sepulchra, funesta omnia, siquidem imaginationi offertur species humori similis, qua dein memoria suscitatur: aut spiritus obscuri, & atro colore penitùs imbuti per cerebrum volitantes, & vsq; ad oculum elati, tenebricosa & opaca omnia phantasiæ repræsentant.

Cur tenebras amēt.

Præterea Melancholici solem oderunt, lucem fugiunt, quod spiritus & humores luci omninò contrarios obtineant. Sol lucidus est & calidus, melancholicus humor ater & frigidus. Dein hominum consuetudinem conspectumq́; magnoperè fugiunt, ne aliorum præsentia ab imaginatione, quam sibi fingunt & refingunt, distrahantur, perattenti sunt, ob spiritus crassos & velut immobiles.

Oculos fixos ac velut immotos gerunt,

erunt, ob frigus & ſiccitatem, rgani, tinnitu aurium vexantur, ertigine nonnunquam corripintur, &, vt notat Galenus, mium in modum ſilentium amant, c ſæpè loqui nequeunt, non linuæ vitio, ſed neſcio qua pertiacia demum inſolenti & abſurda maginatione detenti particulare liquod obiectum effingunt, uod non niſi temporis ſucceſſu boletur. *Cauſa ſilentij.*

CAPVT VI.

Vnde proueniat diuerſitas particularium obiectorum, in quibus Melancholici à ratione aberrant.

MElancholicorum imaginatio, pro diuerſitate ſubiectorum, adeò differentes producit effectus, vt vix quinq; aut ſex

è decem millibus eodem delirii genere hallucinētur. Nam (quod veteres litteris prodiderunt) ut vinum potantium naturæ & moribus, ita ſanè melancholia laborantium conſtitutioni ſe accommodat. Vinum alijs riſum, lacrymas alijs mouet, alios plumbeos ac ſomnolentos, inquietos alios ac furioſos reddit, pari ratione melancholia diuerſis modis imaginationem percellit & obturbat. Talem nimirum ſeſe repræſentat melancholica deliratio, qualis eſt diſpoſitio corporis, aut qualis maximè olim fuerit cuiuſque intenta cogitatio, vitæ conditio. aut occulta quæuis alia cauſa. Diſpoſitio corporis ſimilia repræſentat obiecta, aut parùm ſanè diſſentanea, præſertim ſi occaſio id eſt, cauſa externa, accedat. Temperamento extremè ſicco præditi, ſi contemplentur

Comparatio vini cum humore melancholico.

Vnde ſpectrorum hæc diuerſitas.

Prima cauſa.

fictile

ctile aut vitrum (obiecta ſatis
requentia) fictiles ſe ac vitreos
ſtimabunt, ſi lumbrici inteſtina
ccupent ſerpentem, viperam,
liudue animal in ventre delite-
cere imaginabuntur, qui flatu ac
ento diſtenduntur, volare ſibi,
& in aues transformari videbun-
ur, ſi cōgeſta ſeminis copia irri-
at, furioſo impetu fœminas con-
ectabuntur, harumq; ſolæ ſpeci-
s perpetuò oculis obuerſabitur.
Cur autem & vnde accidit, vt
am multiplex & inaudita ſpecie-
rum copia melancholicis obuer-
ſetur? vndénam tanta illorum
varietas trahitur? hæc ipſa, meo
judicio, non alio ſanè poteſt re-
ferri, quàm eo quo & ſpectra
dormientibus obuerſantia, ad
corporis nimirum humorumq;
affectionem variamq; perturba-
tionem. Nam quæ perturbatio
corporis aut ſpiritibus, aut hu-

moribus obtigerit, causa est omninò, vt spectra & effigies rerum vehementiùs agitatæ appareant, non quales veræ sunt, sed distortæ, præposteræ, & portentosæ. Hoc tamen discriminis inter melancholicorum deliramenta, & somnia intercedit; quod quæ rerum simulacra sanis dormientibus offeruntur, præterlabuntur, & ob fluxam leuemq; essentiam non subsistunt: verùm in melancholicis, quoniam cerebrum mala jam habitudine affectum est, & imagines in humore sicco & terrestri, ideoq; solidiore, impressæ sunt, firmiter subsistunt, neque ita facilè euanescunt.

Secunda causa diuersitatis spectrorũ.

Sunt & aliæ melancholicorum imaginationes, quarum origo non est adscribenda dispositioni corporis; sed vitæ generi, ac studio cui se magis addixerũt. Magnam enim vitæ hominum conditio,

io, moreſq; varietatem ſubeunt,
um his auaritia palleſcit, ille am-
bitione inflatur, alius amore æ-
tuat, alius ad deuotionem pro-
liuis eſt. Quamobrem hic hu-
mor obiecta vitæ conditioni, &
actionibus conſuetis affinia phã-
taſiæ imprimet, ſi ambitioſus me-
lancholia laboret, Regem ſe, Im-
peratorem, ac Monarcham fa-
ctum imaginabitur: ſi auarus
omne dilirium in auri argentiq;
redundabit aceruos: ſi deuotus,
nil niſi preces muſſitabit, nec tẽ-
pla vnquam deſeret: ſi amoribus
deditus, non aliam quàm amatæ
ideam effinget, eiuſq; vmbram
ſtolidè conſectabitur. Idem de ijs
eſto judicium, qui lites litibus
attexunt, & jurgijs forenſibus
pugnaq; vmbratili delectantur,
aut qui alteri cuipiam ſtudio,
dum incolumi fruerentur vale-
tudine, acriùs addicti fuerunt.

Deniq;

Tertia causa.

Deniq; in quibusdam melancholicis imaginationes vsqueadeò distortæ ac monstrosæ deprehenduntur, vt neq; dispositioni corporis, neq; vitæ conditioni adscribi possint, vnde abstrusa est penitusq́; recondita, & velut mysterio obuoluta eorum causa, vt veteres Θεῖον τι, diuinum quid, in hoc humoris genere annotauerint. Rases & Trallianus litterarum monumentis prodiderunt, vidisse se complures melancholicos, qui ea, quæ post verè acciderunt, prædixerint. De Arabum familia Medicus quidam venatori perito melancholicum comparat. Quemadmodum, inquit, venator dexter antequam ictum laxet, & arcum remittat, bestiam sibi certò prosternendam pollicetur: ita melancholicus præcipiti imaginatione sæpè futura, ac si præ-

Melancholicus perito venatori cōparatur.

scientia

entia essent præuidet. Legimus Marcum quendam, aliumq; Melanthium Syracusanum post melancholiam præclaros euasisse poëtas. Auicenna de melancholicis peculiare hoc annotat, quod res adeo insolentes acstupendas præstent, vt à malo dæmone obsessi videantur. Quot sunt ætate nostra summi viri, qui difficulter adduci possunt, vt vetulas illas veneficas igni adiudicent, quod non nisi ab humore melancholico deprauatas illas imaginationes, & vanas earum impressiones prouenire censeant? Verùm in hisce diutius insistere esset hominis otio abutentis. Concludamus itaq; diuersitatem obiectorum, quæ melancholicus sibi imprimit, prouenire aut à dispositione corporis, aut à studio vitæ, aut à causa aliqua supernaturali. Quibus verò difficile est omnes *Conclusio.*

halce

hasce rationes animo complecti intelligent eas, meo judicio, si exiguum hunc discursum perlelegere collibuerit, qui & subiectum hoc egregiè illustrabit, neq; propositi nostri limites transgredietur. Melancholicis idem quod somniantibus accidit, & easdem vtrinq; causas deprehendimus, cum melancholia ac somnia circa imaginationem versantur. Iam verò somniorum tres statuimus differentias: sunt enim naturalia, animalia, & supernaturalia. Naturalia humoris dominantis naturam sequuntur: biliosus non nisi ignem, prælia, incendia somniat: pituitosus perpetuò se aquis immersum judicat, somniorum hæc cognitio Medico cumprimis necessaria est, vt hac duce ad temperamenti ægrotantis notitiam perueniat. Hippocrates elegantem de insomnijs libellum conscripsit,

Tres somniorum differentia.

Somnia naturalia.

ripſit, quem inſigni commen-
rio illuſtrauit Iulius Cęſar Sca-
ger. Galenus alium poſteritati
liquit, in quo docet per ſomnia
aturalia euentum morborum
rædicere. Quibus per ſudores,
nquit, criſis futura eſt, ij per
er ſomnia aquæ tepidæ, aut pla-
ido alicui flumini innatare ſibi
identur. Fuit qui coxam in la-
idis duritiē concreuiſſe ſomnia-
it, & à ſomno excitatus in eius-
em coxæ paralyſin ſe incidiſſe
eprehendit. Alterum genus eo- Animalia
um eſt, quæ Animalia appella-
nus, quæ ex animæ affectionibus
rouenjunt, his ea quæ interdiu
uis exercuerit, & ſenſu vel ratio-
ne comprehenderit, obijciuntur.
Huius generis frequentiſſima
unt, quodque maiori affectu
nterdiu vidimus animo agitaui-
mus, aut in diſcurſum attulimus,
ea potiſſimum noctu obuerſan-
tur.

tur. Piscatori, ait Theocritus, pisces, lacus, retia in somnis offeruntur: militi classicum, tubarum tympanorumq; sonitus, & vrbium expugnationes: amatori amores tota nocte animum pulsant, & exagitant. Vltimum somniorum genus est supra naturam, supra omnes sensus, & intellectum humanum, hæc aut diuina, aut diabolica sunt, diuina à DEO immittuntur, vt futura prænunciet, & abscondita mysteria reuelet, talia fuerunt in veteri testamento somnia Abrahami, Iacobi, Iosephi, Salomonis, Nabuchodonosoris, Pharaonis, Danielis, Mardochæi: & in nouo sancti Iosephi, trium Regum Orientalium & sancti Pauli. Diabolica sæpenumerò actu & fallacia mali genij immittuntur, qui circuit quærens quem siue vigilantem, siue dormientem in prædam.

Supernaturalia.

Diuina.

Diabolica.

...m abripiat. Frequenter insoli-..., & ipsi naturæ abstrusa reue-...t, & infinitis vanitatibus ima-...nationi nostræ illudit. Quod ...e somnijs, idem de melancho-...cis asserere possumus. Imagina-...o eorum triplici turbatur ratio-...e, nimirum aut à natura, id est, ...temperamento corporis, aut ab ...nima violenta nimirum passio-...e aliqua, cui mordicùs adhæret, ...gitata aut per immissionem ma-...ignorum spirituum, qui & futu-...a prænunciare faciunt, & stu-...enda turbatione imaginatio-...nem deprauant.

CAPVT. VII.

Historiæ de admirandis quorundam Melancholicorum imaginationibus.

HActenus accidentia Melancho-

cholicorum, quibus nẽ è causis eorum varietas prodeat, fusa oratione complexi sumus: superest vt delectando lectori proponamus exempla eorum, qui stulta & ridicula admodum imaginatione delirij sui effecta prodiderunt; quæ singula è Græcorum, Arabum, & Latinorum, ac propria nostra obseruatione decerpem⁹.

Historiæ admirabiles. Galenus libro tertio de locis affectis tria aut quatuor recitat notata admodum digna.

Prima. Quidam melancholicus se figulinum vas factum putabat, atq; idcirco sui præcauens collisionẽ, *Secunda.* cedebat obuiantibus. Alter gallos cantare audiens, vt hi alarum ante cantum, sic ille brachiorum plausu latera quatiens, animanti- *Tertia.* um sonum imitabatur. Timebat alius sui aliorumq; perniciem ex mundi ruina, quod Atlas juxta Poëtarum figmenta ipsum sustinens,

ns, ſub tanto onere langue-
s, ipſum à ſe excuteret ſuamq;
ruicem deponeret. Ætius me- *Quarta.*
nit cuiuſdam qui ſe capite ca-
re aſſerebat, quod ob tyranni-
m ſibi amputatum opinaba-
r, hunc ſubtilis & arguta Phi-
timi Medici inuentio priſtinæ
ſtituit ſanitati, nam plumbeo
leo capiti repentè impoſito &
auitatem ſenſit, caput ſe rece-
ſſe exclamauit, gauiſusq; plu-
mum vana imaginatione libe-
tus eſt. Quidam mulierem cu- *Quinta.*
uit, Tralliano referente, cum
taret illa ſerpentem ſe deuo-
ſſe, vomitum medicamento ci-
ndo, atq; in id quod reiectum
it paruam beſtiam, per omnia
eſcriptæ à vana imaginatione
ræ ſimilem, imponendo. Stu- *Sexta.*
oſus quidam dum litteris ope-
m daret, præpoſtera imagina-
one ſibi perſuaſit, ea longitudi-

ne

ne sibi nasum excreuisse, vt veri-
tus, ne vndiquaq; impingeret, lo-
co se mouere non auderet, quan-
doq; magis alij opinionem hanc
eximere nitebantur, tantò magis
in stolida persuasione sua persi-
stebat. Tandem Medicus præ-
grandi frusto carnis assumpto, ac
penes se abscondito, subitam ei
mali subleuationem pollicitus
est, tollendumq; prælongum il-
lum nasum asseruit, & compresso
paulisper naso simulato ictu, &
Septima. ostensa illa carne, velut naso am-
putato, illũ fefellit. Arthemido-
rus Grammaticus viso crocodilo
tanto terrore perculsus fuit, vt
omnium, quæcunq; sciuerat ob-
liuisceretur, adeoq; firmiter sibi
persuadebat brachio vno, ac cru-
re priuatum se esse, vt hanc ei
conceptam phantasiam nemo
Octaua. adimere potuerit. Quam pluri-
mi reperti sunt melancholici, qui
se

mortuos exiſtimabant, neque ad cibum capiendum cogi poterant: Medici vt ad cibum ſumendum eos inducerent, hoc vtebantur artificio. Collocabant in lecto penes ægrotum ſeruum aliquem, qui ſe mortuum fingebat, nihilominus ſi quid ori ingerebatur, deuorabat, hocq; aſtu melancholico perſuadebant, mortuos non minus quàm viuos mãducare, & appoſitis alimentis vti. Non ita pridem viſus eſt, qui ſe omnium mortalium miſerrimũ aſſerebat, quod nihil eſſet. Quidam magnæ autoritatis vir vitreum ſe eſſe putabat, & in hoc ſolo imaginatio eius hallucinabatur: dc cœteris rebus ſingulis magno cum judicio diſcurrebat, aſſidebat plerumq;, & amicorum viſitatione ac conſortio plurimùm gaudebat, verùm ne propius ad ſe accederẽt obnixè rogabat. Degit

Nona.

Decima.

Vndecima.

git adhuc in viuis insignis vir, & Poëta Regni Franciæ eximius, qui paucis abhinc annis ridicula & inaudita deluditur imaginatione. Cum incendijs febris continuæ æstuaret, Medici præscripserunt vnguentum aliquod narcoticũ, quod populneum dicunt, hoc vnguentum naribus, fronti, & temporibus affricabant. Ab eo tempore tanto odio prosequitur populneum, vt quicunq; ad se accedit, vnguentum hoc olere censeat; neminem nisi à longè sibi loquentem admittit, si quis vestes attigerit, mox eas abijcit, neq; vt ampliùs eas gestet, induci potest, nihilominùs benè de omnibus discurrit, neq; desistit Gallica poësi nominis sui famam commendare im̃ortalitati. Tentatum hactenus modis omnibus tam stultam ei persuasionem eximere, exhibita fuit vnguenti de-

scriptio,

scriptio, vt ostenderetur nihil in
a periculosi contineri, scit ita
sse, assentitur hoc declarātibus;
amen vsq; adeò pertinaciter ob-
ectum hoc ipsi impressum est, vt
nemo oblitterare quibuscunque
ationibus possit.

Areteus libro primo de mor-
bis longis refert, se vidisse melan-
cholicum, qui se lateritium opi-
nabatur, adeò vt potum omnem,
ne liquore dissolueretur, respue-
ret. *Duodecima.*

Alius pedes se vitreos habere
imaginabatur, neque progredi
audebat, ne pedes rumperentur
metuens. *Decima tertia.*

Ferrariensis pistor se ex buty-
ro compaginatum iureiurando
affirmabat, nulloque pacto igni,
vel clibano appropinquare vo-
lebat, expauescens futuram cor-
poris colliquationem. *Decima quarta.*

Maximè ridicula ex omnibus *Decima quinta.*

quas legi, de Senēsi quodam nobili delirationis inauditæ historia, cui nullo modo persuaderi poterat, vt vrinam redderet. Aiebat enim si minxisset, totam vrbem diluuio perituram; quem ad lotium excernendum eleganti commento medici perduxerunt. Namq; iniecto in vicinam domũ igne, & pulsantibus campanis ad insanientem famulos ac domesticos dimiserunt, magno incendio vrbem conflagrare nunciantes, enixeq́ue rogantes, vt reddita vrina ciuitati semiconcrematæ opem ferret, flammis cuncta vastantibus (quod vnicum auxilij genus superesse asserebant) lotij sui copia extinctis. Commento hoc persuasus miser ille melancholicus, ne perderet ciuitatem omnem, reddidit ad restinguendum incendium quicquid vesica contentum seruârat, sicq́ue in-

tegram

tegram corporis valetudinem recuperauit.

Communia ſunt eorum deliria qui ſe Reges, Imperatores, Monarchas, Pontifices, Cardinales factos aſſeuerant; rariora enim hîc ſolùm percenſere inſtituti noſtri eſt. Atque hæc de melancholia, quæ ſedem ſuam in cerebro obtinuit, quamq́ue produxit intemperies frigida & ſicca, ſiue materiam comitem adſciſcat, ſiue ſola perſiſtat. Sequitur interdum morbos cerebri calidos, vt phrenitidem, febres ardentes, tumq́ue rubicunda apparet facies. Notat Auicenna balbos, & qui oculos habent mobiles, labra ſpiſſa ac magna, hirſutos & nigros venis amplis pręditos affectui huic magis eſſe obnoxios. Triſtitia, pauor, profundæ meditationes, intenſæ cogitationes & curæ, victus ratio

crassa, & melancholico humori gignendo idonea, sæpenumerò hunc morbum protulerunt.

Caput VIII.

Victus ratio Melancholicis, quorum affectus in cerebro fixus est, accommodata.

Quantum in morbis longis diæta vtilitatis præstet.

Occurrit hîc mihi quod antehac in Areteo legi, in morbis inueteratis, quique habitudinem in corpore contraxerunt, plus commodi ab accurata diæta, quàm è preciosissimis officinarum pyxidibus erui. Princeps Arabum Auicenna monet, neglectam victus rationem optimam corporis constitutionẽ de sanitatis statu deijcere;ècontra hanc sedulò obseruatam pessimam

nam emendare, & in integrum restituere posse. Quare melancholiæ curationem ab hac ipsa exordiemur.

Eligendus est aër in actiuis qualitatibus temperatus, in passiuis humidus. Talis reddi potest arte, sparsis per cubiculum floribus rosarum, violarum, nymphææ, aut in eo vase cõstituto aqua tepida pleno, quod humore suo aërem imbuat. Fumus in cubiculo excitatur de floribus arantiorum, corticibus citri, & pauca styrace. Locus in quo decumbit æger clarus sit, & Orientem respiciens: aër crassus, obscurus, tenebricosus, foëtid9, plurimùm est aduersus; licèt eum sedulò sectentur melancholici. Obijcienda sunt aspectui rubra, flaua, viridia, alba. Aër.

Cibi rationem quod attinet, ablegandi sunt crassi, viscidi, fla- Cibi.

tulenti, & atrum ſuccum vel gignentes, vel genitum exacerbantes, quæque difficilis concoctionis ſunt.

Panis. Panis ſit ex frumento optimo, puro, & à furfure repurgato, ſine ſale, & ſi fieri poteſt cum aqua pluuia aut fontana præparatus.

Carnes. Carnes eligendæ iuniores vt vitulinæ, hœdinæ, veruecinæ, gallinarum, perdicum. Fugiendæ vetuſtiores & craſſi ſucci, quales bubulæ, porcinæ, leporinæ, auium in aquis degentium, & ferinæ omnes, vt aprugnæ, ceruinæ ac ſimiles. Galenus damnat carnes hirci, tauri, aſini, canis, cameli, vulpis: ſed fruſtra earum eſu nobis interdicit, ſiquidem ad has cupedias nemo facilè animũ adijciet. Arabes laudant pro melancholicis cerebrum animaliũ, ob neſcio quam proprietatem. Verùm ipſis aſſentiri nequeo,

quod

quod ſtomacho negotium faceſ-
at, videnturq́ue plurimas ſuper-
ſtitiones ſcriptis ſuis inſeruiſſe.

Piſces è ſtagnis, marini carnis *Piſces.*
craſſæ & melancholicæ, vt ſunt
thunnus, delphinus, balæna; vi-
tulus marinus, & ſquamoſi om-
nes in hoc affectu vitandi omni-
nò ſunt. Commendantur piſces
in limpidis ac profluentibus a-
quis degentes. Sale conditi pe-
nitùs inutiles ſunt.

Conueniunt oua gallinarum
recentia, tremula & ſorbilia, cum
ſucco acetoſæ, aut omphacio.

Neceſſarius eſt admodum iu- *Iuſcula.*
ſculorum vſus, quod ſiccus hic
humor conuenienti humiditate
ad temperiem ſit reducendus.

Iuſculis incoquatur borrago,
bugloſſum, pimpinella, endiuia,
cichorium, lupulus & nonnihil
meliſſæ. Cauendi ſunt caules,
beta, eruca, naſturtium, rapum,

porrum, omnesque herbæ amariores & acriores. Hordeum mũdatum, amygdalæ, & conuenienter apparatæ pulticulæ, dulces & benignos vapores ad cerebrũ transmittendo, plurimum commodi afferunt.

Legumina. Abstinendum à leguminibus, pisis, fabis & lentibus.

E fructuum serie admittimus pruna, pyra, mala granata dulcia, amygdalas, vuas, nuces pineas, mala citria, melones & præ omnibus poma, quibus mira est insita proprietas frænando, ac moderando humori melancholico. Prohibemus ècõtra ficus siccas, mespila, sorba, castaneas, nuces, cinaras, carduos, & caseum veterem.

Potus. In Potu præscribendo in diuersas medici abeunt sententias: alij vinum cõcedunt, alij eius vsum, seu noxium, reijciunt. Mea fert opinio

pinio Maniacis, iisque quibus
hypochondria plurimo æstu fer-
vent, aut cerebro calidiore præ-
diti sunt, vinum omninò perni-
ciosum esse; verùm melancholi-
cis frigidis & siccis, de quibus hîc
nobis sermo est, vinum tenue,
album, clarum, quod nec dulce,
nec crassum, sed mediocriter tē-
peratum sit, magno emolumen-
to concedi posse censeo. Zeno
existimabat mores hominū mi-
tescere vino, vt lupinos, aqua,
& Auerroes vinum animam &
spiritus exhilarare attestatur.

Autumni tempore parari po- *Vinum artificiale.*
test vinum artificiale ex borragi-
ne & buglosso, melancholiæ ap-
primè vtile, de quo primus hau-
stus, siue in prandio, siue in cœ-
na sumi potest. Cui sapor huius-
ce vini aduersus est, fasciculum
ex floribus ac herba borraginis in
vinum potui ordinario destina-
tum inijciat. E 5 Vi-

Vigiliæ. Vigiliæ paſſioni huic penitus inimicæ ſunt, quare ſomnus omni ingenio prouocãdus eſt, quod capite ſequenti planiùs ac pleniùs exequemur.

Exercitia. Exercitia moderata plurimùm ſeruiunt, ſed in loco hilari ac delicato obeunda ſunt, vt in hortis, pratis, viridarijs fontibus ac riuis irriguis; neque tamen ad laſſitudinem exercitium producẽdum, ſed crebra quiete interpellandum eſt.

Melancholici nunquam ſoli dimittendi ſunt, ſed recreandus animus ex iucundarum perſonarum conuerſatione, quæ nõ modò grato aſpectu, ſed & ſermonis lepore patientem exhilarẽt: moderata quadam adulatione nonnihil eius quod volunt concedẽdum eſt, ne humor natura ſua pertinax & rebellis penitùs efferetur. Nam ſi concepta de re

[q]uapiam ſollicitudo, triſtitia, aut [a]gor morbo cauſam dederit; tũ [i]liberũ ſit res ad ægrotantis vo[tu]m componere, aut ſaltem con[ti]ngere, ſępè vel iſtud ſolum affe[ct]ioni propulſandæ ſat erit; plu[ri]mi namque cum vidiſſent au[d]iuiſſentué ea, quæ conſequi de[ſi]derabant, ſanitatem recupera[r]unt, nec mirum ſi ſit profligan[d]o morbo potens animi pathe[m]a contrarium ei, quod eundem [g]enuit. Interdum ob ſtolidam [i]maginationem obiurgãdi ſunt, [e]xprobranda ignauia, afferenda [e]is quanta poteſt fiducia, laudan[d]æ eorum actiones, & ſi quid a[l]iàs commendatione dignũ præ[ſ]titerunt in memoriam reuocan[d]um eſt, nihil proponendum, quod timorem incutiat, neque triſtibus nuntijs moleſtandi ſunt, & vt paucis dicam, omnis animi affectus, potiſſimum ira, timor, triſti *Paßiones animi.*

tristitia præscindi debet, nam vt Plato in Charmide testatur, maxima pars malorum corporis ab anima proficiscitur. Veteres ad omnem melancholiæ speciem, seu calori, seu frigori iuncta sit, præ alijs Musicam extollunt. Arcades inconditos & rudes hominum mores musica reformabãt. Empedocles Agrigentinus furiosum adolescentem suauitate cantus sui persanauit. Clinias Musicus quàmprimum impetus melancholiæ persentiebat, apprehensa lyra primos humoris huius motus compescebat. Dauid vbi spiritus malignus arripiebat Saulem, percutiebat citharam, & suaui hoc sono refocillabatur Saul, leuiusque recedente spiritu malo habebat.

Musica melancholia temperanda apta.

Aluus lubrica sit in quouis affectu melancholico, ideoq; omni artificio sollicitanda.

C 2

CAPVT IX.

Curatio Melancholiæ in cerebro sedem obtinentis.

EXperientia & rerum euentu indies docemur, morbos melancholicos rebelles, longos, & curatu difficiles esse. Ratio in promptu est, quia humor melancholicus terrestris est & crassus, luci inimicus, contrarius primis vitæ nostræ principijs, calori scilicet & humiditati, refractarius, & ad remedia pertinax, qui consilium aut præcepta Medicinæ non audit, verum denique Medicorum flagellum, tormentum, & opprobrium. Aristoteles libro septimo Ethicorum refert, Melancholicos continuè à re aliqua morderi & pungi: vnde perpetuò ad Medicos currunt, opem implo-

Melancholia omnis contumax & curatu difficilis.

implorant, nec ſine remedio dimittendi ſunt. Præſidia artis Medicæ magis exquiſita, & veram methodum curandi Melancholiam hoc capite proponam.

Tria remedi generum pro melancholicis.

Affectionis huius medela in tribus, meo iudicio, conſiſtit, in euacuatione, alteratione, & confortatione. Remedia euacuantia ſunt venæ ſectio & purgatio.

Euacuatio.

Venæ ſectio vniuerſalis.

Venæ ſectionem preſcribit Galenus in ea melancholiæ ſpecie, quæ ſedem ſuam in venis obtinet, vniuerſumque corporis habitum occupat, monetque vt ſi bonus à ſecta vena ſubtiliſq; prodeat, continuò ſupprimatur. Verùm in melancholia ex atro ſucco in ſolo cerebro redundante, & ab intemperie frigida & ſicca exorta phlebotomiā ſeuerè prohibet.

Particulares venæ ſectiones.

Arabes pro curanda hac melancholiæ ſpecie præ reliquis commendant particulares ſanguinis

guinis euacuationes è vena frontis, narium, aurium, cucurbitulas cum ſcarificatione humeris applicant, hirudines capiti admouent, & in omni melancholia, ſiue proprio affectu, ſiue per conſenſum pronata hęmorrhoides reſerant, inducti Aphoriſmo vndecimo libri ſexti, qui melancholicis ac maniacis per varices & hæmorrhoides ſalutem pollicetur. Verùm enimuerò particulares hæ ſanguinis euacuationes in morbi huius initio locum habere nequeunt. Alia enim vacuandi corporis ineũda eſt ratio in affectus huius primordijs, nimirum per purgationem, quæ inſtitui poteſt per clyſteres frequentes, potiones, ſyrupos, opiacas: formula clyſteris ordinarij talis ſit. *Purgatio. Clyſter.*

Rec. Radic. biſmaluæ vnc. ß.

Fol.

Fol. maluæ mercurial.
violar. lupulor. an. M. j.
Sem. anis. lini an. drach. ij
Pruna damasc. N. xij.
Flor. borrag. violar.
Hordei an. P. j.
bulliant in s. q. aq. collat. adde
Cassiæ vnc. j.
Diacathol. vnc. ß.
Ol. violacei.
Mellis rosac. an. vnc. ij.
m. fiat clyster.

Arabes vtuntur pilulis de aloë, de hiera, de lapide Lazuli: verùm hæc forma non ita, vt liquida, mihi arridet, quare melius est potiones in vsum ducere, cuiusmodi est quæ insequitur, quæ morbi initio minoratiui loco exhiberi potest.

Potio minoratiua.

Rec.

Rec. Rad. liquirit. vnc. ß.
polypod. querc. drach. iij
Fol. borrag. buglos.
melis. lupulor. an. M. j
Sem. anis. citri an. drach. j
Sennæ Orient. drach. iij.
Flor. iij. cord. an. P. j.
bulliant in s. q. aq. ad vnc. iij
in his macera per noctem
Rhabarb. el. drach. j. ß.
mane in expresso dissol.
Syr. ros. sol. de pom. an.
vnc. j.
m. f. potio, sumat mane, nec
libero aëri se exponat.

Sunt qui dimidiam vnciam sennæ in jusculo pulli decoctam exhauriant: alij cassiæ vnciam sumunt, aut infusum & expressum drach-

drachmarum decem Diacatho-lici.

Præmiſſa hac leui purgatione, reliquiæ humoris apparādæ ſunt, nam primo velut ictu velle humorem hunc extirpare, quod Empiricis in more poſitum, eſt ægrum in præmaturam mortem præcipitare. Attenuandus itaq; eſt, humectandus, ac emolliendus: ac decreto Hippocratis hîc ſtandum, qui docet corpora cum quis purgare volet, fluida prius facienda eſſe, cui præparationi Aporemata & Iulepi deſeruient.

Aporema. *Rec. Rad. bugloſſi elenij*
Cort. rad. capparum
tamariſci an. vnc. j.
Fol. borrag. lupulor.
cichor. fumar.

Capil-

Capillor. Ven.
Summit. thymi
Melissæ an. M. j.
Sem. anis. fænic.
citri an. drach. ij
Flor. trium cordial.
arantior.
Epithymi an. P. j.
bulliant in s. q. aq. ad lib. j. ß
colat. adde
Syr. de lupulis
de fumar. an. vnc. ij
fiat Aporema clarificatum, cui afflētur aroma per Cinnamo. aut spec. El. de gemmis drach. j. sumatur mane diebus quatuor continuis.

Humor hac ratione præparatus euacuari potest descripta modò ratione, addito diacatholico, aut

aut confectione hamech, melancholico humori expurgando peculiaritèr dicata, aut aporemate modò exposito olijs; Sennæ, & polypodio additis alternatim præparetur, educaturq; peccans materia. Quod si rebellis admodum sit & contumax, ad validiora te pharmaca accedere coget humor euacuationi multum resistens. Rex Ptolomeus in melancholia curatu difficili exhibebat hieram logadij; sed hiera impensiùs siccat. Arabes laudant pilulas de lapide Lazuli, Indas, de fumaria, & de lapide armeno, sunt qui excellentem apparent puluerem, huic scopo destinatum, formula sequenti.

Medicamenta fortiora pro educendo hoc humore.

Puluis purgans.

Rec. Lap. Lazuli aq. violar. accuratè loti vnc. j.
Sennæ Orient. vnc. ij.

poly-

polypod. querc. vnc. j. sem.
Sem. anis. citri an. drach. ß
4. sem. frig. maior. drach. ij
Flor. Sambuci drach. iij.
m. f. pul.
Dosis scrupuli iij.

Consensu vnanimi Græci & Arabes Medici in pertinaci ac obstinato hoc malo helleborum præscribunt: verùm id magna cautione faciendum est, scilicet in decocto aut infuso, sitq; helleborus niger accuratè selectus, siquidem pharmacopæi non raro pro helleboro nigro obtrudunt speciem aconiti admodum perniciosam, albus omninò hic reijciendus est, neq; quidquam helleboro admiscendum est, quod adstringendi facultate præditum sit, cuius generis myrobalani sunt, ne diutiùs adstrictoria eiusmodi *Vsus hellebori.*

modi vi in ventriculo detineatu
Proprietas hæc hellebori etian
Poëtis innotuit, quod melanch
licos aut insanos plerunq; Ant
cyrras ablegent, insulam scilic
eximij hellebori feracissimam,
Homero Odyssea secunda test
Melampus insignis Medicus tr
filias Preti helleboro restituit
quæ eleganti forma Iunoni se cõ
ferentes insania punitæ fuerun

Antimonium. Præparatum antimonium aliqu
bus commendatur, mihi eiu
vsus minimè familiaris, imò su
spectus, ob corrosiuas delete
riasq; in ipso latentes particulas
ob quas ipsum sinistro quandoq
euentu ab alijs exhiberi vidi. Præ
tulerim benigniora, sæpiusq; re

Syrupus magistralis. petita remedia, vt syrupum ali
quem magistralem, aut Opia
tam, Syrupus confici potest ex
succo borraginis, buglossi, po
morum redolentium cum senna

au

et ducatur in vsum Syrupus de pomis Regis Sabor. Opiata sic apparanda est.

Rec. Cassiæ recent. in vapore decocti Opiata.
maluæ extractæ vnc. j. ß.
aut, si fortiorem desideras, in vapore
hellebori nigri, vt eius vires nonnihil referat, extractæ,
pulpæ tamarind. vnc. j.
Diacathol. drach. vj.
Sennæ el. Epithy. an. vnc. ß.
Rhab. el. aq. endiuiæ dum emolescat irror. drach. iij.
cum Syr. violac. aut de pomis fiat Opiata, de qua decimo quinto quouis die suma-

ſumatur bolus quantitate vnius vnciæ, aut plus minuſue pro ratione effectus.

Atq; hæc de purgantibus dicta ſint.

Remedia alterantia.

Secundum remediorum genus eſt, eorum quæ alterant humorem melancholicum, id eſt, quæ eius intemperiem corrigunt. Humor hic peccat frigiditate & ſiccitate, plus tamen ſiccitate, hicq; exceſſus rebellem, contumacem, ac refractarium ipſum reddit, quare eius alteratio in humectatione conſiſtit. Galenus libro tertio de locis affectis, & Trallianus pluris faciunt medicamenta alterantia, quàm purgantia, & plures ſe priſtinæ ſanitati humectando, quàm vacuando reſtituiſſe aſſerunt. Humectatio perficietur remedijs internis, & externis, interna

Humectatio purgatione magis proficua.

erna ſunt juſcula, aporemata, ſyrupi. Meo conſilio melancholicus diuturno vſu juſculi pulli, *Iuſcula.* borragine, bugloſſo, cichorio, pimpinella & modico ſaſſafras, ac ſantali alterati, ſanitati reſtitutus eſt. Syrupi de pomis, de bugloſſo, de lupulis, violaceus inſigniter humorem hunc diluunt *Syrupi.* & attemperant.

Remedia externa vniuerſalia ſunt, aut particularia: in vniuerſalibus cenſetur balneum. Galenus ſolo vſu balnei aquæ tepidæ plurimos ſe melãcholicos perſanaſſe gloriatur, aut ſi corpus ſiccum admodum ſit, & cutis arida, parari poteſt artificiale balneum ex radice altheæ, folijs maluæ, violariæ, lactucæ, cichorij, ſeminib. melon. cucurb. hordeo, florib. violar. in hoc balneo diutius immorandum eſt, non prouocato tamen ſudore. Dum balneo in- *Remedia externa.* *Balnea.*

sidet fricetur, vniuersa cutis, duobus sacculis amygdalis dulcibus & amaris excorticatis, ac seminibus melonum infarctis. Si maiori industria balneum apparare vis, effundenda vesperi in labrum est aqua feruẽs, vt tota nocte euaporans manè ad insessum sit aptior. Plurimi sunt practici qui ex lacte, non aliter ac pro hecticis & tabe vel marasmo torridis præscribi solet, insessum suadeant. In egressu balnei sunt qui totum corpus oleo amygdalarũ dulcium, violaceo, aut butyro recenti inungant. Remedia particularia admouentur capiti, quæ pars magis affecta est. Humectari ergò decet lotionibus & embrochis, aut ex aqua tepida, aut decocto herbarum emollientium, aut ex oleo seminum cucurbitæ, amygd. dulc. violaceo, & lacte paratis.

Vnctio vniversalis.

Topica capitalia.

Ter-

Tertium remediorum genus *Remedia confortantia.*
melancholiæ curandæ accōmo-
datum eſt ex ijs concinnatū, quæ
roborare & ſpiritus recreare va-
lent, quod ij velut tenebroſi & o-
paci, Auicennæ teſtimonio, ſint
redditi. Quamobrem confor-
tandum eſt cerebrum, & exhila-
randum cor, quod internis & ex- *Interna.*
ternis medicamentis præſtabi-
mus: interna ſunt ſyrupi, opiatæ,
tabulæ, pulueres: externa epithe-
mata, ſacculi, vnguenta, quorum
formulas ſigillatim hic ſubnecte-
mus.

Syrupus maximè efficax ad ex-
hilarandos, & humectandos me-
lancholicos adſcribitur Domino
Caſtellano auunculo meo, Me-
dico ſuæ ætatis eruditione artiſq;
vſu celeberrimo, cuius operam
Reges, ac Reginæ regni noſtri
plurimum expetebant.

Syrupus eximius. *Rec. succi borrag. & buglossi lib. j. ß.*
succi pomor. dulc. lib. j.
succi melissæ vn. ß.
Granor. Kermes in prædictis succis.
diutiùs infusor. & expressor. drach. iij.
Croci drach. ß.
saccari albiss. lib. ij.
fiat syrupus perfecte coctus, cui aromatis vice indantur
spec. diamarg. frig. drach. j. ß.
diambræ scrup. iiij.
sumantur manè & vesperi
Cochlearia duo aut tria.

Opiata. Opiatarum variæ sunt formulæ, ego vnam instar omnium subiungam.

Rec. Conſ. rad. bugloſ.
flor. borrag. an. vnc. j.
Conſ. myrobalanor.
Cort. citri. cond. an. vnc. ß.
Confect. alkerm. drach. iij.
ſpec. diamarg. frig.
de gemm. frig. an. drach. I.
cum ſyr. de pomis fiat opiata,
de qua indies manè parum ſumatur,
Superbibendo nonnihil vini clari
aqua bugloſſi diluti.

Formulas tabularum & puluerum referemus capite de melancholia hypochondriaca.

Remedia externa admouentur cerebro & cordi. Cerebro in ſper- *Remedia externa exhilarantia.*

ſperguntur pulueres, & imponuntur cucuphæ. Verùm quia hæc potiſſimùm ex aromatibus calidis & ſiccis conflantur, non nimis frequens eorum in eundus eſt vſus. Cordi tutius eſt adhibere epithemata, ſacculos, vnguenta.

Epithema cordiale.

Rec. Aq. borrag. bugl. an. lib. ß.
meliſ. ſcabioſ. an. vn. iiij.
Vini al. optimi vn. ij.
ſpec. diamarg. frig. drach. j. ß.
Confect. alkerm. drach. iij.
ſemi. meliſſæ.
Gran. Kermes an. drach. j.
m. f. epithema, quo pannus coccineus

imbua-

imbuatur & cordis regioni applicetur.

Quod si epithemata liquida molestiam sibi pariunt, solida conficientur ex cõseruis cordiabus, aut admouebis cordi sacculum, cuius descriptionem cõmodiùs ad caput de hypochondriaca reseruabimus, quod hypochondriaci permolesta cordis palpitatione continuò affligantur. Atque hæc tria sunt remediorum genera, quæ meo iudicio, curandæ melancholiæ primariæ, siue cerebrum occupanti, necessaria sunt, purgantia scilicet, alterantia, & roborantia.

Superest vt machinas admoueamus expugnãdo permolesto accidenti, vigilijs nimirum, quæ adeò crudelitèr melancholicos subinde torquent & affligunt, vt *Vigiliæ*

ad desperationem adigant. Et quoniam somnus omni molimine conciliandus est, quod in melancholia curanda primatum habeat, humectando scil. & fluctuantem varijs phantasmatibus animum pacando diutiùs in præsidijs ipsi prouocando destinatis immorabor.

Remedia interna somnifera. Inducitur somnus remedijs internis, & externis. Interiorum varias scrutabimur formas, quod melancholici varietate plurimũ delectentur. Apparabimus hordeatum soporiferum, conditum, opiatam, panem Martium, restaurans, potionem, bolum & pilulas. *Hordeatũ.* Hordeatum conficitur ex farina hordei conuenientèr præparata, amygdalis aqua rosaria maceratis, cum quatuor seminib. frigidis maiorib. semine papaueris, & saccaro rosato.

Conditũ. Conditum tale sit.

Rec.

Rec. Conſ. flor. borrag.
bugloſ. an. drach. iij.
Carnis Cucurb. cond.
Cort. citri cond. an. drach. ij.
ſem. papau. al.
melon. an. drach. j.
ſaccari ros. q. s. f. conditum.
ſumantur veſperi duo aut
tria cochlearia.

Opiata ſic fiat.

Rec. Carnis cucurb. cond. *Opiata.*
Caulium lactucæ cond. an.
vnc. j.
Conſ. roſar. nymph. an.
vnc. ß.
ſpec. diamarg. frig. drach. j.
ſem. papau. al. ſcrup. ij.
cum ſyr. viol. f. Opiata.
ſumatur veſperi quantitate
caſtaneæ.

Panis Martius.

Vt formæ remediorum varientur, poterit confici panis Martius:

Rec. Amygd. dul. excort. & aq.
rosar. macerat. lib. j. ß.
sem. papau. al. recen. vnc. iij.
Saccari albiss. lib. ij.
fiat s. a. pasta quæ cum aq. rosar.
in panem Martium formetur & coquatur:
sumitur hora decubitus.

Restaurantia.

Parantur & Restaurantia forma liquida.

Rec. Pulpam caponis vnius
Aq. rosar. nymph. an. vnc. iij.

buglos.

buglos. portulacæ.
acetosæ an. vnc. iiij.
spec. diamarg. frig. drach. ij.
destill. s. a. in baln. Mariæ.

Potionis descriptio sit talis. *Potio.*

Rec. Syr. violar. de pomis
de papau. an. vnc. ß.
spec. diamarg. frig. scrup. j.
cum decocto lactucæ &
endiuiæ. f. potio.

Si bolo magis delectaris, sic *Bolus.* apparetur.

Rec. Conf. rosar. drach. iij.
Requiei Nicol. drach. j.
Saccari parum. f. bolus.
Aut Rec. Conf. flor. papau. rub.
Theriacæ recen. drach. j.
saccari parum. f. bolus.

Si pilularum forma magis ar- *Pilulæ.* ridet, parentur sic,

Rec. M. P. de cynoglossa aut
de styrace scrup. j.
malaxentur cum syr. de
pomis.

Chymici Laudano suo vtuntur. Verùm magna discretione, & accurato admodũ iudicio porrigenda sunt hæc Narcotica interna, ne, dum quietem ægro cõciliare niteris, in æternam eum requiem deducas.

Remedia externa somnifera. Externa remedia tantum periculi non habent; nos decem aut duodecim modos proponemus, sc. forma pulueris capitalis frontalis, sacculi, emplastri, vnguenti, epithematis, fasciculi, pomi odoriferi, & lotionis pedum.

Puluis. *Rec. Flor. papau. nit.*
Rosar. rubr. an. drach. ij.
sem. lactucæ portulac.

Papau.

papau. al. an. drach. ij.
ſantali rubri
ſem. coriand. præp. an.
drach. j. ß.
f. pul. inſpergatur capiti, abraſis capillis.

Ex eodem puluere Frontale confici poteſt additis floribus nymphææ, & folijs maioranæ. *Frontale.*

Confici poſſunt ſacculi grandiores, forma puluinaris, qui implebuntur floribus roſarum, folijs & ſemine hyoſcyami albi. *Sacculi.*

Capiti admouebitur ſequens Epithema. *Epithema.*

Rec. Aq. lactucæ acetoſæ
roſar. an. vnc. iij.
ſpec. diamarg. frig. drach. j.
Roſar. rubr.
ſantali rubri an. ſcrup. ij.
m. f. Epithema.

Forma

Vnguentum. Forma vnguenti ſit talis.

Rec. Vng. populnei
infrig. Gal. an. vnc. ß.
Ol. roſar. vnc. ß.
m. cum pauco aceto, inungatur caput,
frons, & nares.

Emplaſtrum. Emplaſtri quæ ſequitur.

Rec. Caſtorei drach. j. ß.
Opij ſcrup. ß.
m. cum pauco vino ſublim.
fiant duo Emplaſtra parua temporibus applicanda.

Faſciculi fient ex flor. violarum, roſarum, ſalicis, cum modico maioranæ, qui imbuentur aceto roſaceo, ac decocto lactucæ & papaueris, addito pauco opio, cum Camphora. *Noduli.* Aut ſumantur capi-

apita duo papau. albi, quæ con-
uaſſata in tres nodulos referan-
ur, tum ſtyracis drachmæ tres &
nomentum opij in ſex vncijs
quæ roſar. diluantur, in hoc li-
uore noduli immerſi ſæpiùs ad-
noueantur naribus.

Pomum odoriferum ſic præ-
parabitur. *Pomum odoriferũ.*

Rec. Sem. hyoſcyami
Cort. rad. mandragoræ
Sem. cicutæ an drach. j.
Opij ſcrupul. j.
Ol. mandragoræ parum
m. cum
ſucco fumariæ & ſemper-
viui f. pomum.

Hoc odoratum quam mox
ſoporem conciliabit, addi poteſt
pro correctione nonnihil moſchi
& ambræ. Sunt qui felici admo-
dum.

Hirudines dùm succeſſu hirudines poſt aures applicant, ijsq́; remotis vulneri inflicto granum vnum opij indunt.

Lotio pedum. Lotiones pedum ſomno conciliando cum primis vtiles ſunt.

Rec. Fol. arantior. maioranæ
an M. j.
Capita papau. al. N. ij.
Flor. roſar. nymphæ.
chamom. an. P. j. m.

Coquantur in duabus partibus aquæ, & vna vini, lauentur calente decocto pedes & crura: crediderim hoc artificio melancholicum inquietiſſimum ſopiri poſſe. Nihilominus ne frigidorum eiusmodi medicamẽtorum vſus exiguum, quod ijs ſupereſt, caloris extinguat, intermiſcendi ſunt Syrupi cordiales, aut electuaria robo-

roborantia, calori natiuo conseruando dicata. Atq; hæc sunt quæ pro curatione melancholiæ primariæ, & cerebrum obsidentis afferenda censui; quæ verò ex intemperie sicca totius corporis oboritur, ijsdem remedijs persanatur. Transeo nunc ad hypochondriacam, verùm quia superest adhuc species aliqua idiopathicæ melancholiæ, quam insanus amoris furor parit, quæq; particularem exquirit curandi methodum, perbreui discursu eam exequemur.

CAPVT X.

De alia Melancholiæ specie, quam Amoris insania parit.

FRequens admodum occurrit Melancholiæ species, quam Medi- *Nomina melancholia amatoria.*

Medici Græci Eroticam appellant, quod insania sit ex immoderato amore profecta ac pendens, varijs subindè pathematibus animum exagitans. Arabes Iliscum appellant, vulgus passionem diuinam, tanquam à paruulo Deo Cupidine, à Poëtis vsque adeò decantato, prouenientem. Cadmus Milesius (si Suidæ credimus) quatuordecim de hac materia conscripsit libros, quorum nihil ad nos eius posteritas transmisit, ego breuiter capitibus duobus rem omnem expediam, vno affectum describam, altero remedia, supersedebo eruendæ Etymologiæ nominis. Eros, neque eius definitionem hîc enucleabo, quod maximi tẽtarunt viri, neque propositum assecuti sunt: neq; conabor enumerare differentias ipsius, & genealogiam: legantur quæ Plato,
Ploti-

lotinus, Marsilius Ficinus, Ioannes Picus Comes Mirandulaus, Marius Equicola, Leo Hebræus de hac materia litteris cõgnarunt; sufficiet vnum eius effectum è centum millibus, quoniam feracissimus est, in medium afferre, vt natiua huius melancholiæ delineatione declarem, quantum violenta amoris passio & corpori & animæ nocumenti afferre possit.

Amor itaque corruptis oculis, velut animę veris excubitoribus, & exploratoribus, sensim ac suauiter per canales delabitur, & velut insensibili modo per venas irrepens ad hepar, ardens desiderium rei, quæ amabilis videtur, imprimit, accenditque concupiscentiam, hocque vesano appetito seditionem turbasque excitat. Verùm enimuerò dum viribus suis diffidens dubitat an rationem

Amor vt exoriatur.

tionẽ supremam animę potentiã subuertere possit, omnes virium impetus ad cor cõuertit, quo semel velut propugnaculo fortiori expugnato, tanta violẽtia rationẽ & nobiles ipsius potentias inuadit, vt eas sibi penit⁹ subijciat, & in durissimã captiuitatem abducat. Tunc de homine actum est, accisæ sunt res omnes, sensus aberrãt, turbatur ratio, imaginatio deprauatur, discursus stolidi sunt, miserum amoris mancipiũ nihil nisi dilectæ idolum animo versat: omnes corporis actiones peræquè deficiunt, redditur pallidus, gracilis, & aridus, & spiritu natiuoque calido defraudat naturalibus membris, cibi sequitur auersatio, ingestique infelix concoctio, oculi redduntur caui, & (vt Poëta ait)

Effectus amoris violenti.

——— non oculis aut pectore noctẽ
Accipit.———

Vide-

idebis plorantem, ſingultien-
em, crebra ſuſpiria imo pectore
ahentem, inquietum, conſorti- *Signa me-*
m omne fugientem; ſolitudinē *lancholia*
ectantem, vt veſanis cogitatio- *amatoria.*
ibus ſuis vacare poſſit, timor ex
na, ex altera parte deſperatio
remit: eſt (vt Plato inquit) vbi
ion eſt modò flammis æſtuat,
nodò gelu rigeſcit. Cor perpe-
uo tremore exagitatur, nulla
ulſus proportio, paruus eſt, in-
equalis, frequens, & ſubitò non
nodò viſo, ſed nominato etiam
obiecto deſiderato immutatur.
Sic Eriſtratus, eximius ille Medi- *Hiſtoria de*
cus, ſolerti induſtria adhibita, *Eriſtra-*
non ſolum amorem, ſed & ama- *to.*
tam rem venatus eſt, quippe cum
Antiochus Seleuci Regis filius,
veſano ſtratonices nouercæ a-
more correptus, præ verecundia
impium vulnus diſſimularet, duo
hi animo incluſi affectus, amor
nem-

nempe, & verecundia miserum adolescentem diuexantes penè cõtabefecerant; donec Erasistratus ingrediente stratonicè, aut ipsa obeunte, effatu dignam diuersitatem in Antiochi vultu, in respiratione, & in pului obseuiens, dissimulanter iterum atq; iterum animaduertens, vrentem stratonices amorem, ægritudinis causam esse, penitùs explorauit, remq́ue totam Selerico patri exposuit. Haud aliter Galenus Iustam Boëtij Romani Consulis vxorem Pyladis amore captam deprehendit, non viso, sed nominato solum Pylade prædictã turbationem considerans, vt pleniùs apud ipsum libro de præcognit. ad Posthumum reperies.

Atque hi sunt passionis huius effectus & accidẽtia quæ melancholiam hanc amatoriam comitantur. Non est itaque quod passionem

onem hãc ſacram, aut diuinam
appellet quiſpiam, niſi magnitu-
dinem eius hoc nomine expri-
mere velit. Nam & Poëtæ vete-
res magnos piſces ſacros voca-
bant, & Medici hoc nomen oſſi
ſacro indiderunt, quod vertebra-
rum totius corporis maxima ſit;
neq; paſſionem dulcem quis nũ-
cupet, cum maximè ſit miſeran-
da, & crudelitate ſua omnibus
tyrannorum tormentis præcel-
lat. Vnus Thianeus Philoſophus
cum à Rege Babiloniæ mandare-
tur, vt puniendo nobili, quem in
nefario amoris facinore depre-
hendit, exquiſitum tormenti ge-
nus indagaret, vitam ei donato
(inquit) vt indies magis ab inte-
ſtino tortore ſuo amore, crucie-
tur. Non minus eleganter cru-
delitatem paſſionis huius Poëtæ
expreſſerunt, qui finxerunt Ti-
tium ob immoderatum Deæ La-
tonæ

Crudelitas amoris.

Fabula de Titio.

tonæ amorem condemnatum, v
iecur continuis duorum vulturũ
morsibus laceretur, cuius tamen
fibræ, quàm mox renascantur.
Et quid est cur passionem hanc
non appellemus miserabilem, cũ
plurimos induxerit ad violenta
sibi manus inferendas? Lucre-
tius Poëta qui remedia amoris
descripsit, eò furoris deuenit, v
sibimet vitam ademerit. Iphis ob
amorem Anaxaretis, eò despera-
tionis deductus est, vt laqueo sibi
vitam finiuerit. Atheniensis no-
bilis quidam adolescens accen-
sus vesano amore erga marmo-
ream statuam miro artificio ela-
boratam, cum eam quocunque
haberi posset pretio à senatu lici-
taretur, post repulsam, & seuerũ
interdictum ne statuam, ob scan-
dalum, quo populũ offendebat,
accederet, desperatione adactus
mortem sibi consciuit. Ex quo
perspi-

Qui ex amoris violentia se metipsis interfecerint.

rſpicuum eſt inſanum hunc a-
orem, in furorem ferinaq; deli-
menta aliquando commigra-
, dum enim & corpus & animã
iris tormentis exercet, reddit
umores adeò ſiccos, vt vniuerſa
mperies, potiſſimùm verò ce-
bri, labefactetur, penituſque
rruat.

Alia eſt amatoriæ melancho-
æ differentia, magis ridicula,
ùm imaginatio ita deprauatur,
t rei dilectæ deſideratæque for-
am perpetuò oculis obuerſari
enſeat, atque ipſam præſentem
ngens, nunc abſentem, fugien-
emvé conſectetur, nunc votis
nnuentem amplectatur & exo-
culetur; adeò vt ſubiectum ma-
imè deforme inſano phantaſiæ
rrore omni elegantiæ decore,
ræditum aſſeueret. Hinc miſer
ic melancholicus nil aliud ani-
o comprehendit quàm ſexcen-

Alia melancholiæ amatoriæ ſpecies.

tas venustatis rei amatæ species, & insignem illam, quę omni formæ elegantia præeminet gratiã, ad solum hoc obiectum anhelat, vmbram suam insequitur, neque vlla quiete perfrui potest. Paucis abhinc annis visus est mihi nobilis adolescens, qui specie hac melancholiæ delirãs, solus vmbram suam alloquebatur, amplectebatur, exosculabatur, insectabatur, & à circumstantibus, num aliquando quid tantæ venustati simile vidissent, exquirebat, affectus vltra trimestre perdurabat, sed tandem pristinam integritatem recepit. Aristoteles meminit adolescentis, cui nomen Antiphon, cui propria imago perpetuò oculis obuersabatur.

Quidam reflexioni radiorum ab oculo promanantium imputare voluerunt; verùm læsæ potiùs imaginationi adscribendum censeo.

C A

CAPVT XI.

Ratio curandi melancholiam amatoriam, siue paßionem Eroticam.

DVo sunt modi insanum hũc amorem persanandi, vnus in desideratę rei vsu ac fruitione, alter in sagacis & industrij Medici artificio consistit. Quod ad primum attinet, si licet amata re potiri, id sufficiens plerumq; fuerit præsidium, tùm pro amouenda insania tùm pro omni corporis damno resarciendo, licèt hoc nonnulla affectus impressa reseruet vestigia. Sic Erasistratus detecto Antiochi ergar Stratonicẽ nouercam vesano amore, vbi rẽ Seleuco patri aperuit, hic compassione erga filium motus charissima coniuge cedens, in filij

Duo modi affectum hunc curandi.

Primus.

Historia. Prima.

medelam, ipsum ab imminent
Secunda. morte vendicauit. Diogenes fi
lio suo ex amore insano Apolli
nis oraculo monitus vt amori in
Tertia iu- dulgeret cõcessit, & à morte de
cunda. ploratum eripuit. Memini non
iniucundam antehac me legisse
historiam de adolescente quod
Ægyptio, qui extremo insanoq;
amore erga Theognidẽ meretri
cem deperibat, quæ affectus eiu
ardorem non curans ingentẽ pe
cuniam in precium corporis exi
gebat. Accidit vt miser amato
somniaret se amasiam cõplecti
eamque diuturno suo desideri
condescendere. A somno exper
rectus, sensit flamma illa amori
residente ardens desiderium, quo
consumebatur, conquieuisse, ne
que quam tãta vesania insectatus
fuerat amasiã, curabat amplius,
cuius rei certior facta, adolescen
tem coram iudice de salario con

venit,

enit, pro causa hoc potissimum
legans, quod eum percurarit.
ochor iudex quamprimum im-
erauit, vt adolescens plenos au-
o loculos afferret, eosque in pa-
nam effunderet, & amasiæ, ex
ono & aspectu auri satisfaceret;
elut ipse sola imaginatione cō-
entus fuisset. Sententia hæc iu-
icis ab omnibus fuit approba-
a, excepta celebri illa meretrice
Lamia, quæ Demetrio amico de-
nonstrabat Theognidi iniuriam
sse illatam, eo quod aspectus au-
i ipsius appetitum tantum inci-
asset, & auxisset, somnium autẽ
adolescentis desiderium penitus
restinxisset. Historias hasce tres
ideo in medium adduxi, vt de-
clarem eroticam hanc rabiem a-
matæ rei fruitione cōposci posse.
Cùm verò hic curandi modus le-
gi diuinæ & humanæ frequentèr
repugnet, ad alterum recurren-

dum est, qui in sagacis Medici molimine consistit. Quare si cui Medico ex amore insanus curandus offeratur, sedulò tentabit vt ipsum blando sermone à defixa imaginatione distrahat, quin & amorem dehortetur valido ornatoque rationum momento, damna exaggerans quibus amor sua castra sequentes multare cõsueuit, quibus plerumque corporis interitus ad animæ æternã perditionem viam strauit. Hoc necdum proficiente superest alius auertendi modus, sagaci molimine tentandus, vt nempe cõceptus de rei amatæ pulchritudine, gratia, ac dotibus amoueatur, deformem ipsam inuenustamque suadendo, corporis & animi turpitudines quaspiam enarrando, leuem esse, inconstantem, stolidam, mutabilem, quæ amantis affectum irrideat, merita

Secunda ratio curãdi melancholiam amatoria.

Verba.

..us virtuteſque non agnoſcat, ..uæ pro explendo brutali deſi..erio magis amet ſeruum aliquẽ, ..uàm honeſti amoris cõſeruan..iſtudioſa ſit. Interim quantum ..n amaſiæ vituperium dicetur, ..antum ècontra in amantis laudẽ ..c commendationem afferendũ, ..xtollendum ipſius iudicium, & virtutis eius excellentia ſingulariter deprædicanda.

Quod ſi verborum lenocinio in ſeipſum non reuocetur, & ſolerter inculcato amatæ rei dedecore amore non cedat, vt plerumque refractarij iſti melancholici parũ verbo audientes ſunt; ad alia curationis media confugiendũ eſt. Inter quæ præſentiſſimum cenſeo Fugam, id eſt, aëris mutationem, ſemouendus eſt, quantum fieri poteſt, à rei amatæ præſentia. Hui⁹ enim aſpectus deſideriũ magis magiſque accendit, & ſola

Mutatio aeris.

nominis dilectæ pronũciatio instar fomitis est ardoribus nouis suscitandis. Conuenit habitatio iuxta virentia prata, hortos eleganter cultos, ac irriguos fontis, distinendus est in singulas horas iucundo aliquo lusu, varijs obie-
Exercitia. ctis distrahendus, ne minimum temporis spatium amoribus in memoriam reuocãdis detur, deducendus est ad venationem, pugillari exercendus, modò graui aliqua historia excitandus, modò iucunda fabula demulcẽdus; adhibenda & suauis est musica, neque nimis cautè vel opiparè alendus est, ne sanguis præter modũ calefactus carnis incendia commoueat, & sopitum ignem resuscitet. Tolle otia, tolle Bacchum & Cererem, dubio procul Venus omnis frigescet, iuxta illud Ouidij:

Otia

Otia si tollas, periere cupidinis arcus,
Contemptaq́; iacent & sine luce faces.

Decantatum est Poëtis omnibus Venerē nulla calliditate tres deas Palladem, Dianam, & Vestam sub dominij sui iugum trahere potuisse. Pallas bellum repræsentat, Diana venationem, Vesta inediam & vitæ austeritatem. Quod si his artibus intra rationis septanō redeat, neq; infinitis alijs, quæ Xigidius, Samocrates, Ouidius litterarum monumētis prodiderunt, amoris remedijs persanetur, & corporis temperamentum anima sequi cogatur; adeò vt amentis amantis solicitudo, sanguinem adurendo atrabilariū reddat, adhibenda sunt pro melancholicis descripta præsidia. Purgetur per interualla & blandis medicamētis humor peccans, *Vt veri melancholici curandi.*

qui cerebro velut ſiccam habitudinē iam impreſſit, humectetur balneis vniuerſalibus, topicis particularibus, diæta humectante, coctu facili, & quæ probam corpori alimoniam ſuppeditet, nutriatur iuſculis, lacte amygdalino, hordeo mundato, lacte caprino. Si vigiliæ infeſtent remedijs paulò antè deſcriptis ſomnus cōcilietur. Roborandum & cor, & ſpiritus Opiata aliqua cordiali.

Diabolica & prohibita remedia.

Erotico huic amori extinguendo plurima adhuc remedia à veteribus præſcripta reperio, ſed quæ diabolica ſunt, & Chriſtianorum legibus interdicta: inter alia ſanguinem amantis aut amatæ hauriendum propinant, ſicq; ardorem omnem reſtingui aſſeuerant.

Hiſtoria de Fauſtina mirabilis.

Refert Iulius Capitolinus Fauſtinā Marci Aurelij Imperatoris vxorem, cum gladiatores tranſire vidiſſet, vnius ex his

amore

more ſuccenſam, cum longa æ-
ritudine laboraret, viro de a-
nore confeſſam. Quod cùm
d Chaldæos Marcus retuliſſet,
llorum fuiſſe conſilium, vt oc-
ciſo gladiatore, ſanguine illius
ſeſe Fauſtina ſubleuaret, atque
ita cum viro cōcumberet. Quod
cum eſſet factum, ſolutum quidē
amorem, natum verò Commo-
dum gladiatorem eſſe non prin-
cipem, qui ſcilicet vſq; adeò diſ-
ſolutis moribus fuit, quibus nul-
lus laniſta, nullus Scenicus, nul-
lus harenarius, nullus poſtremò
ex omnium dedecorum ac ſcele-
rum colluuione concretus. Qua-
re hoc remedij genus magis ex
Sathanæ præſtigijs ac impoſtura,
quàm è medicinæ fontibus pro-
manaſſe cenſeo, vt & indies infi-
nitis fallacijs veteratores, quo-
rum vanitas ambagibus tantum
ſolertiſſima eſſe ſolet, mundo
imponunt. G 6 Ca-

CAPVT. XII.

De tertia Melancholiæ specie, hypochondriaca dicta, eiusq; differentijs.

TErtia Melancholiæ species cœteris leuior est, & minus periculosa; sed quæ in sui cognitione plus habet difficultatis maior enim pars Medicorum dubitat de eius essentia, causis, parte affecta, dicitur communiter hypochondriaca, & ventosa: hypochondriaca, quod sedem in hypochondrijs obtineat: ventosa quod flatibus ęgros mirè torqueat. Diocles censuit esse inflammationem pylori, siue inferioris ventriculi orificij, quod æger ea parte grauitèr se opprimi sentiat, dolorem & tensionem extremum in stomacho ardorem & velut incen-

Nomē hypochondriacæ.

Dioclis opinio.

incendium per totum ventrem percipiat, vt copiosi etiam flatus eleuentur, cum plurimo seroso humore, qui per os plerumq; defluit, non aliter ac si è cerebro delaberetur.

Galenus libro tertio de locis affectis videtur huic assentiri sententiæ, quo nomine ab omnibus Medicis recentioribus reprehenditur; quia si qua esset stomachi inflammatio, comitem haberet febrem continuam, & morbus esset acutus: cuius tamen contrarium videmus, cum melancholia hypochondriaca sit morb⁹ chronicus & plerunq; sine febre. Theophilus censet esse inflammationem hepatis & intestinorum: quod si loquatur de sicca inflammatione, quæ φλόγωσις dicitur, non omninò à veritate aberrat; sin de vera phlegmone, quæ tumor est contra naturam, idem quod

Sententia Galeni.

Theophili opinio.

quod Galeno obijcietur, quod omnis phlegmone hepatis & inteſtinorum morbis acutis ſit accenſenda. Celebriores huius ſæculi Medici definiunt hypochondriacam, intemperiem calidam & ſiccam venarum meſenterij, hepatis, & lienis factam ab obſtructione craſſorum humorum, qui calefacti plurimos vapores ſuſcitant, à quibus varia illa hypochondriacorum accidentia, quæ capite ſequenti enumerabimus, originem ducunt. Hæc definitio omnem hypochondriacæ eſſentiam complectitur, cum partem affectam, & cauſam affectus comprehendat. Partes, in quibus hypochondriaca progignitur, ſunt meſenterium, hepar & lien. meſenterium latè ſe diffundit. Continet enim venas mille, infinitas glandilas, quæ venas comitantur, & carnem illam rubram

Definitio melancholiæ hypochondriacæ.

Partes affectæ.

bram amplitudine insignem, quã Pancreas indigitant; Ex hoc mesenterio, velut in exhausto promptuario, infinita series morborum, maximè verò febrium intermittentium exurgit. Hic itaq; detinetur & calefit humor hypochondriacæ fons & autor; non solum in venis, sed potissimum in pancreate, stomacho admodum vicino, dum nimirum primo intestino ac pyloro incũbit, vt hinc Dioclis & Galeni sententiæ excusatio, aut prætextus obtendi possit, quod pylori nomine pancreas innuerit, cum duę hæ partes se mutuò contingant. Altera pars hypochondriacæ fomes, est hepar, dum nimio æstu incanduit, vt alimenta cruda ac semicocta à stomacho attrahit, aut dum humores diutiùs in venis continet, & adurit. Verùm potissima hypochondriacæ radix

Meenterium.

Hepar.

Lien frequentissima hypo-

chondria ea sedes. dix est lien, quod eum humor melancholico expurgando natura destinarit; adeo vt si officio suo desit, aut in attrahendo vt decet dicto humore, aut in eo pro alimonia sua attenuando & depurãdo, aut in superfluo expellẽdo, dubium non sit, quin crassus imprimisq; humor per venas vicinas regurgitans, calefiat, & in tota œconomia naturali mirabiles turbas excitet. Quare partes affectæ in hypochondriaca sunt mesenterium, hepar, & lien.

Causa hypochondriacæ. Causa affectus est obstructio; harum partium venæ infarctæ & oppletæ sunt aliquo humore. Humor hic modò simplex, vt humor melancholicus naturalis, vel adustus atrabilarius, aut humor pituitosus & crudus: modò è duobus aut tribus mixtus & compositus, quod sæpiùs accidit; verùm vt hypochondriacam pro-

producat, necesse est vt calesiat, si biliosus est aut adustus facili negocio accenditur, si natura sua frigidus est, vt melancholia, aut phlegma, diutina mora & prohibita transpiratione æstum concipiet, aut non nisi pauco fermẽto, portioni bilis adustæ commixto, ad ignem suscitandum indigebit. Ardorẽ hũc φλόγωσον appellarunt veteres, vt definiri possit hypochondriaca, inflammatio sicca venarum mesenterij, hepatis, & lienis, à suppresso humore aliquo crasso producta.

Differentia hypochondriaca.

Ex hac definitione omnes hypochondriacæ differentias colligemus: quæ sumuntur, aut à parte affecta, aut à materia, aut ab accidentibus. Si partes affectas consideremus, tres hypochondriacæ species exurgent, hepatica, lienaris & mesenterica. He patica hepatis vitio accidit, quod

Hepatica.

nimio

nimio suo calore insignem cruditatum copiam à stomacho attrahit, eademq́; intemperie humores plus iusto calidos progignit, quos aut in venis, quarum nnmerus definiri vix potest, retinet, aut per omnes venæ portæ ramos diffundit. Lienaris lienis noxa obtingit, dum humorē melancholicum attrahere, depurare & expellere nequit, quod euenit dum aut iusto amplior aut minor existit. Vbi præter naturam intumuit, ineptus est continendis omnibus excrementis, quæ proinde regurgitant, & infecto omni humore corpus inficitur & tabescit. Quod benè animaduertit Hippocrates in Epidemijs, dū ait, quibus lien augetur, vniuersum corpus imminuitur. Vnde Imperator Traianus lienem fisco comparabat, quod veluti augmentum fisci ruina est, vt inopia

Lienaris.

popu-

ppuli, ita incrementum lienis
ptius eſt corporis tabes & exte-
uatio. Pari ratione quantitas di-
ninuta lienis, quæ vitio confor-
nationis accidit, morbo huic
ccaſionem præbet, cum enim
eque attrahere, neque contine-
e poſſit tantum humoris melan-
holici, quantum natura exigit,
neceſſe eſt vt regurgitet, & per
omnem meſenterium dimanet.
lluſtris quædam familia affectui
huic plurimùm ſubiectaeſt, è qua
tres aut quatuor trigeſimo quin-
to ætatis anno immatura morte
obijſſe ſcio, neque vlli cauſæ prę-
properũ fatum imputari potuit,
quàm exiguitati lienis, qui vſque
adeò exilis ſecto corpore depre-
henſus fuit, vt functioni à natura
præſcriptæ ſatisfacere nequiue-
rit.

Poſtrema hypochondriacæ ſpecies eſt meſenterica, quæ in pan- *Meſenterica.*

pancreate, aut glandolis & venis mesenterij sedem suam fixit. Hippocrates, & alij complures Medici mentionem faciunt hypochondriacæ hystoriæ, quæ ab vtero prouenit, aut ob menses remoratas, aut aliam materiam præter naturæ præscripta detentam, eadem quæ reliquiæ effecta producit, & nonnunquam aut maiori furore debacchatur, ob mirabilem sympathiam, qua vterus cum vniuerso corpore conspirat.

Secunda differentia. Altera hypochondriacæ differentia à materia desumitur. Alia enim à melancholico humore naturali, eoque frigido, in venis retento & mora oppressioneque calefacto existit. Alia ab humore adusto: alia à phlegmate crasso, crudo & viscido, pauca bile intermixta.

Tertia differentia. Vltima differentia accidenti-

bus

ibus adſcribitur, vnde leuis, aut
violenta, incipiens aut confirma-
ta exurgunt.

Capvt XIII.

De ſignis hypochondriacæ, & vnde accidentia, quæ eam comitantur, originem ducant.

HYpochondriaca confirmata infinitam moleſtiſſimorum accidentium ſeriem ſibi comitem adſciſcit, quæ tanta anguſtia ęgrum ſæpenumerò premũt, vt omni momento animam ſe acturos exiſtiment. Nam præter communia melancholiæ accidẽtia, metum & mœſtitiam ſentiant inſignem in præcordijs æſtũ, rugitum & murmur per totum ventrem oberrare audiunt, flatibus vndiquaque impetuntur, pe-
ctus

Signa hypochondriaca confirmata.

ctus opprimitur, vt cum dolori
ſenſu repetita ſperatione anheli
tum ducant, tenuem & pelluci
dam aquam frequentèr exſpu
unt, fluctuatione ſtomachi velu
aquæ innatantis diuexantur, co
violento & extraordinario mo
tu, palpitatione nuncupato, exa
gitatur, circa regionẽ lienis mor
ſum & pulſationem percipiunt
ſudore exiguo frigido, accedent
nonnunquam leui deliquio, ma
dent, facies ſępè rubeſcit ex flam
ma velut volãte, aut leuiter per
tranſeunte, pulſus mutatur in
paruum & frequentem, vniuerſ
corporis laſſitudinem & imbe
cillitatem maximè verò crurum
cauſantur, aluo nunquam ſun
libera, aut expedita, tandem cor-
pus vniuerſum abſumitur &
contabeſcit. Omnia hæc acci-
dentia dependent à cauſa gene-
rali quam deſcripſi, nihilominus
par-

Cauſa par ticulares horum ac- cidẽtium.

particulares hic indagandæ ſunt.

Ardor. Ardor quem in præcordijs circa lienem, hepar, os meſenterium percipiunt, ſuſcitatur ab incendio craſſi humoris phlegmatici, aut atrabilarij, qui velut ebulliens inflatur & ad vicinas particulas omnes vapores ſuos amandat.

Rugitus. Rugitus qui per totum ventrẽ obauditur, prodit à flatibus, qui omnia permeat, atque adeo indiuidui huius melancholiæ comites exiſtunt, vt veteres flatulentam appellarint, duplicẽ horum flatuum cauſam, materialẽ & efficientem contemplabimur. *Cauſa flatuum.*

Materialis. Materia eſt humor craſſus atrabilarius aut pituitoſus. Duo hi humores plerunque in hoc affectu mixti deprehenduntur, quod hepar præ calidum (vt in hypochõdriacis frequens id eſt) cibum ſemicoctum à ſtomacho proximo

suo rapiat, atque inde immatura hepatis attractione in venis magna cruditatum congeries accumuletur, & eiusdem visceris intemperie calidorum & adustorum humorum copia congeratur, adeò vt in venis & crudæ, & excoctæ siue adustæ materiæ copia redundet; crudæ præmature attractæ, adustæ in viscere ipso progenitæ. Efficiẽs flatuum causa est calor debilis, qui materiam quidem mouet & exagitat, sed discutere ac dissipare non valet, & quamquam agens natura sua sit efficax & validum, quia tamen materiæ proportione non respondet, debile dici potest.

Efficiens.

Oppressionis causa. Oppressio, quam circa pectus sentiunt, aut flatibus aut vapori crasso adscribenda est, qui diaphragma, princeps respirationis organum, premunt, aut intra musculos intercostales, vel tuni-

cas

as externas internasvé se insinuant.

Vnde graues illi dolores oboriuntur, qui ad humeros euecti brachia peruadunt, ob membrorum continuationem, & musculorum sympathiam.

Sputatio illa aquæ assidua, si Diocli credimus, è signis est maximè proprijs hypochondriacæ, causa est vētriculi frigida intemperies tot cruditatum perennis fons. Intemperiem hanc efficit nimius hepatis calor, qui chylum semicoctum crudumque attrahit, qui omnem stomachi adipē absumit, qui rapit velut ingluuiosus omnem vicinarum partium calorem. Adde quod dum humorum ebullitio fit, crudior eorum portio in ventriculum remeans ac redundans eum refrigerat; adeò vt hîc duplex frigus, positiuum, & priuatiuum

Aquosæ sputationis.

(vt Philosophi vocant) reperia-
mus.

Palpitationis. Motus extraordinarius cordi
& omnium arteriarum proueni
à vapore, è materia agitata ele
uatur, qui vehementi impetu co
inuadens, idque velut proster
nens cogit duplicare passum. Se
accidit sæpenumerò, vt post eius
modi luctam perdat insignem il
lam harmoniam, & ęqualitatem
quæ in pulsu requiritur.

Ruboris faciei. Rubor faciei, palpitati
vniuersalis, & pruritus for
micarum repentium instar to
tum corpus infestans prodeunt
aut à flatibus subtilioribus, aut
vaporibus sursum eleuatis.

Sudorum frigidorum. Sudores frigidi comparent
dum vapores ex hypochondrij
velut è fornace emanātes ad cu
tem, partem frigidam, pertingū
Lassitudinis. & incrassantur. Lassitudo quam
sentiunt progignit partim copi

vapo

porum, qui intra musculorum
atia ferũtur, & substantiæ ner-
orum sese insinuantes eos rela-
ant, ac veluti stupidos reddunt,
artim cruditatum & seri abun-
antia, quæ in sanguine depre-
enditur.

Tabes, totiusq́ue corporis ex- *Tabis.*
enuatio accidit ob inculpati
nguinis defectum. Aluus ad-
ricta est ob intensum hepatis
alorem, excrementorum humi-
itatem absumentem.

CAPVT XIV.

*Notatu dignæ historiæ de duo-
bus hypochondriacis.*

TAm admirandas interdum
natura humana progignit
morborum species, vt in ijs ag-
noscendis, discernendis, ac per-
anãdis iudicium artis vsu etiam

clarissimos deficiat Medicos. Oblatæ mihi sunt hypochondriacæ species duæ, quibus similes tota antiquitas, quantum è literarum monumentis eruere possum, nō vidit, neque fortè posteritas tales deprehendet. Monspelij degebat honestus ciuis habitus melancholici, & temperamenti atrabilarij, qui spacio duorum aut trium annorum leui hypochondriaca detentus, ita malum proserpere, ac incrementa sumere passus est, vt tandem ad extrema, quæ modò percensebo, deductus fuerit. Bis aut ter in die leuem per totum ventrem percipiebat motum, maximè circa lienis regionem: hinc exurgebat rugitus adeo vehemens, vt non solum æger, sed assistentes omnes eum audirent. Tinnimentum hoc ad medium horæ quadrantem perdurabat, atque dein vapor seu

Prima historia.

ventus

ventus derepentè diaphragma & pectus occupans tantam ſpirandi proferebat anguſtiam, vt ab omnibus aſthmaticus iudicaretur. Hoc ſymptomate nonnihil remittente, reliquum corpus ita conquaſſatum comparebat, vt naui ferociſſimis procellis agitatæ non abſimilis videretur: modo procedebat, mox gradum referebat, & vtrumque brachium adeo inſolito agitabat motu, vt conuulſione diſtorqueri iudicares. Tandem ventus hic vbi totum corpus peruaſiſſet, tãto impetu per os efferebatur, vt omnes aſſiſtentes obſtupeſcerent, ſicq́; acceſſio finiebatur, & æger nonnihilo melius habebat. Sed necdum ſatis, duobus aut tribus ante obitum mẽſibus indies bis aut ter leui moleſtabatur ſyncope, cor deficiebat cum extremo vrinam reddendi deſiderio, hacque

reddita se recolligebat, tanta fuit mali vehementia, vt animam domicilio excedere adegerit. Vocatus ad corporis apertionem, quod operam meam ægrotanti impendissem, vnà cum Clariss. Domino Huchero vniuersitatis nostræ Cancellario, quem vt doctissimum & expertissimum sæculi nostri Medicũ honoris gratia nomino, deprehẽdi pectus semiplenum aqua nigricãte & fœtida, qua sinister ventriculus omninò redundabat, vt & in trunco magnæ arteriæ idem color comparebat. Tum reuocato in mentẽ insigni loco Galeni libro sexto de locis affectis, demonstraui assistentibus causam frequentis deliquij, & extremi ad vrinam reddendam impetus prouenisse ab humore illo maligno, qui vasa cordis penetrans per arterias ad renes permeabat, atque inde ad vesi-

esicam. Annotandum hoc obi- *Insignis*
r hîc duxi ad defendẽdum Ga- *obseruatio*
num à neotericorum Medico- *pro defen-*
um calumnijs, qui existimant *sione Ga-*
us empyicorum aut pleuritico- *leni.*
um per cor aut arterias expur-
ari non posse, quam disputatio-
em libro tertio nostro Anato-
ico fusiùs prosecutus sum.

Altera historia æquè stupenda *Secunda*
st, quam in Turonensi ciuitate *historia.*
lapsa hyeme annotaui, dum in
onsilium cum Domino Anseli-
o, Falesio, Verturiano Medi-
is doctrina & experientia cla-
issimis euocatus essem. Vir no-
bilis iuuenili ætate, ab octo aut
nouem annis ab hypochondria-
ca infestatur, indies circa nonam
matutinam exiguum rugitum ad
ienis regionem percipit : hinc
notat eleuari vaporem, qui per
totum pectus & faciem ruborem
diffundens capitis summitatem

conſcendit, arteriæ temporum fortiter pulſant, venę in vultu intumeſcunt, ad extremum frõtis, vbi venæ terminantur, ad latitudinem ſolidi ſummo dolore conflictatur, rubor per totum brachium ſiniſtrum vſque ad digitorum extremitates inſtar ignis volantis, aut eryſipelatis excurrit, latere dextro ab omni affectu penitus immunis. Acceſſiones durantur tanta virium debilitate languet, vt ne verbum quidem proferre poſſit, frequentes ex oculis emanant lacrymæ, & ex ore incredibilis ſaliuæ copia profluit, externa vruntur, interna frigore torpeſcunt: crus ſiniſtrũ varicibus ſcatet, & quod plurimum admirationi mihi eſt, circa os capitis, parietales dictum, portio quædam oſſis ſine vlla cauſa euidente caſu ſcilicet aut ictu ablata eſt, neque minimum atta-

ctum

tum ea parte ſuſtinere poteſt. Morbus adeo fuit hactenus rebellis, vt quicquid ſummo iudicio, & artis conatu hactenus molirentur Medici fruſtra ſuſciperetur. Concluſum tandem in conſilio noſtro, vt extraordinarijs remedijs nimirum alexipharmacis peruicax malum oppugnaretur, de ſucceſſu nec dum certiores facti ſumus. Ex his itaque planum fit & apertum, quantum ſtupendorum accidentium comitare poſſunt humores craſſi, aduſti, & melancholici in venis hepatis, lienis, & meſenterij detenti, quidque turbarum, ac ſeditionis in naturali œconomia commoueant.

CAPVT XV.

Melancholiæ hypochondriacæ curatio.

AD curationem melancholiæ hypochõdriacæ duplicis generis remedia deposcuntur, quædam extra accessionem in vsum ducuntur, præseruatiua nuncupata: quædam accessionis tempore adhibentur. A primis nos exordiemur. Præseruatio tres remediorum continet differentias, euacuantium, alterantium, & roborantium. Euacuantia sunt venæ sectio & purgatio. Venæ sectio vniuersalis attemperãdo calori hepatis, & portioni sanguinis melancholici euacuandæ subseruiet. Fiet hæc ex basilica, quam Arabes nigram vocant. Particularis per hæmorrhoides sanguinis euacuatio præsentaneum habetur hypochondriacæ remedium, quod immediatè lienem & mesenterium à fœculenta saburra liberet. Sunt qui maximis laudibus sectionem venæ admi-

Præseruatio hypochondriacæ.

Euacuantia.

Phlebotomia.

d minimum digitum excurren- s, ſaluatellæ nominatæ, extol- nt. Altera euacuatio purgatio e fiet, in qua ſedulò cauendum, e violenta ſit, ſed blanda, & cer- is interuallis inſtituta. Alioquin nim hic humor rebellis ſua na- ura & contumax magis effera- etur. Purgãtia ſint phlegmago- a & melanagoga, quod hi hu- nores vt plurimùm in vitio ſint. enna & agaricus primas hoc lo- o obtinent. Recenſui capite de rimaria melãcholia plures pur- gantium formulas, quæ & hîc commodæ erunt. Sed quoniam in hypochondriaca mixtus hu- mor peccat, alia deſcriptione in vſum ducendæ ſunt. Mihi pro- batur ſyruporum magiſtralium & Opiatarum vſus, quæ ſic præ- ſcribentur. *Purgatio.*

Rec. Rad. bugloſ. aſparagi *Syrupus magiſtralis.*

Cort. rad. cappar.
tamaricis an. vn. j.
Cichorij cum toto
Fol. borrag. buglos.
lupulor. fumar.
Cetrach. Capill. Ven. an.
Mj.
Absinth. Pont. Meliss. an.
Pj.
Liquirit. rasæ
Passular. Corinth. aq. tepida lotar. an. vnc. j.
sem. citri card. ben.
endiu. an. drach. ij.
Trium flor. cord.
Flor. cichor.
summit. thymi.
Epithymi an. P. j.
Coq. in s. q. aq. de colat. sume. lib. ij.

cui adde expressum vnciar. iiij.
sennæ Orient.el.cum drach.j.
Caryoph. in prædicta decoct. infus.
expressum vnciæ vnius & semis.
Agarici al. cum scrup. vno Zinzib.
in aq. menthæ infus. saccari q. s.
Coq. ad formam syrupi completi,
seruetur ad vsum.

Omni mense sumenda vncia vna aut duæ, cum iusculo pulli, cui incoxerint borrago, buglossum, lupulus, & herbæ capillalares. Parari item potest syrupus cum succis herbarum modò præscriptarum, ijsdemq; purgãtibus.

Opia-

Opiata. Opiata suprà descripta hîc vsui foret, nihilominùs aliam, blandè aluum ducentem, hîc subnectam.

Rec. succi mercurial. depur. q. I.
infunde horis 24. fol. sennæ sel. vnc. ij.
deinde ebulliant, & fortiter exprimantur,
Colatura cum s. q. saccari coquatur
in formam Electuarij, cui adde
Cassiæ recen. extr. vnc. ij.
Epithymi vnc. ß.
Caryoph. conquass drach. ij.
m. fiat Opiata. dosis. vnc. ß.

Qui medicamenta forma potionis

tionis aut opiatæ auersantur, sument pilulas de extracto sennæ, agarici, rhabarbari paratas. nam reliquæ pilulæ vix in hoc affectu conueniunt. *Extractū sennæ pro pilulis.*

Rec. Polypod. querc. vnc. iiij.
Cichorij cum toto
Herb. buglos. fumar.
lupulor. an. P. j. M. j.
Vuar. damascen. N. xij.
Flor. trium cord. an. P. j.
Coq. in s. q. aq. ad lib. 1.
in qua decoquantur
sennæ Orient. el. vnc. ij.
Epithymi drach. vj.
Agarici opt. vnc. ß.
stent infusa per noctem:
mane colaturæ expressæ adde
expreßionem vnciæ dimidiæ

Rhab.

Rhab. el. cum momento
Cinnamo. in prædicta
decoct. infus.
mixta ponantur ad cineres
calidos
vt lenta euaporatione in
consistentiam
mellis coëant, cui adde E-
pithymi
drach. tres, formeturq́ꝫ mas-
sa pilularis.
clementer purgabit dosi
scrupulor. iiij.

Benignis hisce medicamentis si frequenter adiungas Clysteres, plurimum adiumenti subleuandis hypochondriacis afferes.

Verùm enimverò quoniam hic humor crassus est, & pertinax, ac in profundis venis delitescit difficulter, nisi præuia præparatio-

ratione, educetur, quare ad secundum remediorum genus Alterantium nimirùm deueniendum est. Alteratio consistit in humoris huius attenuatione & humectatione: quæ remedijs internis & externis procurabitur. Alterantia interna. Interna sunt Aporemata mediocriter aperitiua, ob iunctas obstructiones, & sedulò cauendum ne calefacientia plus iusto admisceamus. Aporemata. Plurimùm conducent herbæ hepaticæ, & spleneticæ, neque obliuioni dandum est absinthium, testantur enim primæ notæ practici, plurimos solo vsu decoctionis absinthij ab hypochondriaca præseruatos fuisse. Neque abs re erit pro attenuandis crassis hisce humoribus, & meatibus expediendis ad duodecim aut quindecim dies decoctũ chinæ, cũ modico sassafras præscribere. Vsus chinæ.

Iuscu-

Iuscula. Iuscula alterantia & humectantia, victus ratio, lactis vsus humori huic sicco præparando apprimè deseruient. Ad remedia externa quod attinet, balnea vniuersalia primas tenent: cui accedet fotus lienis, inunctiones, linimenta. Fotus instituetur ex emollientibus mediocriter aperitiuis, attenuantibus, permixtis ijs, quæ flatus discutiunt, quorum formulæ cuiuis obuiæ sunt. Ex oleis selectiora sunt oleum de capparibus, amygdalarum amararum, de genista, sambucinum, lilior. alb. chamomelinum, de baccis ebuli.

Remedia externa.

Confortantia. Postremum remediorum genus roborantia complectitur, reperiuntur enim in hypochōdriacis plurimę partes imbecillę, quas humoris malignitas infestat, quales sunt cor, stomachus, & cerebrum. Cordis imbecillitas palpitatio-

pitationis, ac leuis deliquij occasio est: stomachus debilior cruditatum copiam conceruat: cerebri infirmum imaginationis & rationis turbationem in hoc malo affert. Quare accurata est harum partiũ habenda ratio. Cordi robur conciliabitur medicamentis internis & externis: interna sunt opiatæ, condita, tabulæ. *Cordialia.*

Opiata.

Rec. Conser. rad. buglos.
flor. borrag. an. vnc. j.
Myrobalanor. condit.
Cort. citri cond. an. ß.
Cons. alkerm. drach. ij.
Pul. Margarit. præp.
spec. lætitiæ Gal. an. drach. j.
cum syr. de pomis fiat opiata.
sumatur bis aut ter in septimana
cum pauca aqua buglossi.

Rec.

Tabulæ.

Rec. spec. elect. de gemmis.
lætitiæ Gal. an. drach. j.
Confect. alkerm. drach. ß.
Margaritar. præp.
smarag. præp. an. scrup. j.
saccari dissol. aq. buglos. aut
melis.
q. s. f. tabulæ pondere drach.
ij.
sumantur mane & vesperi,
bis aut ter in septimana.

Qui delicati sunt & cupedias sectantur, ijs trochisci, muscardini vulgò dicti, concinnari possunt.

Muscardine.

Rec. Nucis mosch. cond. ter-
tiam partem
Cort. citri cond.
Myrobalan. cond. an. drach.
iij.

Am-

Ambræ griseæ.
Moschi an. drach. ß.
saccari ad duplum pondus omnium
cum mucilag. tragacan. extracta
cum aq, buglos. f. s. a. muscardini.

Quanquam calida ista medicamenta non nimis frequenter in usum ducenda sint, ne humor magis irritetur, & exasperetur.

Remedia externa cordi confortando dicata sunt epithemata liquida, solida, olea, vnguenta sacculi. *Remedia externa.*

Rec. Aq. buglos. melis. rosar. an. vnc. iij. *Epithema liquidum.*
Vini albi vnc. j. ß.
Granor. Kermes
Flor. cordial. an. drach. j.

ſpec. diamarg. frig.
diamb. an. drach. ß.
Croci ſcrup. ß.
m. f. Epithema cordi admo-
uendum.

Epithema ſolidum.

Rec. Conſer. flor. borrag.
roſar. meliſ. an. vnc. ij.
Confect. alkermes
de hyacinto an drach. ij
ſpec. elect. de gemm.
lætitiæ Gal. an. drach. ß.
cum aq. meliſſæ aut flor. a-
rantior.
fiat epithema ſolidum for-
ma cataplaſmatis,
quod inductum panno coc-
cineo cordi
applicetur.

Rec.

Rec. Olei iasmini costin. an. vnc. j. Olea.
Ambræ gris. gran. iij.
m. inungatur regio cordis, aut
fiat id balsamo naturali.

Rec. Flor. chamom. anthos arantior. an. drach. ij. Vnguentum.
Ligni aloes
Santali moscati an. drach. j.
Olei iasmini
Balsami natural. an. vnc. j.
Ambræ, moschi an. gr. vj.
Ceræ al. modicum f. Vng. pro inunctione
Cordis.

Rec. Folior. melissæ Sacculus.
Flor. borrag. buglos. an. M. ß.

Cort. & sem. citri drach. j
sem. melissæ
basilici caryophyllati an
drach. j.
Pul. margarit. smarag.
hyacinthi an. drach. ß.
Ossis de corde cerui drach. j
santali rub.
citrini an. drach. ß.
Ambræ gr. v.
Conquass. insuantur serico in
sacculum intersutum
figura cordis
gestetur continuè regioni
cordis admotus.

Sic omnem videor interorum & externorum remediorum materiam executus, quæ roborando cordi, & imbecillitati amouendæ adhibentur.

Alterna pars, cui robur concilian-

andum, stomachus est, cuius ratione præbendi pulueres digestiui, ad impediendum cruditatum prouentum, & inunctiones exterius faciendæ. Puluis digestiuus in calore mediocritatem obtineat. *Stomachica interna.* *Puluis digestiuus.*

Rec. Confect. sem. anis. sem. fœnic. an. drach. iij.
Cort. citri cond. drach. j.
Margarit. præp.
Corall. rub. præp. an. drach. ß.
Cinnamo. acerr. scrup. ij.
saccari rosat. tab. vnc. iiij.
m. f. pul. sumatur cochlearis mensura à quouis pastu.

Exterius confirmabitur stomachus oleo nucis moschi, nardino, de absinthio: aut sacculo *Stomachica externa.*

parato ex absinthio, melissa, c
ryophillis, maci, cinnamom
rosis rubris & similibus. Sed m
gna cautione adhibenda h
sunt, ne hepatis regio conting
tur, cum partis huius excede
calor hypochondriacæ plerun
fons sit & origo, qua ratione h
par inungatur vnguento rosa
& santalino, aqua cichorij pr
bè lotis: aut adhibeatur epith
ma ex aqua cichorij, endiuiæ,
cetosæ, seminib. endiuiæ, flor
cordialib. & santalo rubro.

Cerebrum debilius ne tot v
poribus excipiendis pateat, r
borabitur puluere capitali, & l
ni suffitu.

Hæc de præseruatiuis extra
accessionem præscribendis, qu
dubio procul violenti mali in
cursum præcauebunt, sublata
nim mali causa effectum cessa
omninò necessarium est.

Duran

Durante accessione, alia me-
endi ratio instituenda est, pro
iuersitate accidentis, quo magis
ger affligitur. Si debilitas ma-
is vrget, omnis roborando cor-
i cura & cogitatio impenden-
a est, exhibenda quæ supra de-
cripsimus, danda Confectio al-
ermes, panis vino imbutus, ta-
ulæ, & opiatæ cordiales, corti-
es citri conditi. Admouenda
ordi epithemata humida & sic-
a, olea, balsami, vnguenta, sac-
uli. Si oppressio, communissi-
num hypochondriacorum ac-
idens, à vaporibus aut flatibus
rassis diaphragma, & membra-
as impetētibus exorta plus mo-
stat, instituendæ frictiones le-
es crurum & coxarum, inijcien-
us clyster flatus discutiens, cu-
urbit çmagnæ lieni, vmbilico &
oti abdomini applicandæ.
Quod si dolor ab hisce flatibus

Remedia in paroxysmo hypochondriaca.

Pro debilitate.

Pro flatibus opprimentibus.

suscitatus ingens sit, detur co-
chleare vini sublimati, aquæ cin-
namomi, aquæ cœlestis, aut du-
vel tres guttæ essentiæ anisi
iusculo sat calente, aut momen-
tum theriacæ vel mithridatij.

Si contumaces flatus è pecto-
re abitum renuunt, eijciēdi sun-
sacculo præcalido ex flor. mili-
chamomillæ, meliloti, summita-
te anethi, & auena frixis.

Nec abs re erit pro dissipand-
crassis istis vaporibus lieni fotum
adhibere. Atque hæc de tribu-
melancholiæ speciebus, quas ve-
terum industria litteris cōsigna-
uit, nimirum ea, quæ sedē in ce-
rebro obtinet, quæ vitio totiu-
corporis accidit, quæq; in hypo-
chondrijs fomitē habet hoc mi-
serabili sæculo adeo frequenti, v-
vix quispiam reperiatur, qui no-
subindè aliquas ipsius incursio-
nes persentiscat.

DISCVRSVS PRIMI FINIS.

DISCVRSVS II.

DE GENERATIONE CATARRHI eiusq; cura.

CAPVT I.

Cerebrum esse sedem frigidi & humidi, ideoq; destillationum radicem.

ON absque ratione magnum Græciæ oraculum Hippocrates pluribus in locis annotauit, cerebrum esse frigidi & humidi sedem, nam si cõtemplemur substantiam eius medullarem, temperamentum frigidũ, formam rotũdam, cauam, & oblongam cucurbitæ instar, situm altum, vt excipiat vapores omnes

Cerebrum sedes frigidi & humidi.

partium inferiorũ, eo fine à natura hæc ita disposita esse deprehendemus, vt magnã, aquosi humoris copiam generet & cõplectatur. Substantia cerebri mollis & medullaris est, vt faciliùs impressas imagines recipiat, atq; vt nerui ab eo pronati commodiùs flecti possint. Neque verò hæc medulla illi similis est, quæ ossiũ cauernis continetur, cum craniũ non nutriat, ad ignem non liquetur, & absumi nequeat. Originem sortitur multò nobiliorem, è purissima scilicet vtriusque seminis portione.

Temperamentum cerebri frigidum.

Temperamentum ei frigidum meritò à natura tributum est, vt temperaret spiritus animales, eorum dissipationem impediret, & caueret ne princeps hæc pars nobilissimis dicata & detẽta functionibus nimio æstu succenderetur. Vnde discursus temerarij,

mo-

otus irregulares & immodera- quod phreneticis vſu venit, o- rentur.

Sæpenumerò miratus ſum, Error Ariſtotelis. uomodo magnus ille Philoſo- hus Ariſtoteles adeò à rationis mita exorbitârit, vt cerebrum lo refrigerando cordi creatum ſe aſſereret, neque alium eius ſum agnoſceret. Si temporis & ci ratio permitteret, errorem ſius vberiùs detegerem, & eui- entèr deducerem, plus calcaneo uàm cerebro refrigerandi cor- is efficaciæ ineſſe. Sed ne lon- iùs ab inſtituto digrediar, lecto- em ad ea, quæ Galenus libro o- tauo de vſu partium ſcripſit, re- mitto. Proſequendo itaque di- Cerebrum plurimum excrementi procreat per ſe. curſus mei filum, quoniam ce- ebri ſubſtantia mollis, eiuſque emperies (aliarum partium re- pectu) frigida & humida eſt, ma- gnum accumulat excremento-

rum prouentum. Cum enim sanguine frigido & crudo nutriatur, fieri non poteſt, quin magna superfluorũ copia generetur; adeo vt ex ſe & natura ſua cõgerendo aquoſo excremento ſit opportunum. Quod & formæ ipſius, ac ſitus ratione accidit. Forma rotunda, caua, & inſtar cucurbitæ oblonga ab omni parte corporis exhalationes abſorbet: ſitus altus facilè eas recipit, fitque vt vapores calidi ad frigidiorem partẽ elati denſentur, & in aquam cõuertantur, haud ſecus ac vapores ex hypochondrijs æſtuantibus eleuati, ſi ad cutem, partem multò frigidiorem, efferantur, in ſudorem abeunt: aut exhalationes calore ſolis in ſecundam aëris regionem euectę in pluuiam, grandinem, aut niuem concreſcunt. Hinc apparet cerebrum & propria natura, & per accidens congeren-

Per accidens.

ferendis extrementis obuium esse, & in quouis animali primariam frigidi & humidi sedem appellari posse: potissimùm verò in homine: vt enim animus permultis facultatibus præditus est, ita homini quàm cæteris animãlibus cerebrum amplius, & functionum domicilium capacius dari par erat, & per consequens pluribus redundare excrementis. Excrementa hæc (si Hippocrati & Galeno fides habēda est) aut crassa sunt, aut tenuia. Hæc insensibili transpiratione exhalant, illa pro sui expurgatione meatus & canales exposcunt, natura vtriq; adeo studiosè prouidit, vt iure merito industria ipsius miranda sit. *Duo excrementorum genera.*

Siquidem tenuioribus educendis cranium perforauit, & suturas, quas videmus, produxit, quæ in corpore camini, aut spiramēti *Meatus expurgando cerebro dicati.*

cuiuspiam vices obeunt; Crassioribus duos canales ac velut aquęductus particulares extruxit per quos omnis aqua dimanet, alter ad nares, ad palatum alter terminatur. Qui ad palatum de-

Meatus ad palatum.

sinit, communior est, à tertio cerebri ventriculo pronatus superiore parte latior, inferiore angustior, à qua forma infundibulum Anatomicis dicitur. Infundibulo huic substernitur glãs pituitaria, quæ cerebri superuacua carne sua porosa & bibula, spongiæ instar, excipit, tandemq; per cunei foramina in palatum pedetentim instillat. Alter canalis ad

Meatus ad nares.

nares delabitur, suntque processus duo seu tubercula, mammarum pupillis simillima. Per hæc quidem primario vsu & aër ad cerebrum fertur, & odorum species transuehuntur, vnde & odoratus organa vocantur; ve-

rùm

um vbi excrementa nimia vber-
te exundant, natura hiſce abu-
tur, & per hos proceſſus ſeorſū
eriuat humorm̄, qui dein per
ſſis humidis portionem cribri
ſtar perforatam defertur. Sunt
aque duo hi meatus, nares ſcili-
t & palatum, expurgando ce-
bro deſtinati.

Alios præterea notauit Hip-
ocr. libro de glãdulis, vt oculos,
ures, ſpinæ medullam, venas &
eruos: verùm hiſce tum vtitur
atura, dum facta confuſione to-
æconomia naturalis pertur-
atur.

Ductus extraordinarij.

CAPVT II.

Quid ſignificetur nomine Catarrhi, quis morbus ſit, & in quo ipſius eſſentia conſiſtat.

CErebrum, si quam à natura obtinuit, temperiem & cõstitutionem integram saluamq; conseruat, non nisi excrementa naturalia progignit, eademq; indies per ductus à natura destinatos expurgat. Verùm vbi intemperiem contraxit, plura superuacua congerit, quæ aut grauitate sua (qualitate nimirum elementari) deorsum labũtur, aut in partem aliquam efficacia potẽtiæ expultricis cerebri, humorum peccantium quantitate aut qualitate maligna excitatæ propelluntur. Descensus hic humoris quocunque modo fiat, à Græcis Catarrhus, quasi defluxio, aut destillatio indigitatur. Scio equidem strictiorem adhuc esse huius nominis significatum, & Galeno libro tertio de sympt. caus. annotante sumi pro humore ad os & palatum defluente; verùm com-

Quid nomine Catarrhi intelligatur.

munio-

muniori & ampliori significatione hîc vtemur, & Catarrhum omnem humoris è cerebro destillationem nuncupabimus.

Catarrhus, si Galeno credimus, symptoma est tertij generis, siue vitium excrementorũ, quod alterum symptoma ordinariè cõsectatur, nimirum actionem læsam. Actio hîc lęsa est concoctio, quia cerebrum dum alimentum non exactè digerit, plusquam deceat excremẽtorum accumulat. Concoctio læsa symptoma cum sit, à morbo aliquo, vt causa, dependet, quem intemperiem frigidam & humidam potissimùm esse censeo. Sicca per accidens concurrere subinde potest, vapores retinendo, & progressum atque exitum eorum prohibendo; calida similiter humores fundendo, & vaporum copiam attrahendo, quod tamen rariùs accidit.

Catarrhus symptoma est.

Quis morbus symptomatis huius autor.

cidit. Quare cerebrum in Catarrhis pars affecta censeri debet. Morbus est intemperies immediatè coctionem lædẽs, à qua læsione vitium excrementorum enascitur. Vt autem naturam Catarrhi exactè percipiamus, tali ratione, è philosophiæ fundamentis eruta, discurrendum est. *Catarrhi definitio.* Catarrhus aut defluxio nihil aliud est nisi humoris ab vno loco ad alium Motus, quem Philosophi localem nominant.

Quinque in catarrho notanda sunt. In omni verò motu Aristoteles in Physicis quinque requirit; mobile, id est id quod mouetur, mouens, id est id quod mouet, & tres terminos, scilicet à quo motus incipit, per quem fit, & in quem desinit. *1. Mobile.* In destillatione quod mouetur, humor est, cuius cunque qualitatis sit, calidus, frigidus, dulcis, acidus, salsus, tenuis, crassus, simplex, mixtus.

Mouens

Mouens eſt duplex, internum, & externum. Internum minus duplex eſt, forma humoris, & anima, id eſt, facultas expultrix. Humor ſi naturæ ſuæ & formæ elementaris impetum ſequitur, ſemper deſcendit, quia grauis eſt. Atqui ſæpius accidit, vt humor animę legibus non obtemperans (facultate ſcil. expultrice penitus debilitata) à ſemetipſo decidat, neq; aliud motus ſui principium, præter formam propriam & grauitatem, nanciſcatur. Vnde videmus maximam hominum partem vita priuari à ſuffocante catarrho, cerebro extremè debilitato, ac velut marcido & flacceſcente. Alterum principium internum humores mouens eſt anima; ſiquidem natura cuique parti viuēti vim expultricem eorum quæ lædunt, aut nocent primo ab ortu indidit. *2. Mouens. Mouens intrnum.*

Qua-

Quare cerebrum irritatum, aut copia humoris, qua grauatur, aut qualitate, qua irritatur, conatur eum expellere, & quantum potest à se longissimè amouere.

Mouens externum.

Mouens externum est quicquid comprimere, relaxare, aut agitare cerebrum potest: aër frigidus cōprimit cerebrum, & delapsum humorem incitat, aër calidus, & balnea relaxant, & fundunt humores: ictus, casus, & violentæ animi passiones agitant humores cerebro contentos, eosque destillare & foras prouere cogunt. Superest vt tres terminos inquiramus. Terminus, à quo humorum motus exordium sumit, est interius & exterius cerebri. Sæpe humor in ventriculis, & tota substâtia cerebri delitescit, qui dein sensim destillat: sæpè foris inter os & membra-

3. Terminus à quo.

nam

[...]am cõditur, qui defluxiones ex[...]ernas progignit. Loca per quæ [...]umor tranſit, qui eſt alter ter[...]minus, ſunt meatus ordinarij, & [e]xtraordinarij cerebri: ordinarij [ſ]unt nares, & palatum: extraor[d]inarij ſunt oculi, aures, nerui, medulla, venæ & arteriæ ſpatium quod inter oſſa & membrana in[t]eriacet, aut ſpatium inane mu[ſ]culorum. Terminus, in quo motus humoris deſinit, poteſt eſſe omnis pars corporis, dũmodò ſit prona, capiti ſubiecta, & debilis; nunquam enim deſtillatio ab inferiore parte ſurſum prorepit. Hiſce Catarrhi definitionem enodandam duximus, tranſeamus ad ipſius differentias.

4. Terminus per quem.

5. Terminus in quo motus deſinit.

Caput III.

De differentijs Catarrhi.

Prima-

Differentia sumpta à materia.

PRimariæ catarrhi differentiæ sumuntur à materia, quæ destillat à partibus quæ transmittunt, aut recipiunt, ab accidentibus quæ commitantur, & à generationis modo. Materia omnis catarrhi humor est: humoris hîc nomine comprehendo, quicquid actu liquidũ est & fluit. In humore plurima considerari possunt, substantia, temperamentum, qualitas, sapor & mixtio, à quibus omnibus aliquas catarrhi differentias desumemus. Substantia aut consistẽtia humoris (quæ vocabula sunt trita apud Medicos,) aut tenuis est & subtilis, aut crassa & spissa, aut mediocris. Vnde existunt Catarrhi subtiles & penitus aquei, alij magis crassi. Temperamentum humoris calidum est, aut frigidum: sunt itaq; Catarrhi frigidi, & calidi frequentiùs oc-

Prima differentia à substãtia.

Secunda à temperamento.

cur-

urrunt, & ab intemperie frigida
humida cerebri pronaſcuntur,
ntemperies frigida facultatem
oncoctricem debilitat, & facit,
t excrementi plus, quàm par
ſt, cerebrum congerat, neq; re-
iquias alimenti frigidi digerere
oteſt, intemperies humida fa-
ultatem retẽtricem eneruat, &
umores, licèt ſuperflui non
int, elabi ſinit. Catarrhus hic
rigidus plurimis ſe prodit indi-
cijs, ſiquidem humor deſtillans
acris non eſt, cerebrum ſtupi-
dum eſt, oculi turbidi, auditus
grauis, nares obſtructæ, ſenſus
omnes hebetes, facies pallida,
corpus laxum, graue & tardum;
cum brachiorum & crurum ro-
bur à vigore muſculorũ & ner-
uorum dependeat. Hic vero
nerui omnes remolleſcunt ac
velut relaxantur, cum cerebrum
commune ipſorum principium,
aquæ

Signa catarrhi frigidi.

aquæ velut innatet. Atq; ne Medicus in causa inquirenda aberret, notabit temperamentum, ætatem, locum habitationis, tempus anni, & vitæ victusq; statum, nam si corpus temperamenti est frigidi, ætate confectū, si habitat in loco frigido, aquoso & palustri, si tempus hybernum est, si frequenter vescitur fructibus maximè horarijs, cibis frigidis & humidis, si vitam ducit otiosam & sedentariam, quin catarrhus hinc frigidus exoriatur, nullatenus est dubitandū, sunt & catarrhi calidi, licèt plurimi magni nominis Medici hoc pertinacitèr negent, sed authoritas Hippocratis, & experientia contrarium suadent, & persuadent.

Hippocrates mentionem facit anginæ æstiuæ, quam defluxio subtilis, acris, & calida peperit, videmus subinde è naribus pro-

profluere humorem flauum & biliosum, omnia excoriantem, quemadmodum & in cerebro bilis prouentus est, quæ per aures expurgatur. Veterum obseruatione proditum est, tria excrementorũ genera in cerebro prouenire, pituitosa, melancholica, & biliosa. Pituitosa per os & nares repurgantur, melancholica per oculos, biliosa per aures, quæ enim ex ijs repurgãtur flaua sunt, & extremè amara. Quamobrem perspicuum est & euidens, dari defluxiones calidas, quæ tales sunt aut natura sua, quæ scilicet à bile existũt, aut corruptione, vt dum pituita putrescit acrimoniam & salsedinem acquirit. Neque difficile est catarrhos hos calidos agnoscere, nam si humor per palatum & os dimanet, amarus & acris percipitur, vrit & excoriat quicquid permeat, facies *Signa catarrhi calidi.*

rubet

rubet & ardet, frons impentè calet, & febris comitatur. His adiunge temperamentum calidum & biliosum, aëris cōstitutionem calidam, vitæ victusque rationē & cætera omnia quæ aut humores excalefacere, aut calidos producere apta nata sunt. Præter substantiam & temperamentum in humore obseruanda est qualitas, siue mores & ingenium: quidam enim perniciosi sunt, & occulta malignitate præditi, quidā benigni, alij cocti, crudi alij. Ex hoc fonte nouam hauriemus catarrhi differentiam. Alij enim rebelles sunt & maligni, vt qui luem veneream comitantur, aut ex eius reliquijs exurgūt; qui nequaquam receptis & consuetis medicamentis, sed alexipharmacis expugnandi sunt: alij benigni sunt, qui facilè & vnica purgatione extirpantur.

Tertia differentia à qualitate humoris.

Sunt

Sunt & crudi & cocti: illi tenues, clari, inæquales, virides, flaui, amari, aut acres comparẽt; hi æquales, & sibi per omnia similes, ac mediocriter crassi.

Signa catarrhi cocti & crudi.

Sumuntur & à gustu ac sapore humorum defluxionum differẽtiæ, vnde existunt salsæ, dulces, acres, & insipidæ. Salsæ plus reliquis periculi habent; nam si ad pulmones delabantur, vlcus excitant, si ad intestina, dysenteriã. A mixtione humorum hoc discriminis sortiuntur destillationes, quod aliæ ab vno fient humore, & simplices sint, aliæ à plurium mixtione. Hisce primam differentiam, quæ à materia desumitur, enucleatè prosecuti videmur.

Quarta differẽtia à sapore.

Altera differentia à partibus colligi potest, quarũ duplex genus considerandum est; transmittentium, & recipientium.

Differẽtia à partibus sumpta.

Trans-

Transmittentes aut interiora cerebri sunt, aut exteriora, interiora ob temperiem frigidã, & substantiam medullarum plerunq; excrementis redundant, exteriora, vt inter cranium & pericranium, aut inter cutem & pericranium, magna aquę copia cõgeri potest, aut à vaporibus retentis & cõdensatis, aut quod è venis & arterijs serosi humores exsudent, ibiquè coaceruentur. Ducto itaque ab hisce partibus discrimine, aliæ sunt externæ, quæ ab externis partibus proruunt, & per continuitatem membranarum omnes partes peruadunt vsque ad iuncturas, quæ potissimæ tum omnis arthritidis, tum omnis ferè externi doloris causæ esse deprehenduntur. Aliæ internæ quæ è cerebri vẽtriculis in interiores corporis sedes prolabuntur, in hisq; varios morbos excitant: in ner-
uorum

orum origines irruentes, apo-
lexiam, paralyſin, ſtuporem,
emorem: in ſenſuum organa,
ecitatem, ſurditatem, tinnitũ,
doratus priuationem: in nares
rauedinem: in fauces & in aſpe-
am arteriam, raucitatem: in pul-
mones tuſſim, aſthma, phtiſim:
ventriculum cruditatem: in
teſtina alui profluuium.

Tertiam differentiam conſti-
tuunt accidentiæ hinc alij ſuffo-
catiui, qui ſubitò hominem ex-
tinguunt, quos Hippocrates συν-
τόμως ἀπόλλυντες nuncupat, alij ſi-
ne periculo ſunt, & pedetentìm
bũtur. Alios comitatur febris,
alij febris expertes ſunt: alij cum
dolore, ſine dolore alij corpus
exercent.

Differentia ab accidentibus.

Vltima differentia à modo ge-
nerationis, & cauſa efficiente de-
ſumitur. Ex hoc fonte alij ſunt
idiopathici, qui particulari cere-

Vltima differentia.

bri vitio, reliquo corpore incul-pata ſanitate prædito, oriuntur alij ſympathici, qui ex mala reliquarum partium diſpoſitione exiſtunt. Sic è iecore calidiore vaporibus in caput elatis plurima deſtillationis materia ſuſcitatur, à ſtomacho frigidiore magnus cruditatum prouentus accumulatur.

Dantur & catarrhi epidemij, & ſporadici: epidemij, aut populares ex aëris conſtitutione prona-ſcuntur, qualis hoc anno Galliã, & ante decennium totam Europam afflixit, Coqueluche Gallico idiomate dictus. Sporadici ex particulari corporis vitio, & victus ratione cuique propria ducuntur.

CAPVT. IV.

De causis Catarrhi.

CAusæ Catarrhi externæ sũt, aut internæ. Externæ à vitio ëris, aut victus ratione depen-dent. Aër tribus modis corpora nostra immutare potest, qualita-e, substantia, & subita mutatio-ne. Calidior, frigidior, aut hu-midior gignendis catarrhis aptis-imus est. Calidum dissoluit & undit humores cerebro conten-os, & ad fluendum promptiores eddit. Frigidum comprimens & coarctans cerebrum, destillatio-es irritat ac veluti exprimit. Quemadmodum enim spongia qua imbuta, si comprimatur, a-ua vndiquaque extillat; sic ce-ebrum frigore compressum hu-nores hac illac diffundit, idem

frigus destillationem commoue-re potest, calorem coërcendo, & à partibus externis ad internas cogendo. Auster & Aquilo de-fluxiones frequenter cōmouent; hic comprimendo, ille replendo & aggrauando. Subita aëris, & tempestatum anni mutatio in censum causarum, quæ fluxiones mouent, referenda est. Pariter si tempestates anni temperamē-ta sua non seruant, vt Hippocr. tertio Aphorismor. annotat, toto anno destillationes molestæ e-runt: quod si huic alterationi ac-cedat aliquod particulare vitium in substantia aëris, nimirum oc-culta & maligna corruptio, ca-tarrhi epidemij & pestilētes pro-creabuntur. Victus ratio etiam causis externis catarrhum gene-rantibus accenseri potest, nimio cibo ac potu cerebrum oppletur; quare ij qui sordida intemperan-tia

a de poculorum magnitudine,
ertant, & se bibendo superant,
atarrhis suffocatiuis admodùm
nt obnoxij. Iam verò longior
edia, aut tenuior parciorque,
ictus non id aptè resarcit & in-
aurat, quod tum natiui caloris,
um circumfusi aëris vi necessa-
ò dissipatur è corpore: Proin-
e ex accidente destillationes ac-
ersit, quod in pabuli penuria,
atiuus ventriculi calor] vicina-
um partium humiditates attra-
at, & exorbeat. Vigiliæ diutur-
æ, studium continuum, animi
assiones violentæ, calorem na-
uralem dissipant, & cerebro fri-
idam intemperiem inducunt,
nde defluxionum prouentus, o-
ium similiter omnia excremen-
a detinet, & coaceruat. Euacua-
iones enormes, potissimùm
anguinis, corpus in immaturam
enectutem præcipitant, & destil-

lationibus obnoxium reddunt. Somnus immodicus reddit corpus turgidum, & humidum; potissimum, qui pomeridiano tempore initur. Atque hæ sunt causæ externæ catarrhum generantes aut commouentes: transeamus ad internas.

Internæ aut sunt remotæ, aut proximæ remotæ, quas alij antecedentes nuncupare malunt, referuntur ad malam dispositionem cerebri, capitis, hepatis, stomachi, & quandoque totius corporis. Intemperies frigida, humida, & calida sæpè destillationes proritant; frigida & humida per se, calida per accidens: frigida & humida calorem natiuum debilitat, alimentum non exactè concoquit, neque superflua sufficientèr discutit, vnde saburram excrementorum congeri necesse est: calida plus alimenti attrahit,

Intemperies cerebri catarrhos pro gignit.

quam

uàm conficere poſſit, plus va-
orum progignit, quàm diſcute-
valeat. Sunt qui ſubtili admo-
um ratione dẽſitatem ſubſtan-
æ cerebri incuſarunt, quod co-
ibendo vapores craſſos, eorum-
ue exhalationem fluxiones ac-
umulet. Hiſce etiam congeren- *Mala conformatio.*
is opportuna eſt mala confor-
natio capitis, quibus enim ſutu-
æ admodum anguſtæ, aut ijs
mninò deſtituti ſunt, quales nõ
aucos vidimus, ijs ob vapores
etentos, ac in aquam conuer-
os frequentèr deſtillationes mo-
eſtæ ſunt. Suturæ enim, vt cere-
ri ſpiraculi, aut camini vices ob-
ant, conditæ ſunt.

Quod ſi principi Arabũ Aui- *Intemperies partiũ inferiorũ.*
iennæ credimus, partium infe-
iorum intemperies, maximè ve-
ò hepatis, & ſtomachi potiſſima
defluxionum eſt cauſa. Ab he-
pate enim præcalido, velut à fo-

oo, multi vapores in caput effe-runtur; qui dein cerebri frigore in aquam versi protinus relabũtur, perinde atque terrarum expirationes, quæ in nubes concrescentes mox dissoluuntur in imbrem, aut sicut vaporarij halitus in sublime elatus densatur in aquam. Accedit quod qui iecore calidiore præditi sunt, venas calidas sortiti sunt, è quibus continua fit vaporum expiratio. Frigida stomachi intemperies, cruditates accumulans, in hanc quoque causarum classem referenda est. Hinc enim totum corpus frigidum existit, cum primę coctionis vitium secunda emendare nequeat. Quod si causarum hæc series concurrat, scilicet cerebrũ frigidum & humidum, hepar calidum, stomachus frigidus; dubium non est quin continua fiat excrementorum cerebri generatio.

io. Atque hoc ipſum eſt, quod Arabes memoriæ prodiderunt, inæqualem viſcerum intemperiē primariam defluxionum cauſam eſſe. Hæc de cauſis remotis.

Proximæ non modò catarrhi, verùm omnis omninò defluxionis tres ſunt, pars tranſmittens, recipiens, & humoris naturæ. In parte tranſmittente notamus ſitum altiorem, & robur, quæ duo ſi obtineat, facilè in partes pronas & ſubiectas ſuperuacua deponet. Hoc præclarè, vt reliqua, animaduertit Hippocr. libro de vulneribus capitis, dum inquit, ex omnibus capitis partibus nullam inflammationi magis ſubiectam eſſe fronte, quod ſit contēta: Atqui omnis fluxio fit à parte continente ad contētam: frons contenta eſt & ratione ſitus, & productionis vaſorum. *Proximæ cauſæ tres. Pars trāſmittens.*

Pars quæque humorem fluentem *Pars recipiens.*

tem recipit, aut quia prona est alteriq; subiecta, aut quia imbecilla, aut quia ipsum attrahit. Prona fluxionique subiecta pars est, quæ inferiore est situ: quandoquidẽ materia grauis faciliùs deorsum fertur, & in procliue deuoluitur: quod si & imbecilla sit, tanto faciliùs excipiendis superuacuis patebit.

Pars debilis.

Imbecilla est vel natura, aut ex accidenti. Pars quæcunque laxa mollisq́ue genita est, vt glandulæ, imbecilla est, & velut à natura exhauriendis partium nobiliũ superfluis destinata. Hippocrates libello de glandulis rem hanc adeò doctè, ac copiosè persequitur, vt addi nil possit. Cutis à natura debilis est constituta, vt recipiat partium interiorum superuacua, vnde emunctorij vniuersalis nomen obtinuit. Ex accidenti partes imbecillæ sunt, vt, à casu,

[c]asu, ictu, aut ab aliqua intem-
[p]erie: quocunque autem modo
[d]ebiles ſint, aptæ ſunt, vt à vici-
[n]is partibus fluxiones recipiant.
[V]ltima cauſa eſt, dum pars hu-
[m]orem attrahit. Attractionis hu-
[i]uſce cauſas tres ſtatuunt Arabes,
[c]alorem, dolorem, & vacui fu-
gam. Calor ex ſe naturaque ſua
attrahit, nam dum partes vicinas
rarefacit, humores attenuat, &
vias dilatat, humores prolabi ne-
ceſſe eſt. Dolor impropriè attra-
hit, cum ſenſus ſit paſſio; atqui
ſenſus non agit, ſed patitur, om-
niſque ſenſio receptione fit: ve-
rùm ad locum dolentem ob par-
tium imbecillitatem humores
proruunt, cumque calor natiuus
dolore imminuatur, & humores
concoquere nequeat hi tantò v-
beriùs congeruntur. Qui prætē-
dunt humorem ad partem do-
lentem decurrere, quod natura

Vt pars fluxionem attrahat.

Vt dolor attrahat.

velut ſolatij cauſa ad partem affectam ſpiritus & ſanguinem tranſmittat, decipiuntur, & naturę iniuriam faciunt. Si enim cognoſcit partem ſpiritu & ſanguine indigere, non latebit eam, quod ſanguinem impertiẽdo ac tranſmittendo nihil proficiet, ſed plurimùm potius incõmodabit, dolor itaque non properè attrahit.

Vltima fluxionum cauſa ad humorem refertur; qui ſi tenuis ſit ſubſtantiæ, calidi temperamenti, acris & mordacis qualitatis ad fluendum aptior erit.

Capvt V.

Generalis victus ratio defluxionibus accommodata.

QVem ſuperius in victus ratione enarranda curſum tenui, eundem hîc proſequar. Vſus ſex

ex rerum non naturalium ſic in-
ſtituendus eſt, vt non ſolum im-
pediat catarrhi generationẽ; ſed
etiam genitum diſcutere & diſſi-
pare poſſit. Quare eligendus eſt
aër in actiuis qualitatibus tem-
peratis, in paſſiuis ſiccis, tempe-
ratum in actiuis requiro, quod
calidior fundendo, frigidior ex-
primendo humorum fluxiones
proritet. Frigidior corrigatur ig-
ne excitato è lignis iuniperi, ro-
remarino, lauro, & quercu, cali-
dior emendetur herbis, & flori-
bus refrigerandi qualitate prædi-
tis. Fugiendi ſunt venti meridio-
nales, & ſeptentrionales, quod il-
li plus æquo repleant, hi verò ex-
primant. Declinandi radij ſola-
res, & aër nocturnus. Aëris in-
æqualitas (Celſo authore) pluri-
mùm defluxiones cõmouet. In-
æqualem appello qui modò cali-
dus, modò frigidus eſt, in paſſi-
uis

uis ſiccum vt ſectemur, habitanda ſunt loca edita, & ab aquis remota.

In cibis tria notanda. In cibo tria obſeruanda ſunt, quantitas, qualitas, & vtendi ratio. Quantitatis ratione, omnis repletio inimica eſt ijs, qui catarrhis obnoxij ſunt: nunquam ad ſatietatem repleantur, ſed reliquijs deſiderij adhuc in anima prurientibus à menſa conſurgãt. Neque dubium eſt, quin ſi omni ſeptimana ſemel à cœna abſtinerẽt, plurimùm commodi perciperent. Qualitas contraria ſit morbo, aut cauſæ. Cauſa catarrhi eſt humor ſuperuacuus. Quare ſiccantes cibi ex vſu ſunt. In genere vitandi omnes flatulenti, craſſi, viſcidi, concoctu difficiles, & excrementis redundantes. In vtendi ratione plurima obſeruatione digna ſunt: ſtomachus nouo cibo onerãdus non eſt, niſi prio-

iore concocto, cibus simplex
rio præferendus; quod varietas
uditates progignat, hæc venis
sinuata materiam destillatio-
is cerebro subministret. Ineun-
a est consuetudo parciùs cœ-
andi, quàm prandendi, quod
omnus, qui cœnam, quam
nox subsequitur, vaporum co-
iam ad cerebrum ableget, qui
n aquam conuerti destillatio-
um sobolem propagant.

Panis ex laudabili frumento bene coctus sit, à furfure nō omnino repurgatus, & cū salis modico apparatus: calidus non edendus, omnisque pastus pane biscocto, qui conditus sit momento anisi & fœniculi, claudendus. Panis.

Carnes elixæ assis meliores sunt, & præ reliquis, quæ minus humiditate excedunt, approbamus vsum caponum, columba- Carnes.

rum,

rum, perdicum, leporum iuniorum, hœdorum, ceruorũ, phasianorum, coturnicum, turturum, omniumque auium montanarũ quæ saluia & hyssopo configantur. Reijcimus carnem porcinã, agninam, ouillam, vitulinam iuniorem, & auium in aquis degentium, vt & iuscula omnia, quibus & pisces omnes, lacticinia, ac legumina adnumeranda sunt.

Pisces.

Herbæ.

Ex herbis Arabes commendant saluiam, hyssopum, mentham, serpillum, maioranam, roremmarinum, pimpinellam, cerefolium, fœniculum, piperitidẽ. Aëtius caules & porrum admittit, sed expressè prohibet vsum allij & ceparum, quod vapores magna vbertate progignant, vt & herbas frigidas ac humidas, quales lactuca, portulaca, acetosa & similes.

Fru-

Fructus humidiores vitandi *Fructus.*
unt, vt poma, pruna, melones,
ucurbitæ, mora. Conceden-
i quibus ſiccandi qualitas ineſt,
t pineæ, auellanæ, pictacia, a-
nygdalæ, pira, cotonea, ficus, v-
æ paſſæ, meſpila, ſorba, potiſſi-
mùm à paſtu, hæc paucis de
ibo.

Ad potum quod attinet, aqua *Potus.*
rigida, & potus actu frigidus in
deſtillatione nocentiſſimus eſt,
niſi ea extremè calida ſit, acris, &
cum febre: aqua hordei cum mo-
dico ſaccari, & cinnamomi con-
uenientiſſima eſt, aut ptiſana, vel
hydromel. ſi ſtomachus imbecil-
lior aquæ coctæ vſum non ferat,
eligendum eſt vinum maturum,
& tenue, quod nec dulce, nec a-
cerbum ſit. Vinum apianum, a-
romatites, aliaq; potentia cere-
brum ſubitò petunt, & vapori-
bus opplent.

Bibere

Bibere ſtatim vbi menſæ quis accubuit, defluxiones mouet & auget: neque pernicioſius quid quam ijs, qui deſtillationi opportuni ſunt, quàm bibere paulò antequam quis cubitum concedat.

Somnus. Somnus diuturnior corpus aggrauat, & excrementa intus recōdit, ſufficit ſex aut ſeptem horas ſomno indulgere, idq́ue capite ac pedibus opertis, nam quibus cerebrum frigidum & humidum eſt, ijs Ariſtotele authore, extremorum frigus plurimùm incommodat. Dormiendum eſt capite eleuato, ac corpore in latus reclinato, nam decubitus ſupra dorſum venam cauam ſpinæ incubantem calefacit, & vaporum copiam ad cerebrum tranſmittit. Somno meridiano, aut mox à cibo nemo indulgeat, ſed potius

[po]tius leui deambulationi, aut
[io]cundo alloquio vacet, neque
[st]atim à paſtu lectioni, ſcriptioni
[a]ut profundæ meditationi in-
[cu]mbendum eſt.

Sic enim calor naturalis, qui
[so]li cōcoctioni impēdendus eſt,
[a]liò diſtraheretur. Vigiliæ æqua- *Vigiliæ.*
[l]em ſomno longiori nocēdi vim
[h]abent, dum calorem natiuum
[d]iſcutiunt & cerebrum refrige-
rant.

Conducit tempeſtiuè cubitu
ſurgere, deambulare per cubicu-
lum, tuſſire, emungere, & ab
omni naturali excremento ſe re-
purgare.

Exercitia vniuerſalia magna *Exercitia.*
commendatione ab Hippocrate
extolluntur; nec minus particu-
laria, vt frictiones. Verùm ſi ca- *Frictiones.*
put debile eſt & oppletum, à par-
tibus inferioribus frictio inſtitu-
enda eſt, procedendo à coxa ad
ſpi-

ſpinam, hinc ad brachia & collum, vt caput tandem ſpongijs aut ſacculis fricetur.

Et quoniam caput omnium defluxionum fons eſt, eius potiſſima habenda eſt ratio. Non nimis onerandum, neque nudandum, ſed mediocriter operiendum eſt, calor potius perferendus, quàm frigus, neq; nimium comprimendum eſt, ne humores ab infernis partibus attrahat.

Expedit lenem ſeruari aluum: adſtricta enim affectionem non parum exacerbat. In hunc vſum præſidia paulò pòſt exarabũtur.

CAPVT VI.

Methodus generalis curandæ deſtillationis.

CVm in omni defluxione deprehendatur pars mandans &

pars recipiens, vtriuſq; accu-
ta ratio Medico habenda eſt.
aput fons eſt & origo omnis
tarrhi, hoc ergò vacuandum
t, ſiccandum, & roborandum,
nihil nouæ deſtillationis con-
tare poſſit. Nos methodum
oſtram accommodabimus cu-
ndæ defluxioni frigidæ, quam-
ue frigida & humida cerebri in-
emperies progenuit, quod fre-
uentior ſit eiuſq; cura cæteris
acili negocio accōmodari poſ-
it.

Prima indicatio eſt radicem *Prima indicatio.*
uellere, expurgare, ſiccare, pe-
itusq;, ſi licet, abolere, cui ne-
otio euacuationes vniuerſales,
& particulares deſeruient, ſed his
llæ præmittendæ ſunt, ſi corpus
anguinis vbertate redundat, ſi
defluxio calida eſt, ſi febris adeſt,
& hepar nimio torretur æſtu,
phlebotomia ſummè expedit; a- *Phlebotomia.*
lio-

lioquin non admittenda, a
hoc est quod ex Arabum plac
prodijt, catarrhum vt catarrhu
nunquam venæsectionem exp
scere, sed objuncta accidentia
Purgãtia. Progrediamur ad purgantia,
quorum censu primas tenet cly
sterie totum corpus euacuans,
à cerebro attrahens.

Clyster. *Rec. decocti comm. lib. j.*
cui adde Maioranæ
Hyssopi Saluiæ an M. j.
Sem. anethi drach. iij.
Flor. chamom. stoechad.
Rorismar. an M. ß.
in colat. dissolue
Benedict. laxat.
Diaphæn. an. vnc. j.
Mellis anthos. aut mer-
curial. vnc. j.
Olei aneth. vnc. ij.
salis

salis parum. m. f. cly-
ster.

Postridie sumatur drachma pilularum cochiarum pro humore expurgando, aut potio sequens. *Pilula.* *Potio.*

Rec. Rhabarb. el.
Agarici troch: an drach. j.
Cum modico Cinnamo. &
Caryoph.
infund. per noctem in aqua hyssopi aut menthæ;
facta expressione dissol.
Diaphoen. aut diacarth: drach. ij.
Syr. ros. sol. vnc. j. m. f. potio.

Si humores frigidi sunt, crassi, & viscidi non absre erit, sequenti Apozemate eos præparare. *Præparatio humoris.*

Rec.

Apozema. Rec. rad. acori cyperi.
galangæ an. vnc. ß.
Fol. beton. hyssopi
maioranæ saluiæ
melissæ agrimō. an M.
Sem. anis. fœnic. an drach.
iij.
Flor. anthos stæchad.
beton. an P. j.
Coq. in s. q. aq. ad lib. j. ß.
in colat. dissolue Mellis anthos.
aut saccari albiss. vnc. iij.
m. f. Apozema clarif. & aromatiz.
drach. j. spec. arom. caryoph.
& pauco cinnamomo.
sumatur quatuor matutinis continuis.

Hinc

Hinc vacuabitur corpus iiſdem
lulis, aut de agarico, ſine qui-
us, foëtidis, aut potione modò
eſcripta, aucta purgantiũ quan-
tate. Arabes inſignem hoc lo-
o de pilularum vſu obſeruatio-
em tradunt, formandas eſſe
randiores, vt minùs citò diſſo-
itæ, diuturniori mora plus &
xpeditiùs à partibus remotis at-
ahant. Hæc de purgantibus.

Decoctionum ſudorificarum *Decoctiones ſudorifera.*
ſũ vniuerſali vacuationi adnu-
nero; ſiquidem ſerum omne è
enis educunt, & humores vi-
cerum ſuperuacuos ſiccant &
xorbent. Parantur ex guaia-
o, ſarſapariglia, china, & ſaſſa-
ras, quarum formulæ omnibus
buiæ ſunt.

Corpore hiſce medijs exinani-
o ad particulares purgationes
eſcendendum eſt, hæ ſenſibiles,
ut inſenſibiles ſunt: ſenſibiles

L perſi-

perficientur errhinis, masticato-rijs, gargarismis, vesicatorijs, si-napismis, cucurbitulis scarificatis & cauterijs: insensibiles pulueri-bus, sacculis cucurbitulis siccis suffumigijs. Errhina cerebrum per nares repurgant, quæ sicca aut liquida apparantur, sicca ex puluere piperis, seminis staphi-sagriæ, & ellebori albi, liquida ex sicco maioranæ, mercurialis, a-nagallidis maris, betæ, caulium cum vino albo: sunt qui peculia-ris efficaciam olei nigellæ nari-bus interius illiti deprædicent.

Errhina.

Masticatoria.

Masticatoria egregiè cerebrum repurgant; conficiuntur ex radi-ce pyrethri, mastiche, nuce mo-schata, cubebis, vuis damascenis in aq: saluiæ maceratis, aut in es-sentia saluiæ & thymi. Garga-rismi extra receptiorem vsum positi sunt.

Vesicatoria.

Vesicatoria capiti admota sen-sibili-

ſibiliter vacuant, præparantur ex fermento acri, fimo columbino, puluere cantharidũ, cum modico aquæ vitæ. Poſſunt & emplaſtra confici ad aqueos humores euocãdos ex brionia, thapſia, ſemine ſinap. & euphorbio. Panis è furno calẽs aquæ vitæ momẽto imbutus, capiti & ceruici adhibitus ſerũ copioſum educit, his adnumera cucurbitulas ſcarificatas. *Emplaſtra*

Demùm catarrhis inueteratis & rebellibus extirpandis plurimum ſeruient cauteria, quod fõtem defluxionis exhauriant, & humorum curſum reuellant, imprimenda ſunt capiti, ceruici, aut brachio. *Cauteria.*

Inſenſibili euacuatione humor in vaporem conuerſus tranſpiratione educitur, quod fit ſacculis, pulueribus, ſuffumigijs. *Euacuatio inſenſibilis.*

Rec. Milij auenæ an. M j. *Sacculi,*
Furfuris ſalis an. unc. j.

 frixa

frixa imponantur saccu-
lo, qui calens
commissuræ coronali ad-
moueatur, aut:
Rec. sem. anis. fœnic.
baccar. lauri an. unc. ij.
milij, salis vulg. an. unc.
iiij.
summit. anethi
Flor. chammom.
Rorismarini an. M. j.
frixa insuantur in sacculum,
qui calfactus
capiti adhibeatur.

Suffitus serum euocantes & absumentes sic parantur.

Suffitus. *Rec. styracis calam. benzoini*
nigellæ Rom. an. drach. iij
Caryop. troch. gall. mosch.
an. drach. I.
m. f.

m. f. pul. pro ſuffitu, quo ſuffiantur tegumenta capitis. aut

Rec. Thuris, laudani
benzoi an. drach. iij.
gummi hederæ
baccar. iuniperi
Coriand. præp. an. drach. ij
m. pro ſuffitu.

Hiſce medijs prima intentio perficietur, quæ eſt expurgare cerebrum, & exhaurire fontem deſtillationis.

Altera indicatio eſt cerebrum corroborare, & corrigere intemperiem frigidam & humidam, quæ coagmentatione aſſidua excrementorum cumulum facit, atq; omnia in ſeroſum humorem cõuertit. Fruſtra enim exhauritur fons, ſi eius denuò replendi vena non præſcinditur, cui ſcopo con- *Indicatio ſecunda corroborãdi cerebrum.*

plendo interna & externa reme-
dia proferemus. Interna ſunt o-
piata, tabulæ, pulueres; theriaca
& mithridatium ex roborãtium
genere primas tenent, quæ pro-
ximè conſectantur conſerua be-
tonicæ, anthos, ſtœchados.

Opiata. *Rec. Conſer. flor. anthos. ſtœ-
chad.
flor. beton. an. vnc. j.
theriacæ vet. drach. ij.
ſpec. arom. roſ:
diagalang. an. drach. j.
cum ſyr. de ſtochad f. opiata
ſumatur ante ingreſſum
lecti
quantitate iuglandis.*

Tabulæ. Tabulæ eiuſdem efficaciæ ſic
parandæ.
*Rec. ſpec. arom. caryoph.
drach. j.*

diaga-

diagalan. drach. ß.
Nucis mosch. scrup. j.
saccari sol. aq. beton. & melis. q. s.
f. confect. in tabulis pond. drach. iij.
sumatur vna mane horis ante prandium duabus, & vesperi hora ante cœnam.

Puluis digestiuus post pastum sumendus, cerebro & stomacho robur conciliabit.

Rec. Caryoph. Macis ligni aloes an. drach. ij. *Puluis digestiuus.*
Nucis mosch. drach. j.
Corall. rub. scrup. ij.
Margarit. præp.
Cornu cerui vsti præp. an. scrup. j.

saccari albiss.
rosat.tab.an.vnc.iiij.
m.f.pul.sumatur cochleare
post quemuis pastum.

Ditioribus ambræ modicum addi potest. Aquæ cœlestes, theriacales, imperiales siccando & cõfirmando cerebro apprimè conducunt, maximè senio confectis, & temperamento frigido præditis.

Remedia externa. Inter Remedia externa firmando cerebro dicata sunt pulueres capitales, vel capiti inspergendi, vel in cucuphas insuendi.

Puluis capitalis. *Rec. Caryoph. Macis*
Ligni aloes an.drach.ij.
Rosar. rubr. beton. an. drach.iij.
m.f.pul. capiti inspergendus aut paretur cucupha forma tali.

Rec.

Rec. Fol. beton. melissæ — Cucupha.
Maioran. Menthæ ſiccor.
an. drach. iij.
Caryoph. macis
Nucis moſch. an. drach. j.
Roſar. rubrar.
Flor. anthos an. drach. j. ß.
Granor. Kermes
Ligni aloes an. drach. j.
m. f. pul. qui goßypio mixtus cum
ſerico rubro inſuatur in cucupham.

Parantur & Emplaſtra ſiccantia ac roborantia toti capiti applicanda.

Rec. Laudani puri Maſtich. — Emplaſtrū
an. vnc. ß.
Thuris ſandarach. an. drach. iij.

Rad. cyperi, caryoph.
Ireos Florent. an. drach. ß.
Flor. ſaluiæ, anthos.
roſar. rubr. an. drach. ß
Cubebar. ſcrup. ij.
Ol. Irin. & terebinth. q. ſ.
f. ſ. a. Emplaſtrum.

Aperuit Hiſpanorum in Indias nauigatio gummi præcellens admodum, Tacamahaca dictum: hoc emplaſtri forma capiti inductum cerebrũ roborat, ſiſtit fluxiones omnes, & tanta proprietate demulcendi doloris prȩditũ eſt, vt omnibus doloribus leniẽdis Indiæ populus adhibeat, niſi manifeſta ſit iuncta inflam̃atio, vidi egomet præclaros peregrini huius medicamenti effectus.

Lotio capitis. Veteres practici in prima cõmendatione ponunt lotiones capitis cũ herbis capitalibus apparatas, quales ſunt Betonica, meliſſa,

ſſa, maiorana, lauendula, flores ſtocchados, roſmarin⁹. Sapo huic intentioni ſequens inſeruiet.

Rec. Sapon. Ven. vnc. iij *Sapo.*
Agarici albi drach. iiij
Ireos flor. drach. ij.
Caryoph. Macis ana.
drach. j.
m. f. ſapo.

Laudantur & aquæ thermales, forma ſtillicidij, duciã vulgò appellãt, dummodò ſint actu calidæ & ſulphureæ, quales ſunt Balarucinæ, quatuor milliaribus Monſpelio diſſitæ. *Therma.*

Sunt qui omni veſpere aliquot guttas olei terebinthinæ auribus inſtillant, eaſque goſsypio moſchato obturant; quod cerebrum confortare & ſiccare aſſerunt. *Oleũ auribus inſtillandum.*

Quæ hactenus explicata ſunt catarrhis frigidis, iiſque, quibus

cerebrum frigidum ac humidum est, deseruient. Si destillatio calida est, vt & cerebri temperies calida, facilè discretus iudicabit Medicus, varianda esse remedia, & temperamẽto accommodanda. Hinc duæ exurgunt indicationes, à parte mandante desumptæ, quod priùs sit exhaurienda, dein, ne quid noui regeneret, firmanda.

Superest vt exponamus, quid de parte recipiente consilij capiendum sit. Omnis pars prona, seu inferiore situ constituta, ac debilis recipiendis fluxionibus est opportuna; verùm pro ratione dignitatis, ac necessitatis ipsius partis, plus aut minꝰ curæ ac operæ impendendum est. Si destillatio in oculos defluat, remedia libello de visu executus sum; si ad nares diuertenda est; si ad dentes, eorum conseruationi caput.

put insequens dicabimus; si in stomachũ, purgatione educẽda. Periculosissima est, quę per asperam arteriã delapsa subitò in pectus aut pulmones decũbit. Nam respirationem impedit, functionem summè necessariam, & animal præfocat. Quamobrem auxilia differenda non sunt. Ac adhibenda quæcunq; exposuimus vacuare, diuertere, & deriuare motum humorum; quod si nimis præceps fuerit, cogemur eum quàm mox sistere ac intercipere remedijs ore continendis, & deglutiendis, à leuioribus ducto exordio, vt à bolo armeno, terra sigillata, tragacantho, conserua rosarum veteri, saccaro rosato, è quibus trochisci concinnari possunt. *Quando intercipiẽdus catarrhus.*

Rec. Conser. rosar. vet. drach. j. ß. *Trochisci.*

pul.

pul. tragacanthi drach. 1.
Terræ sig. boli Orient. an.
scrup. ij.
cum infusione gummi traga-
can. f. s. a. trochisci.

His non proficiẽtibus ad fortiora transeundum, qualia suns diacodium, theriaca recens, pilulæ de cynoglossa, aut quæ à veteribus descriptæ sunt, quæ ex styracis, galbani, opij, & myrrhæ pari pondere conficiuntur. Sed hæc remedia extremæ necessitati reseruanda sunt, vbi scilicet repentinæ suffocationis periculum imminet.

Potest & catarrhus intercipi remedijs externis, vt suffitu, & emplastris.

Remedia externa fluxum intercipientia.

Rec. Rosarum rubrar:
Coriand. præp. an. drach. j. ß

Ma-

Maſtichos ſandarach.
Gummi hederæ an. ſcrup. j.
ſem. papau. ſcrup. ß.
Granor. myrti drach. ß.
f. pul. pro ſuffiendo capite, aut fumus
ore ac naribus attrahatur.

Quam modò commendauimus Tacamahacam, ſuſpendendo ac intercipiendo catarrho eſt accommodatiſſima.

Catarrho hoc modo detento, quod pectori incubuit expurgãdum eſt remedijs bechicis, & tuſſim mouentibus. Remedia particularia huc non affero, cum inſtituti noſtri ſit methodum generalem catarrhi curandi deſcribere.

CA-

Capvt VII.

Modus conseruandi dentes.

Qvoniam sæpenumerò destillationes ad dentes prolabuntur, eosq́ue destruunt, non ingratam operam nobilibus præstabo fœminis, si exiguo capite rationem dentes conseruandi tradidero.

In quo cõsistat elegantia dentium.

Ad elegantiam ergò dentium requiritur, vt albi sint, polliti, duri, firmi, & vt gingiuarum caro sit integra, dura, compressa. Indagabo primùm, quid dentes denigrare, labefactare & rubigine inficere possit; hinc ad exquisitissima remedia nitorem ipsis conciliando apta sermonem transferam.

Aër frigidus, monente Hip- *Aër.*
ocr. libro quinto Aphoriſmo-
um, inimicus eſt dentibus.

Omnes cibi crudi, dulces, vi- *Cibi.*
cidi, acerbi, craſſi, duri, vapori-
ous gignendis apti, & qui actu
rigidi ſunt dentibus plurimum
officiunt. Crudi vaporum copia
ffumãte dentes denigrant: dul-
ces, viſcidi, & craſſi multum ſor-
dium ingenerant: acerbi aſperi-
tate & inæqualitate ſua dentes
hebetant, & ſtuporem inducunt:
duri eos exagitant & concuti-
unt.

Ducendæ in vſum carnes bo-
ni ſucci, & facilis digeſtionis:
nam vt elegantiæ dentium ſer-
uias, potiſſima ſtomachi ratio ha-
benda eſt.

Vſus lactis, caſei, paſtilium, le-
guminum eos deſtruit, & præ
omnibus ſaccarum nigro colore
inficit, nec cibos ex vno ſolum
latere,

latere, sed vtroq; masticare conuenit; quod otiosi ac quieti dentes corrumpantur.

Carnes agninæ, porcinæ, & frixa omnia extremè nocent, vt & frequens horariorum fructuum esus. Veterum obseruatione traditur, porrum dentes & gingiuas corrumpere. Bibendum est vinum temperatum, quod neque dulce, nec nimis frigidum sit, iuscula, vt & omnia, esculenta calida dentes destruũt. Seruandi sunt mundi à sumpto cibo, quo nomine dentiscalpia ex lentisco, myrto, roremarino, chamæcyparisso alijsque lignis astringendi facultate præditis. Commodissima sunt, quibus lignum aloes adiungi potest. Non sunt mundandi cultro, acu, auro aut argento, quod pluribus vsitatum, quod hæc ligamenta laxent. Neque diu scrutandi & expur-

Vinum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1945/A

xpurgandi sunt, maximè ijs, qui
efluxionibus expositi sunt, vbi
edulò mundati sunt, pauco vi-
io diluto lauentur. Vsus conti- *Sublimatum nocet.*
nuus sublimati mirè dentes fœ-
dat & denigrat: quod si impedire
velis, ne noxam inferat, pręparã-
dum primùm, neque in vsum
ducendum nisi bimestri aut tri-
mestri spacio aqua maceratum
fuerit primo mense indies, alijs
bis aut ter in septimana renoua-
ta aqua: quin etiam facies eo
non imbuenda est, quin ore elu-
to, & dentibus purgatis, & aqua
in ore contenta, hæc ergo denti-
bus inimica sunt.

Transeamus ad ea, quæ denti-
bus sunt proficua: sunt qui den-
tes albos habent, sed non firmos,
aut ob laxiora ligamenta, aut ob
carnem gingiuarum diminutam:
alijs firmi dentes sunt, sed nigri,
quare duo remediorum genera
requi-

requiruntur, alia quæ elegant[illegible] reddant, alia quæ firment & ca[illegible] ne muniant.

Remedia ad reddendos albos dentes.

Quæ dealbant dentes infinit[illegible] ſunt, ſed ſelectiora in medium afferam. Medici Græci omne[illegible] ſingulari laude extollunt pumicem vſtum & in puluerem redactum, è quo formulam ſequentem concinnant,

Puluis.

Rec. Pumicis vſti ſal[illegible]
drach. iij.
Iunci odorati drach. ij.
Piperis drach. j.
m. f. pulu. quo fricentur dentes.

Noſtra inuentio eſt pulueris ſequentis, dealbandis dentibus apprimè accommodati.

Rec.

gingiuæ eluantur.
aut
Rec. Corall. rub. Cornu Cerui
Aluminis an drach. j. ß.
sumach. spong. bedeguar.
an drach. j.
f. pul. misceatur cum succo aut vino cydoniorum
imponatur gingiuis aut radicibus
dentium forma linimenti.

Si caro gingiuarum abscedit, reparanda est sequentibus remedijs. Conficiatur puluis ex alumine, corallio rubro, thure eiusquè cortice, cum portione iridis & aristolochiæ. aut

Ad carnē gingiuarū reparandam.

Rec. Alum. plumosi
balaust. sumach. a.
drach. ij.
ligni aloes cyperi
myrrhæ mastich. an.
drach. j.
m. f. puluis.

Opiata. Opiatæ non minus regeneranda carni seruiunt, & commodiùs adhærent.

Rec. Alum. rochæ vnc. ß.
sang. dracon. drach.
iij.
Myrrhæ drach. ij ß.
Cinnamo. Mastich. an.
drach. j.
m. f. pul. subtil. & cum s. q.
mellis
f. opiata. de qua portio-
nem

*nem gingiuis
illitam tota nocte relin-
ques, mane
elues decocto aut vino a-
stringente.*

Sunt qui indies manè granum salis ore contentum liquant, inde dentes lingua sale fuso imbuta perfricant hocq́ue dealbandis & & firmandis dentibus, ac corruptioni præcauendæ opportunissimũ præsidinm esse asseuerant.

Atque hæc de conseruatio dentium, quæ destillatio ratione annectend...

DISCVRS ...
F...

Laus DEO, ...
qu...

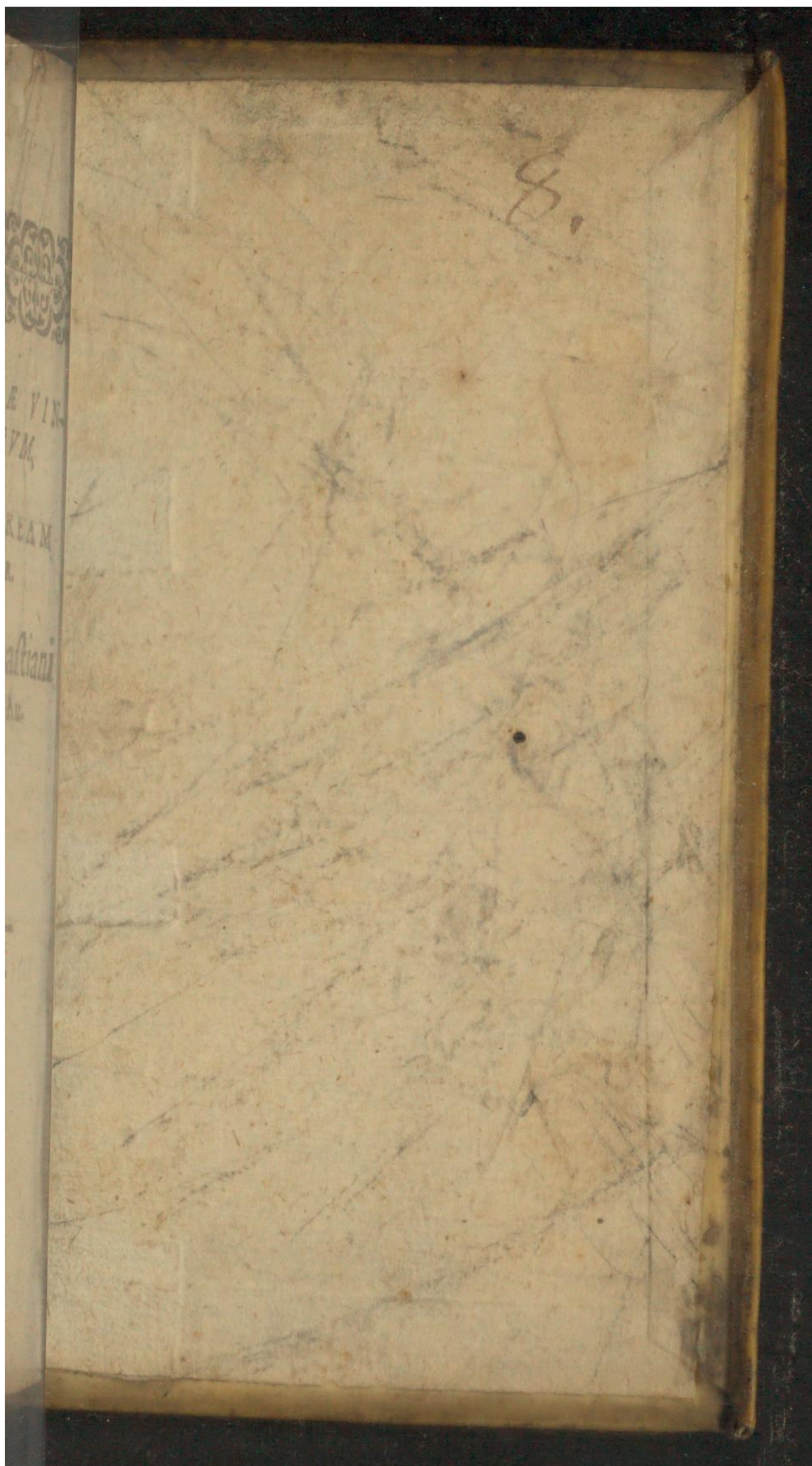
AVGVSTÆ VIN-
DELICORVM,

APVD ANDREAM
APERGER.

Sumptibus Sebastiani
Mylij Bibliopolæ Au-
gustani,

Anno

Myrrh.
Cinnamo. C. XX.
drach.j.
m.f.pul.ſubtil.
mellis
f. opiata. de q

8.